

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 3 (79/525) 2008

NOORKOTKAD TEGID ALGUST
OSKUSTE VÕISTLUSEGA

PÄASTEALASE ETTEVALMISTUSEGA
KAITSEVÄEÜKSUSE VAJADUSEST

MATKETEGEVUS SÕJALISES VÄLJAÕPPES

**TÄPSUSLASKURITE KANDIDAATIDE
VALIKUST ERIALAKURSUSTELE**

KAITSELIITLASE SOTSIAALSETEST TAGATISTEST

*Pärnu mnt 555
Laagri 76401
Harjumaa
tel 650 3965
fax 650 3900*

Hotellis Salzburg on Kaitseliidu liikmetele toitlustus, majutus ja konverentsiteenus tavahinnast **10% soodsam**

Banketid Sünnipäevad Pulmad
Küsi hinnapakumist
piano@salzburg.ee

***Majutuse
hinnad
alates 225
kroonist***

***Pakume
Teile***

***konverentsiruumide ja -teenuseid
ning igakülgset abi ürituste
korraldamisel.***

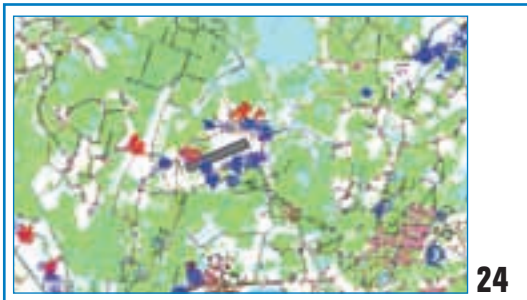
Uuri lähemalt www.salzburg.ee või info@salzburg.ee

**** Hinnasoodustus kehtib Kaitseliidu tunnistuse esitamisel***

Sarnased ja siiski erinevad

18

Matketegevus sõjalises väljaõppes

24

Kas elame üle?

28

Erialaohvitseride sõjaline kirjaoskus paranes

35

KK! KAITSELIIT ARVUDES

46

neljaliikmelist võistkonda koguneb 8. maiks Hiiumaale, neist 35 osaleb Eel-Ernal ja 11 Naiskodukaitse koormusmatkal.

KAITSELIITLASE SOTSIAALSETEST TAGATISTEST

Kaitseliidus on asunud uurima liikmeskonna soove ja rahulolu, et saada uusi ideid töö tõhusamaks korraldamiseks 8

PÄASTEALASE ETTEVALMISTUSEGA KAITSEVÄEÜKSUSE VAJADUSEST

Viimaste aastate kogemus näitab, et 2004. aastal üksik-päästekompaniide likvideerimisel ei mõeldud korralikult läbi, kes ja kuidas peaks selle tühiku täitma 20

NAISKODUKAITSE PALGALISED INSTRUKTORID ASUVAD TÖÖLE

Palgalistest instruktoritest on oodata tõhusat tuge Naiskodukaitse vabatahtlike liikmete töö korraldamisel 43

Kaitseliit kavandab Valge Roosi heategevusliikumisele uut sisu	6
Kas sõduriks sünnitakse?	7
Nimed, mida pole raiutud marmortahvile V	12
Andestusest ja vabadusvõitlejatest telefilmil "Pimedad aknad" valgusel	16
Sarnased ja siiski erinevad	18
Kaitseliitlased esmakordselt ekidenil	23
Matketegevus sõjalises väljaõppes	24
Kõrgema Sõjakooli patrullvõistlus "121 meetrit"	27
Kas elame üle?	28
Leevi Nagel: Kaitseliitu kuulumine näitab inimese ilmavaadet	29
Täpsuslaskurite kandidaatide valikust erialakursustele	32
Erialaohvitseride sõjaline kirjaoskus paranes	35
Kolme kuuga tsivilistist erialaohvitseriks – on see võimalik?	36
Kompaniülema III kursuse Kaitseliidu Koolis 2007/2008	38
Sõjakool ootas mind ja ootab sindki	39
Dejevo orienteerumiskaart	40
Süttisid küünlad endiste naiskodukaitsjate koduvärvates	46
Viitseadmiral Tarmo Kõuts annetas Saaremaa naiskodukaitsjatele lipu	46
Noortejuhtide mõttetalgud Aegviidus	47
Vabatahtlikud noortejuhid said Kaitseliidu Kooli tunnistuse	47
Matkalise külaskäik taimeriiki I	48
Noorkotkad tegid algust oskuste võistlusega	50
Noorkotkad hakkavad kandma erialamärke	51
"Valgel laeval" seiklesid ka noored	52
Kodutütarde oskuste võistlus	52
Raplamaa parimad selgusid tihedas konkurentsis	53
Tegus nädalavahetus Võrusool	55
Põlvamaa kodutütred ja noorkotkad võistlesid Moostes matkamises	55

KAITSELIITLASE VARUSTUS JÕUAB 21. SAJANDISSE

Neid kaitseliitlasi, kel osutus võimalikuks osaleda tänavustel kevadistel reservõppekogunemistel, ootas maleva laos jõuluvana. Andsid mehed oma vana kuningakrooniga Rootsi kiivri lattu, said vastu tuttuue Saksa kiivri, Eesti kaitseväe rakmed, seljakoti ning digilaigulise suve- ja talvevormi. Motivatsiooni saadi kõigi varasemate kõhnade aastate eest tagantjärele. Pildil Kaitseliidu Tallinna maleva tankitõrjerühma võitlejad Nõmmel oma vastse varustusega harjumas.

Ivar Jõesaar, kapten

Kodanikuühiskond – see on imelihtne

Umbes 250 aastat enne seda, kui eesti soost õpetatud advokaadihärrad Eesti Vabariigi väljakuulutamiseks iseseisvusdeklaratsiooni tarvis sõnu valisid, istus Tartu lähedal piiskopimõisas kännu otsas Bengt Gottfried Forselius, piip oli suus ja kepp oli käes, ning kutsus poisse lugema. Just siis, 1668. aastal esimesi eesti külakoolmeistreid õpetades pani see rootslasest koolipapa enesele teadmata aluse Eesti riikliku iseseisvuse vundamendile. Kuigi see maarahva seas enesahaletsuslikult kooliorjuseks kutsutud kohustus võttis kõik talulapsed kolmeks talveks külakooli kirjatähti ja numbreid tuupima, lõi see ühtlasi võimaluse, et ajapikku said nutikamad neist rühkida haridusredelil üles kuni Tartu suurkoolini välja. Ning kahe ja poole sajandi vältel kirjasõna kaudu levinud vabadusmõtted võisidki Vene riigi nõrkusehetkel edukalt rahvuslikuks iseseisvuseks võrsuda.

Samas pani see kunagise Euroopa suurtegija Rootsi Kuningriigi tänaseks ligi kolme ja poole sajandi tagune hariduspoliitika, mis lähtus puhtrakenduslikust eeldusest, et haritum nekrut on ühtlasi Tema Majesteedi ekspeditsioonikorpus- te parem sõdur, meid ka raske katsumuse ette. Peame oma häda pärast miljoni teovõimelise kodanikuga tegema ära kõik need toimingud, mis õhtumaises kultuuriruumis riigiks olemise juurde käivad. Meil ei ole inimressurssi, et saaksime oma suurte liitlaste või oponentide moodi lubada mõne ürituse või institutsiooni läbikukkumist.

Just sellepärast on Eestile nii oluline vabatahtlikkusel tugineva kodanikuühiskonna tark tugevdamine. Tarkust on vaja sellepärast, et imekergesti on harjutud Kaitseliitu kui suurimat vastutustundlike inimeste koondajat n-ö kõikide aukude prundiks pidama. Päästekompaniide likvideerimise järel on vaja päästeametile reservi – Kaitseliidu vabatahtlikud kustutagu rabapõlenguid ja otsigu metsa eksinuid. Näputäis igal aastal ajateenistuses käinud poisse ei moodusta piisavalt suurt värbamisvälja, et mehitada missiooniüksused – Kaitseliit mehitab. Õlised pardid vajavad pesemist ja prügi metsa alt koristamist – taas on kodanike pilgud justkui enesestmõistetavalt Kaitseliidul: olete eelarvestatud riigikaitseline organisatsioon, tehke ära!

Kaitseliit teebki ära, sest ta on piisavalt arenenud kodanikuühiskonna osa, et leida suutlikkust need ühiskondlikku nõudlust omavad ülesanded täita. Kuid kui meenutada seda 350 aasta tagust “Forseliuse needust”, siis sai kirjaoskajaiks kogu rahvas, mitte üksnes need, keda tiivustas kohusetunne. Võib-olla tuleks edaspidi Kaitseliidul enda kanda võtta ka n-ö külakoolmeistrite töö ja selle asemel, et panustada ise kõigi vabatahtlike asjade äratagemisele, hakata vabatahtlike ettevõtmete koordineerijaks ja eestvedajate koolitajaks? Nii saaks ühtlasi õiglasel määral tähtsustatud Kaitseliidu algsetes põhimõtetes tähtsal kohal olnud seltskondliku elu korraldamine. **KK!**

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!**

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:

kpt Ivar Jõesaar

TEGEVTOIMETAJA:

Taive Kuuse

MAKETT JA KÜLJENDUS:

Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:

Virgo Tamm

kaitsekodu@hot.ee

TOIMETUS:

Riia 12, Tartu 51013

Telefon 717 9155

Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:

kaitsekodu@kaitseliit.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

**Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.**

KAITSELIIT INTERNETIS:

www.kaitseliit.ee

www.alutaguse.ee

www.jogevamalev.ee

laane.kaitseliit.ee

toompea.kaitseliit.ee

www.hot.ee/parnukl

polva.kaitseliit.ee

rapla.kaitseliit.ee

tallinn.kaitseliit.ee

www.meredivisjon.ee

www.hot.ee/laanemk

yhend.kaitseliit.ee

www.virumalev.ee

tartu.kaitseliit.ee

www.ut.ee/akmk

valgamaa.kaitseliit.ee

jarva.kaitseliit.ee

**Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8, tel 717 9027**

Malevkonnapealikud kohtusid peastaabiga

Esmakordselt taasloodud Kaitseliidu ajaloo tulid 19. ja 20. aprillil Nelijärvel korraldatud valmidusseminarile ühiselt aru pidama Kaitseliidu peastaabi osakondade esindajad ning malevate ja malevkondade pealikud. Osalesid 11 maleva esindajat.

Valmidusseminari eesmärk oli anda maleva, malevkonna ja üksikkompainii pealikele informatsiooni peastaabi tegevusvaldkondade kaupa, millele järgnes malevkonna ja üksikkompainii pealike vajaduste kaardistamine. Selleks pandi kirja rühmatöö tulemused, kus vabatahtlikud Kaitseliidu üksuste juhid arutlesid, mis on nende ametikohajärgsed ülesanded ning missugust tegevu-

ses väljenduvat toetust ja ressursse nad oma ülesannete täitmiseks vajavad. Peamiseks valupunktiks pidasid malevkonnapealikud info liikumist. Sooviti kaasaráákimisevõimalust tegevuse planeerimisel. Leiti, et koostöös Kaitseliidu Kooliga võiks käima lükata eraldi koolituse malevkonnapealikele, mis hõlmaks erinevaid mooduleid, mh ka meediaga suhtlemise oskust.

Kaitseliidu ülem kolonelleitnant Raivo Lumiste tões, et Kaitseliit suudab olla igal juhul organiseeritud jõud. "Kaitseliidu edasiviiv jõud olete teie, vabatahtlikud juhid, kes te olete motiveeritud, teotahetelised inimesed," kiitis ta kohalviibijaid. **KK!**

Jõgeva naised tähistasid mälestuspäeva

Naiskodukaitse Jõgeva ringkonna mälestuspäeva tähistati 6. aprillil Põltsamaa kirikus. Teenis Pilstvere koguduse õpetaja Vello Salum. Mälestusüritusel viibisid ringkonna esinaine

Aive Soolepp ja aseesinaine Merle Plovits, Naiskodukaitse Põltsamaa jaoskonna esinaine Viivian Peedo, aseesinaine Inge Janno jt. Mitmed Naiskodukaitse liikmed käisid armulaul. **KK!**

Jõgeva ringkonna naiskodukaitsjad mälestuspäeval Põltsamaa kirikus.

MALEVATES

KAITSELIIDU PÕLVA MALEV JA KOHALIK POLITSEI SÕLMISID KOOSTÖÖLEPPE

Tekst: AARE LEPASTE

Kaitseliidu Põlva maleva pealik major Tarmo Sütt ja Põlva politseijaoskonna ülemkomissar Juri Petrov kinnitasid 2008. aasta koostöölepet sõlmides, et politsei ja Kaitseliidu koostöö on Põlvamaal sujunud suurepäraselt.

Koostööleppe kohaselt on kavas kaitseliitlastest abipolitseinike täiendõppe korraldamine ja nende kaasamine politseitöösse. Kaitseliitlased korraldavad politseiametnikele kompassi- ja kaardiõpet, mis kergendab oluliselt näiteks kadunud inimeste otsinguid metsastelt ja piiratud nähtavusega aladelt. Samuti on teemaks lõhkematerjalide ja lõhkekehade tundmine ning nende ohutu käitlemine. Koostöölepe hõlmab ka mõlema organisatsiooni aastapäeva tähistamist ja Põlva politseijaoskonna töötajate laste kaasamist Noorte Kotkaste ja Kodutütarde laagritesse.

Major Tarmu Süti hinnangul on politsei ja Kaitseliidu koostöö sujunud Põlvamaal laudusalt. "Kaitseliitlasi ja kaitseliitlastest abipolitseinike on kaasatud mitmetele ühisoperatsioonidele, eeskätt on meie abi vaja läinud kadunud inimeste otsimisel. Tõhusat abi pakuvad politseinikele nende igapäevatöös meie ridadesse kuuluvad abipolitseinikud," lausub ta.

Ülemkomissar Juri Petrovi sõnul on Eesti parim Kaitseliidu maleva ja politseijaoskonna koostöö just Põlvamaal. "Sellisel viisil tunnustati meid eelmisel aastal Võrumaal Kurgjärvel peetud konstaablijaoskonna juhtide seminaril," sõnas Petrov. "Kui mujal saavad abipolitseinikud oma töö eest ka tasu, siis Põlvamaal kindlat tunnitasu ei ole. Sellele vaatamata olime abipolitseinike töötundide osas möödunud aastal Lõuna-Eestis teisel kohal, meid edestas ainult Tartu," märkis ülemkomissar.

Põlva politseijaoskonna patrullitalituse komissar Arvo Turba ütles, et ainuüksi märtsikuus tegid abipolitseinikud patrullteenistuses kokku kahe politseiniku töötunnid. "See on ääretult suur panus. Mul on siiralt hea meel, et huvi abipolitseinikuks saamise vastu on jätkuvalt suur ja seda eriti noorte kaitseliitlaste seas," rääkis Turba. "Meie abipolitseinike töötahet iseloomustab juhtum märtsikuust, mil üks noor kaitseliitlane tuli öisesse patrulli vaatamata sellele, et tal oli järgmisel päeval koolis eksam," meenutas Turba värvikat juhtumit. Abipolitseinikke on Põlvamaal 56, neist 26 on kaitseliitlased. **KK!**

Tekst: RAIVO LUMISTE, kolonelleitnant, Kaitseliidu ülem

Kaitseliit kavandab Valge Roosi heategevusliikumisele uut sisu

Kevad on eriline aasta-aeg: nii loodus kui ka inimesed ärkavad justnagu uuele elule, meis tekkivad uued mõtted, tugevneb teotahe ja kõik paistab helgem. 1. mai, volbripäev, on omakorda alati olnud üks kevadise ärkamise selgemaid märke. Inimesed tulevad kokku, et tervitada kevadet ja tunda rõõmu.

Kui mõtleme, milles seisneb Kaitseliidu tegelik olemus, jõud ja väerikas roll Eesti ühiskonnas, on võtmesõnadeks traditsioonid, organisatsioonikultuur ja meile kõigile oluliste väärtuste edasikandmine. Selle ilmeks näiteks on muu hulgas ka 1. mail korraldatav Valge Roosi heategevusball. Teatavasti korraldati esimene Valge Roosi ball juba 1926. aastal, traditsioon jätkus kuni Teise maailmasõjani ja taastati aastal 2002. Nii nagu 1920. aastatel, kannab see kevadball endas ka tänapäeval heategevuse aadet, mis on sisuliselt omane igasugusele kodanikuühiskonnale.

Valge Roosi balli üks eesmärke on tänu avaldamine. Täname Kaitseliidu tegevuse mõistmise ja toetamise eest eeskätt meie perekondi, meie abikaasasid, elukaaslasid, kõiki Kaitseliidu sõpru. Võime liialdamata öelda, et Kaitseliit on kodanikuühiskonna oluline osa, kui mitte lausa üks selle alustagedest. On ju need inimesed, kes Kaitseliidu ja Naiskodukaitse ridadesse kuuluvad, oma väärtushinnangutelt, aadetelt ja kohusetunde poolest ühiskonna väärtuslikud liikmed, head Eesti kodanikud.

Tänavune Valge Roosi ball kandis endas meie halduskogu, fondi nõukogu ja teiste toetajate värskeid ideid. Oleme otsustanud siduda Valge Roosi heategevusliku eesmärgi konkreetse kodanikukeskset ühiskonda ja riigikaitset edendava objekti rajamise või sellelaadse projekti teostamisega. Tänavu toetame Järvamaal Väätša vallas asuva endise Lõõla koolimaja renoveerimist.

Kuus aastat tagasi tegevuse lõpetanud algkooli hoonemüüs Väätša vallavalitsus Kaitseliidule sümboolse ühe krooni eest kindlas usus, et vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni toetus elavdab külalelu, annab

sellele uut jõudu. Kaitseliidu Järva malev tahab rajada Lõõla koolimajja õppekeskuse, kus hakkavad teadmisi omandama nii kaitseliitlased kui ka naiskodukaitsejad, nii noorkotkad kui ka kodutütred. Loomulikult saavad selle maja ukseid olema avatud kõigile paikkonna seltsi- ja kultuurielu edendajatele. On ju Kaitseliit teiste ühenduste ja organisatsioonide seas kohaliku elu korraldajaks kõikjal Eestis.

Minult on mõnikord küsitud, milles ma näen Kaitseliidu kõige võimsamat jõudu. Kas on see meie aasta-aastalt moderniseerivas relvastuses, paranevas sõjalises väljaõppes või relvakandjate arvu suurenemises? Kindlasti ka kõiges selles. Kuid minu kindla veendumuse järgi on Kaitseliidu kõige suurem jõud inimene, vaba kodanik, kelle on Kaitseliitu toonud tema veendumused, väärtushinnangud ja soov midagi oma riigi heaks konkreetselt ära teha. Kaitseliit on samasugune tublide Eesti kodanike liit, nagu seda on meie järjest tugevamaks ja tervemaks muutuv ühiskond.

Kaitseliidu edu küsimus on õieti tema identiteedi küsimus. Identiteedi tähtsaimaks jooneks on põlvkondade tihe side ja eelkäijatega sarnanemise väärtustatus. See on ka tänastele kaitseliitlastele olemise põhiküsimus: millised ajatud väärtused võtame muutuv maailmas eelkäijatelt kanda läbi oma aja tulevastele põlvedele. Organisatsiooni identiteet on tihedalt seotud tema kollektiivse eneseteadvusega ja seda eelkõige au mõiste kaudu. Kuulumine Kaitseliitu on seega kõigepealt auküsimus.

Meie organisatsiooni aaded, põhiväärtused ja kultuur on edasi kantud läbi ajaloo, isegi läbi pikkade tumedate aastakümnete. Kaitseliidu ideed on elujõulised läbi aja. Kuni kõik meie vabatahtlikud liikmed tahavad ja suudavad neid endas kanda ja edasi anda, oleme me olemas ja tugevad nii jõu kui ka vaimu poolest. Kui meil on ühtsed arusaamad, tahtmine arendada end diskussioonides ning soov oma ideid koordineeritud ja mõtestatult ellu viia, tehes koostööd teistega, võime olla kindlad Kaitseliidu jätkusuutlikkuses ja meie riigi püsimises. **KK**

Tekst: MART HELME

Kas sõduriks sünnitakse?

Eestis viimastel aastatel vilkalt käinud vaidlus kutselise ja kutsealuse armee üle sunnib küsima, kas postmodernne, kitsal spetsialiseerumisel põhinev majandusmudel kandub üle ka militaarvaldkonda. Kas inimesed, kes otsustavad siduda oma elu sõjaväega, peavad omama mingeid spetsiifilisi eeldusi või on sõjamehe ametit võimalik õppida nagu enamikku teisi? Või on militaarvaldkond tänapäeval mandunud niisuguseks, kuhu maanduvad vaid mujal mitte toime tulevad luuserid?

Inimkonna ajaloost, millest sõjaajalugu moodustab olulise osa, leiab kõike. Ja näidete põhjal saab tõestada pea-aegu kõike. 15.–16. sajandi palgasõdurid olid tõepoolest pigem rahvusvaheline ja rändav saast kui haritud ja vastutustundlike kodanike kogum. Samas võime kas või samast perioodist välja tuua rea vaieldamatuid geeniusi (nii leiutajate kui ka väejuhtide hulgast), kelle jälg inimkonna arengus on värske tänaseni. Kuigi enamasti on väljapaistvad sõjamehed olnud ühiskonna ülemkihtidesse kuuluvad ja teatud aukodeksist juhinduvad elukutselised, leidub vapraid, ohvrimeelseid ja professionaalseid võitlejaid ka teiste ühiskonnakihtide esindajate hulgas.

Ometi on omadusi, mis sõjaväljal kriitilist rolli mängivad – vastupidavus, stressitaluvus, otsusekindlus, kiire taip, julgus jne – ühtedel inimestel rohkem kui teistel. Seda, mis ühel on loomupäraselt olemas, tuleb teisel õppida. Pelgalt ajalukku vaadates saamegi oma küsimustele vastuseid otsides väita vaid seda, et üheseid vastuseid sõjandusse puutuvatele ja sõjameheks saamist käsitlevatele küsimustele pole. Küsime siis, mida sõdurilt õigupoolest oodatakse. Kontsentreeritud vastus on: kõrget võitlusvõimet. Et ta suudaks oskuslikult käsitseda relvi ja moodustada võitluskaaslastega efektiivselt koos tegutseva üksuse ning – see on kõige olulisem – täidaks kriitilises olukorras kas või elu hinnaga oma kohust. Ehk teisiti öeldes: ei laheks lahinguväljalt lihtsalt jalga.

Jõuamegi pealkirjas esitatud küsimuseni, kas sõduriks sünnitakse. Kas selleks, et vaenlase kahuritulest ja lennuväe löökidest laastatud positsioonidele hukkunud ja haavatud seltsimeeste kõrvale paigale jääda ja vastase ülekaalukatele, tankide toel kaevikutesse roomavatele jõududele kas või täägi ja labidaga vastu panna, peab olema sõduriks sündinud? Vastus on: ei. Sõduriks võib

sündida, aga absoluutne enamik headest sõduritest kujuneb selleks väljaõppe ja kogemuse kaudu. Nii oli antiikajal, nii oli kesk- ja uusajal ning nii on see ka praegu.

Eriti selge kinnituse sai see väide uusajal, kui keskaegne professionaalsete rüütlite ja palgasõdurite vägi sõjategevuse muutunud iseloomu ning kasvava mastaabi ja intensiivsusega enam toime ei tulnud. Selles olukorras sai sõjavägede peamiseks elavjõuks seni põlatud talupoeg, kellest karmi drilliga vormiti maailma ajaloo ilmselt kartmatuimad sõdurid. Need mehed pidid sirgetes ridades tapva kahuritule all marssima distantsini, kus, nagu tollal öeldi, võis näha vaenlase silmavalgeid (50–70 m). Alles siis käskis üksuse komandör anda musketitest kogupaugu. Tuli sellelt distantsilt oli tappev. Pärast kogupauku pidid (sageli haavatud) sõdurid tormama aga täakide ja külrelvadega veel lähivõitlusse. Võitja otsustas eelkõige dissipliini ja moraalne üleolek vastasest. Ehk see, kui sõduriteks olid nekrutid treenitud, mitte see, kui palju julgust ja külma verd vanajumal neile sündides oli kaasa andnud.

Igast talupoisist või kingsepaselist sõduri vormimise kogemust näitasid ka maailmasõjad. Kutsealustest moodustatava massiar mee mõttekus sattus küsimärgi alla alles 20. sajandi lõpul, kui USA ja Suurbritannia otsustasid oma relvajõud professionaalsuse alusele üle viia. Oluline on märkida, et eriti Ühendriikide puhul polnud otsustavaks ajendiks tehnoloogiline progress, mis kutsealuste kasutamise ebaefektiivseks muutis, vaid pigem Vietnami sõja järgne avalik arvamus, mis ei soovinud enam telepildis näha üliõpilaste ja teiste ajutiselt sõjaväeteenistusse kutsutute surnukehade kojutoomise tseremooniaid.

Praeguseks on paraku selgunud, et ka sedavõrd suures ja rahvarikkas riigis nagu USA on kestev sõjapidamine vaid elukutselisele armeele toetudes raske. Hiljuti hoiatas armee juhtkond presidenti, et vägede moraal on lakkamatute missioonide tingimustes langemas ja sõjaväke on rohkem mehi vaja. USA õppetund peaks olema hoiatuseks kõigile, kes (ka Eestis) unistavad, et tulevikus peavad sõdu kutselised armeed. Kõikides sõjavägedes on loomulikult neid, kes tunnevad, et on sõduriks sündinud. Enamik sõduritest on aga sõjaväelasteks siiski drillitud. Ja kogemus näitab, et nemad ei võida sõdu mitte halvemini kui need, kes on sõduriks sündinud. **KK!**

Kaitseliitlase sotsiaalsetest tagatistest

Tekst: ANDRE LILLELEHT, kapten, Kaitseliidu peastaabi personaliosakonna ülema kt

Vastavalt kaitseministri korraldusele kutsuti 2007. aasta lõpul kaitseministeeriumi riigikaitse planeerimise osakonnas kokku Kaitseliidu sotsiaalsete garantiide töörühm, mille eesmärgiks oli anda hinnang olukorrale, tuua välja peamised probleemid ja kitsaskohad ning teha ettepanekuid edasise tegevuse osas.

Töörühma tegevuse raames korraldas Kaitseliidu peastaabi personaliosakonna (G1) vabatahtlike arvestuse jaoskond Kaitseliidu liikmete seas läbi küsitluse, et selgitada välja Kaitseliidu vabatahtlike liikmete enda arvamused riigi poolt antavate võimalike sotsiaalsete garantiide valiku ja vajaduse kohta. Küsitluse koostamiseks olid küll ainult loetud päevad ja ankeetide täitmine jäi aastalõpu kiirete toimetuste aega, kuid tagas-

tatud 389 täidetud ankeeti lubavad seda pidada siiski kõige suuremahulisemaks seni läbi viidud personalialalaseks küsitluseks Kaitseliidus.

Annan ülevaate sellest, mida kaitseliitlased ise arvavad riigi ja Kaitseliidu poolt pakutavatest hüvedest vabatahtliku panuse eest riigikaitstes osalemisel. Hoidun siinkohal järeldustest ja annan edasi vaid vastuste statistilise töötlemise tulemused.

VASTAJATEST

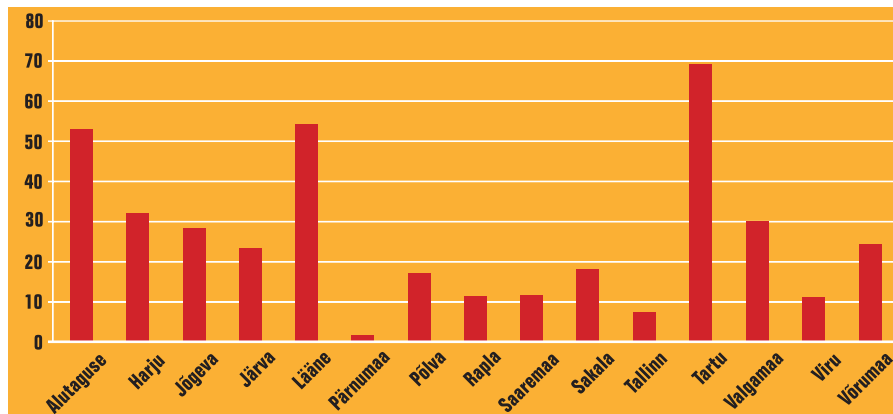
Kõigepealt vastajatest. Täidetud ankeete laekus jaanuarikuu jooksul kõigest 15 malevast (joonis 1). Kahjuks jäid mitmed suure liikmeskonnaga malevad ankeetide täitmisel tagasihoidlikuks. Enamik vastanuist (329) olid mehed. Vastanute keskmine vanus on 38, sealjuures meestel 40 ja naistel 32 aastat. Vastanute seas oli 53 ohvitseri, 94 allohvitseri, 122 sõdurit ja 120 ilma auastmeta kaitseliitlast. Kõige rohkem vastanutest olid Kait-

seliitu astunud 1992. (45 vastajat) ja 2007. aastal (36 vastajat).

ÜRITUSTEST

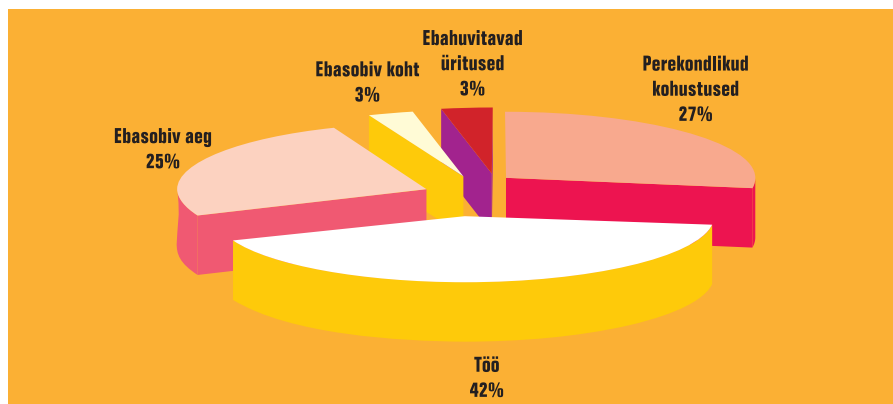
Küsimus kaitseliitlaste aktiivsuse kohta üritustel osalemisest tekitas mõningast segadust ja tunda oli küsitluse puuduliku sõnastuse mõju. Küsimus külas: kui sageli võtate osa Kaitseliidu poolt korraldatavatest üritustest (v.a reservõppekogunemine)? Enamik hindas oma osalemisagedust kord kuus kuni kord kvartalis. Järgmisena küsiti, milline võiks olla minimaalne (ehk kohustuslik) osalemisagedus ja vastuste seas oli ülekaalus arvamus, et osaleda tuleks umbes kord kvartalis. Maksimaalsena pakkus kolm vastajat tegevliikme miinimumtegevusajaks 20 korda aastas. Pakuti veel: 400 tundi aastas; nii palju, kui võimalik; 80 tundi ja kolmepäevane õppus; igas malevaspeaks olema vähemalt kolm üritust, millel osalemine oleks Kaitseliidu tegevliikme auasi.

VASTANUTE JAOTUS MALEVATI

Joonis 1

ÜRITUSTEL MITTEOSALEMISE PÕHJUSED

Joonis 2

Põhilised tegurid, mis takistavad Kaitseliidu üritustest osa võtmast, on kaitseliitlaste arvates (joonis 2): töö (45%), perekondlikud kohustused (27%), ebasobiv aeg (25%), ebasobiv koht (3%) ja ebahuvitavad üritused (3%). Sealjuures peavad Kaitseliidu üritusi ebahuvitavaks kõige rohkem need, kes on tulnud organisatsiooni 1990. või 1994. aastal. Lisaks mainiti veel tervislikku seisukorda, vormirõivaste puudumist, organiseerimatust, hilist teavitus üritusest, ürituste ajaliskokkulangevust, toimumisaja muutmist viimasel hetkel, alternatiivseid vaba aja veetmise võimalusi, õpinguid, motivatsiooni puudust, kehvast ilmast ja laiskust. Viis vastajat märkisid, et neil ei ole osalemist takistavaid asjaolusid ja nad osalevad kõikidel üritustel. Veel toodi välja, et süstemaatilist väljaõpet on vähe, üritused on siit ja sealt, eraldiseisvad ega vii justkui mingi tulemuseni.

KOMPENSATSIOONIST

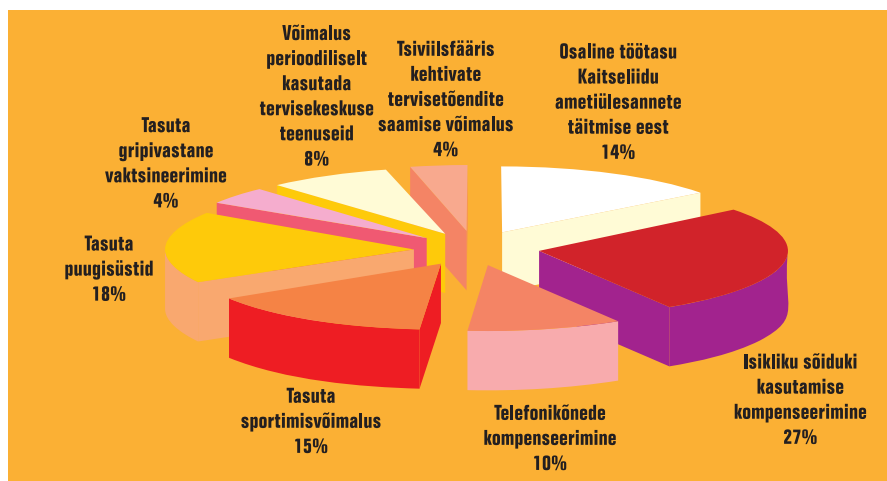
Nii võimaliku rahalise kui ka mitte-rahalise kompensatsiooni vajaduse

VALIK VABAVASTUSEID

- Kaitseleidiu tegevuses osalemise aja eest peaks keskmise palga tagama riik, vabastades tööandja vastavast kulust. Tavatööst vabade päevade võimaldamine on piisav kulu ja probleem.
- Tööandja asemel peaks soodustusi tegema riik, teenime ju selle tegevusega riiki oma vabast ajast. Pole kuulnud, et tööandja takistab või ahistab kaitseleilast tema üritustes. 2005 võtsin osa Kevadtormist koos oma ülemustega ja juhatajaga.
- Loomulikult tuleks anda tööandjale näiteks maksusoodustusi, kui töövõtja peab töölt puuduma korra tagamiseks vabariigis või viibib õppustel. Samuti peaks kaitseleilasele säilitama keskmise palga (sotsiaalmaksu laekumise järgi ei tohiks see olla ju eriti keeruline), kui toimub nädalane õppus. Muidu on saamata jäänud töötasu justkui "klubi liikmemaks", mis nii mõnelgi võib võtta motivatsiooni õppusest osa võtta.
- Tööandja kohustamine kompenseerida osalust Kaitseleidiu tegevuses on vastuolus vaba ettevõtluse tavadega, samas see ei kehti ilmselt riigiteenistuses – riigikaitse oleks tunduvalt paremini korraldatud, kui riigiametisse (eriti jõustruktuuridesse – politsei, päästeamet, piirivalve, aga ka näiteks pedagoogilisele tööle riigikoolides) kandideerimise eelduseks oleks ajateenistuse läbimine ja kuulumine Kaitseleidiu.
- Lühendama kaitseleilase tööpäeva enne õppust, oleks mugavam jõuda malevasse õigeks ajaks.
- Ühiskondlik toetus Kaitseleiidule peab kujunema välja orgaaniliselt, mitte sunniviisiliselt läbi mingite mehhanismide.
- Õppekogunemistel säilitada keskmine palk.
- Õppused toimuvad nädalavahetustel, mõne päeva liiksaks võib võtta oma arvelt.
- Selgitada tööandjale, miks see on talle kasulik.
- Selgitama rohkem, kuidas Kaitseleidiu tegevus tööandjale kasulik on. Kaitseleidiu Koolis läbitud kursused kui juhtimiskoolitus. Samuti erialad meditsiin, side, relvad, autojuht. Oluline, et tööandjal oleks võimalik saada ülevaade tegevuste/koolituste sisust ning võimalikest seostest tsiviilvaldkonnaga.
- Kui saan Kaitseleiidust kasulikke väljaõpet ja kogemusi, peaks tööandja olema rahul, et ma end arendan vabal ajal. Ma ei motiveeri oma harrastust vabal ajal tööandjale. Miks peaks?
- Kuna suurem osa on ka ise Kaitseleiidus, siis loomulikult toetavad minu kuulumist ja tegevust Kaitseleiidus.
- Nt kutsuda Kaitseleidiu peole ja avaldada seal tunnustust.
- Peaasi on see, kui üldse vaba päev antakse.
- Töö on tähtsam, kui töö ei võimalda osaleda, siis ei osale Kaitseleidiu üritustel.
- Ei peaks üldse sundima ega motiveerima. Siiani ei ole see vajalikuks osutunud, peaks suutma hoida lahus töö ja Kaitseleidiu asjad.
- Kaitseleiliit on vabatahtlik organisatsioon, kuhu kuuluvus ei peaks olema seotud tööandja poolt pakutava motivatsioonisüsteemiga, erinevate eespool toodud variantide puhul võib tekkida olukord, kus Kaitseleidiu liikmeks ei tulla mitte organisatsiooni ja aatilisuse ja muu Kaitseleidiu puudutava pärast, vaid mõne boonuse saamiseks.
- Sundimine ei mõju, küll juba leiavad võimaluse kõrvale hiilida. Motiveerimine raskendatud – rahaliste vahendite nappus Kaitseleiidus. Tunnustus paljusid ei huvita, sest tööandja on jumal raha.
- Tööandja pole otseselt sellesse segatud.
- Kaitseleilane on reservväelane, kellel tulenevalt seadusest on kohustus osaleda õppekogunemistel. Kõiki üritusi tuleks võtta kui õppekogunemisi.
- Olen FIE.

selgitamisel tuli vastajatel valida etteantud vastuse seast kuni kolm tähtsamat. Võimalus oli lisada üks omapoolne vajadus. Otseselt rahalise kompensatsioonina (joonis 3) sooviti isikliku sõiduki kasutamise kompenseerimist (27%), tasuta puugisüste (18%), tasuta sportimisvõimalusi (15%), osalist töötasu Kaitseleiidus ametiülesannete täitmise eest (14%), telefonikõnede kompenseerimist (10%), võimalust perioodiliselt kasutada tervisekeskuse teenuseid (8%), tasuta gripivastast vaktsineerimist (4%), tsiviil sfääris kehtivate tervisetõendite saamise võimalust – näiteks toitlustuse korraldamiseks (4%). Lisaks mainiti: kompenseerida telefonikõned alates rühmapealiku ametikohast; toetada varustuse soetamist; rahas-

RAHALISED KOMPENSATSIOONID AKTIIVSELE KAITSELEIDIU TEGEVLIKMELE

tada abipolitseinike tegevust. Lisati, et sportimisvõimalused motiveerisid väga. Neli vastajat märkis, et

Kaitseleidiu tegevus peaks andma tööstaaži, mida pensionile minekul arvestatakse.

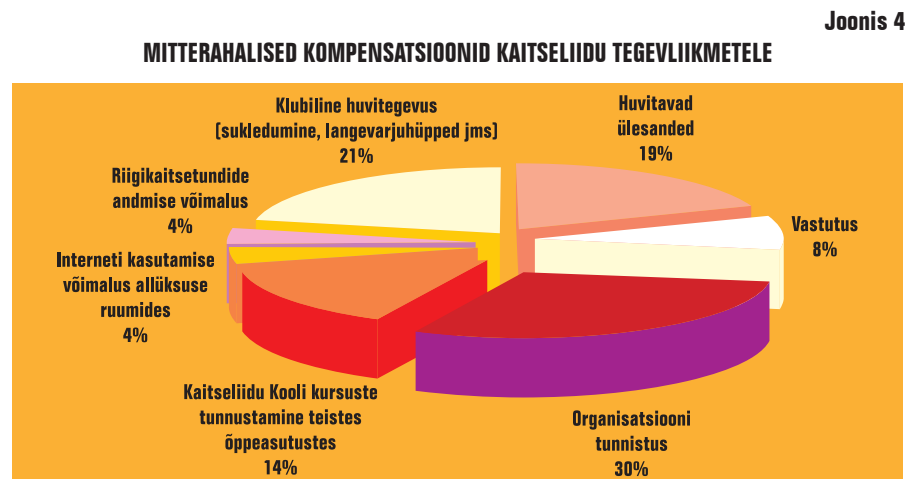
Joonis 3

Mitterahaliste kompensatsioonidena (joonis 4) pakuti välja tunnustus organisatsiooni poolt (30%), klubiline huvialategevus, nt sukeldumine, langevarju hüpped, koerakasvatus jms (21%), huvitavad ülesanded (19%), Kaitseliidu Kooli kursuste tunnustamine teistes õppeasutustes (14%), vastutus (8%), Interneti kasutamise võimalus allüksuse ruumides (4%), riigikaitsetundide andmise võimalus (4%). Lisaks toodi välja, et Kaitseliidu tegevusega koos võiks olla rohkem kondlikke üritusi; tegevust malevkonna tasandil ning pereüritusi, nt ekskursioonid, muuseumi- ja näitusekülastused jms. Kaheksa vastajat märkis parema varustuse ja tehnika vajadust. Kaks auastmeta vastajat soovis Nõukogude armee auastme taastamise võimalust. Avaldati soovi, et võiks olla võimalus osaleda võõrkeelekursustel.

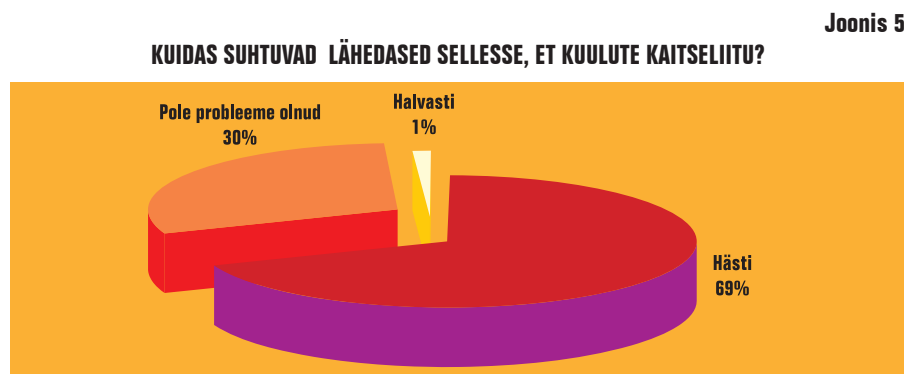
KAITSELIIT JA ÜHISKOND

Lähedaste suhtumine Kaitseliitu kuulumisse on kujutatud joonisel 5 ja tööandja suhtumine töötaja Kaitseliitu kuulumisest joonisel 6. Üks vastajatest märkis, et ta on Kaitseliidu palgaline töötaja ning ei ole seda oma tööandjalt küsinud. Vastajatel tuli ka avaldada arvamust, kas ja kuidas peaks motiveerima tööandjat selleks, et töötajal lubataks rohkem osaleda Kaitseliidu tegevuses. 63 korral mainiti korraga variandid anda tööandjale maksusoodustus juhul, kui ta lubab töötajatel osaleda kindlas matus Kaitseliidu tegevuses, ja avaldada tööandjale avalikult tunnustust. 21 vastajat mainis lisaks kahele eeltoodud variandile: seadusega kohustada tööandjat andma töötajatele keskmise palga säilimisega vabad päevad Kaitseliidu tegevuses osalemiseks. Protsentuaalne jaotus on toodud joonisel 7. Kõige rohkem nn vabu vastuseid anti sellele küsimusele.

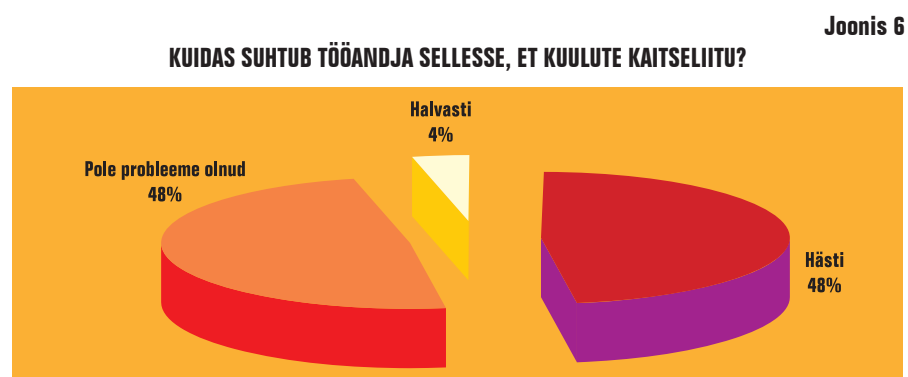
Mida ütelda kokkuvõtteks. Kõigepealt seda, et igasugune liikmete arvamuse avaldamine on positiivne ja viib organisatsiooni edasi. Antud küsitluse raames saadud arvamused ja nendest tehtud kokkuvõtted on ilma kärbeteta esitatud Kaitseliidu sotsiaalsete garantiide töörühma aruande osana. Kaitseministeerium arvestab oma pla-

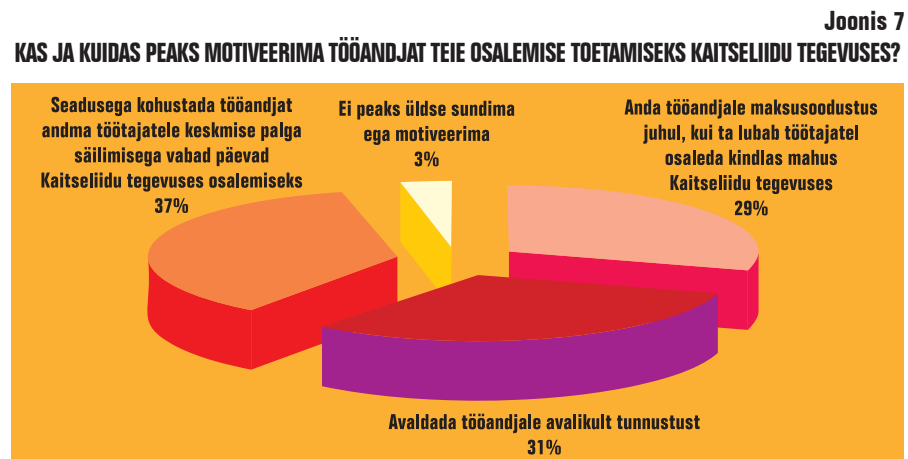
Joonis 4

Joonis 5

Joonis 6

Joonis 7

neeringutes edastatud arvamusi ja kasutab uuringu tulemust planeerimistegevuses.

Kaitseliidu peastaabi personaliosakonna vabatahtlike jaoskond teeb sedalaadi küsitlusi ka edaspidi ja

kindlasti on vajalik leida tehniline lahendus küsitluse elektrooniliseks täitmiseks. Täna kõiki, kes võtsid vaevaks küsitlusi vabatahtlikele edastada ja osalesid kokkuvõtete tegemisel, ning loomulikult ka kõiki, kes leidsid aega vastata. **KK!**

**KAITSELIIDU TALLINNA MALEVA PEALIK
MAJOR EDUARD NIKKARI**

Sündinud 13. juulil 1963 Tallinnas

Haridus ja täiendkoolitus

1970-1978 - Tallinna 32. keskkool
1978-1981 - Tallinna 6. keskkool
2000 - Tallinna Pedagoogikaülikool, pedagoogika ja psühholoogia kursus
2003 - Kaitseministeerium, riigikaitseõpetajate täiendkoolituse kursus
2003 - Tallinna Pedagoogikaülikool / Tallinna Ülikool, kutsepedagoogika eriala (lõputöö kaitmine)

Sõjaväeline haridus ja väljaõpe

1991-1992 - kaitsejõudude peastaap, nooremohvitseride ettevalmistus- ja täienduskursus
1993 - Rootsi Sõjakool, rühma ja kompanii taktika kursus
1993-1995 - Kaitsealiidu peastaap, malevate juhtivkoosseisu täiendõppekursused
1995-1998 - Taani Kodukaitse Akadeemia (instruktori, õpetaja, õpetaja treeneri, juhtimise I ja II, harjutuste ja väljaõppe planeerimise, väljaõppetehnoloogia, rühma ja kompaniiülema kursused)
1998 - Rootsi CFB (Ohvitseride Väljaõppe Keskkliit), staabi ja taktika kursus
2002 - Staabiohvitseri kursused Hollandi Kaitsekolledž ja Norra Kodukaitse Koolis
2003 - Kaitsealiidu Kool, juhtimiskursus III
2004 - Saksamaa NATO Kool, rahutagamisohvitseri kursus
2004 - Kanada, inglise keele kursus
2005 - Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused, pataljoni taktika ja nooremstaabi-ohvitseri kursus
2005-2006 - Balti Kaitsekolledž, vanemstaabiohvitseri kursus

Teenistuskäik

1982-1984 - teenistus Nõukogude armee merelennuväes
1990 - vabatahtlik Kaitsealiidu liige, Tallinna maleva taasasutaja
1990-1991 - Kaitsealiidu Tallinna maleva vabatahtlik rühmapealik
1991-1992 - Kaitsealiidu Tallinna maleva vabatahtlik kompaniipealik
1992 - Kaitsealiidu Tallinna maleva instruktor
1992-1999 - Kaitsealiidu Tallinna maleva staabiülem
1999-2000 - Kaitsealiidu peastaabi väljaõppeosakonna vanemstaabiohvitser
2000-2002 - Kaitsealiidu peastaabi planeerimis- ja väljaõppejaoskonna ülem
2002-2003 - Kaitsealiidu Kooli väljaõppeülem
2003-2006 - Kaitsealiidu Kooli ülem
2006-2007 - Maaväe staabi operatiivosakonna (G 3/5) ülema asetäitja
2007 - teenistus vanemstaabiohvitserina operatsioonis "Iraagi vabadus" (OIF MNBr-B S3 SO)
2007 - Kaitsealiidu Tallinna maleva pealik

Auastmed: 1992 - lipnik, 1994 - nooremleitnant, 1996 - leitnant, 1999 - kapten, 2004 - major

Autasud: Mälestusmedal "10 aastat taastatud kaitseväge", kaitseväge eeskujuliku teenistuse rist, Rahvusvahelises rahuoperatsioonides osalenu medal, Kaitsealiidu teenetemärk, Kaitsealiidu Valgeristi III klass, Kaitsealiidu teenetemedal II, III ja eriklass, Kaitsealiidu Kooli eriteeneterist, Kaitsealiidu Tallinna maleva teenetemärk, Kaitsealiidu Tallinna maleva Lääne malevkonna teenetemärk, Kaitsealiidu Tallinna maleva staabikompanii teenetemärk, Kaitsealiidu Sakala maleva rinnamärk, Kaitsealiidu Lääne maleva teenetemärk, Soome Reservväelaste Liidu pronksmedal

Hobid: lugemine, ajalugu, orienteerumine

Perekonnaseis: vabaabielus, kaks poega ja tütar

Kuulumine organisatsioonidesse: Kaitsealiidu Põhja ringkonna Ohvitseride Kogu juhatuse liige

**KAITSELIIDU PEASTAABI SIDE-JA
INFOTEHNOLOOGIAOSAKONNA JUHATAJA
ANTS PÕLDSAM**

Sündinud 21. jaanuaril 1975 Tartus

Haridus

1998-2002 - Soome Maakaitsekõrgkool
2006 - Tallinna Ülikool, IT juhtimise, tehnikateaduste magister

Teenistuskäik

1997-1998 - Üksik-Vahipataljon, rühmavanem
2002-2003 - Kaitseväge side- ja infosüsteemide väljaõppe- ja arenduskeskus (SIVAK), ülema asetäitja
2004-2005 - 1. Jalaväebrigadi sideülem
2005-2006 - SIVAK, arendusosakonna ülem
2006 - Hansapank, koolituskeskuse juht
2006-2007 - OÜ Citylight, valdkonnajuht
2007 - Kaitsealiidu peastaap, side- ja infotehnoloogia osakonna juhataja

Auastmed: 1999 - lipnik, 2002 - nooremleitnant, 2003 - leitnant

Hobid: ujumine, korvpall, koerakasvatus

**KAITSELIIDU PEASTAABI TAGALAKESKUSE
ÜLEMA KT KAPTEN TÕNU MIIL**

Sündinud 24. novembril 1971 Väändras

Haridus

1989 - Paide 25 Kutsekeskkool
1997 - Eesti Riigikaitse Akadeemia

Täiendkoolitus

1999 - Tallinn, kursus "Demokraatlik tsiviilühiskond ja relvajõud"
1999- Taani, ÜRO sõjaväepolitsei kursus
2002 - Saksamaa, mobilisatsiooniladude ülesehitus
2004 - Saksamaa, Euroopa tavarelvastusepingu kursus
2004 - Paldiski, 1. Jalaväebrigadi funktsionaalne treening
2004 - Balti riikide logistikaohvitseri kursus
2005 - Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused, pataljoni taktika- ja nooremstaabiohvitseri kursus
2006 - Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused, inglise keele II taseme kursus
2007 - Saksamaa Oberammergau, MJLC, NATO logistikakursus

Teenistuskäik

1997-1998 - Paikuse Politseikool, politseivanemõpetaja
1998-1999 - Pärnu Üksik- jalaväepataljon, pataljoniülema abi õigusküsimustes
1999-2000 - Sisekaitseakadeemia politseiõpetaja (politseikomissar)
2000-2001 - Lääne riigikaitseosakond, mobilisatsiooniosakonna peaspetsialist
2001-2003 - Kuperjanovi Üksik-jalaväepataljon, tagalaülem
2003-2004 märts - Rahuoperatsioonide Keskuse välisohvitseride grupi SFOR staabiohvitser (*Multinational Brigade (NORTH) G-4, BC*)
2004-2005 august - Kuperjanovi Üksik-jalaväepataljon, tagalaülem
2005-2006 - Lääne-Saarte erikaitsepiirkonna staabi tagalaosakonna ülem
2006 - Kaitsealiidu peastaabi tagalakeskuse ülema kt

Auastmed: 1997 - lipnik, 1999 - nooremleitnant, 2002 - leitnant, 2006 - kapten

Autasud: Kaitseväge eeskujuliku teenistuse rist, Rahuvalvaja medal, *Non Article 5 NATO Medal*, Minnesota teenetemedal (*Medal for Merit*), *Meritorius Service Ribbon*, mälestusmedal "10 aastat taastatud kaitseväge", Kuperjanovi Üksik-jalaväepataljoni rinnamärk

Hobi: tehnika

Perekonnaseis: abielus, kaks last

**KAITSELIIDU PEASTAABI
PERSONALIOSAKONNA ÜLEMA KT KAPTEN
ANDRE LILLELEHT**

Sündinud 18. novembril 1973 Sindis

Haridus

1992 - Pärnu 6. keskkool
2005 - Kõrgem Kommertskool, rahvusvaheline ärijuhtimine

Täiendkoolitus

1993 - Kaitseväge Lahingukool, kaadrialohvitseride kursus VK-3
1994 - Soome Õhutõrjekool, 23 mm õhutõrjesuurtüki instruktori kursus
1995 - Relvurikursus (TAAS-Israel Industries, Galil, Uzi, Negev)
1998 - Kaitseväge Lahingukool, reservohvitseride kursus VROK-8
2000 - Kaitseministeerium, kõrgemad riigikaitsekursused KRKK-3
2007 - Tallinna Ülikool, riigikaitse õpetaja kursus

Teenistuskäik

1992-1993 - ajateenistus Eesti kaitseväes
1993-1997 - Pärnu Üksik-jalaväekompanii, kaadrialohvitser
1997-2000 - AS Eesti Raudtee, turvateenistuse juhataja asetäitja
2000-2006 - AS Falck Eesti, mehitud valve divisjoni ülem
2006-2007 - MTÜ Eesti Reservohvitseride Kogu, peasekretär,
2007-2008 - Kaitsealiit, vabatahtlike arvestuse jaoskonna juhataja
2008 - Kaitsealiidu peastaap, personaliosakonna ülema kt

Auastmed: 1993 - nooremveebel, 1995 - veebel, 1997 - vanemveebel, 1998 - nooremleitnant, 2000 - leitnant, 2004 - kapten

Autasud: Kaitseministeeriumi teenetemärk, Jüröö Täht, Kaitsealiidu Valgerist, Kaitseväge teenetemärk, Kaitsealiidu II ja III klassi teenetemedal, mälestusmedal "10 aastat taastatud kaitseväge", Eesti Reservohvitseride Kogu teeneteristi raudrist

Hobid: modellism, relvad

Perekonnaseis: abielus, peres tütar

Nimed, mida pole raiutud marmortahvlile V

Tekst: RIHO ÜHTEGI, major

Ajalugu on subjektiivne. Ilmselt tahaksid siinkohal paljud ajaloolased mulle vastu vaielda, kuid nii see on. Kuigi ajalugu peaksid kirjutama erapooletud ajaloolased, on sellisel kuival sündmuste ülesmärkimisel omad puudused – nad ei kajasta tegelikku olukorda. Nad annavad ülevaate sellest, mis sündmused on aset leidnud, selgitamata, miks see nii juhtus. Seepärast kirjutatakse ajalugu enamasti kellegi mälestuste põhjal, mis võib küll olla faktidega kinnitatud, kuid lähtub ikkagi isiklikust vaatenurgast. Teame ju kõik, et sündmusi saab kirjeldada ja kajastada mitmest vaatevinklist ning kui minevikku tuleb meenutada meil endil, räägime sellest, mis meil meeles ja kuidas meile asjad tundusid.

AJALOOST JA SUBJEKTIIVSUSEST

Oma meenutuste kolmandas osas, kus kirjutasin Harri Hennust, märkisin, et Tamme malevkond tegeles põhiliselt rahvusliku sisuga koosolekute pidamisega, samas kui Tartu 1. malevkond keskendus rohkem trennile. Pärast artikli ilmumist astus minu juurest läbi üks Tamme malevkonna mees ja ütles, et tegelikult tegid ka Tamme mehed kõvasti trenni ja minu hinnang võib olla solvav. Mul polnud mingit kavatsust toonaseid Tamme malevkonna mehi halvustada, nad olid tublid ja tegid kindlasti ka õppusi ning trenni, aga just selline mulje, nagu ma tolles kirjatükis esitasin, kõrvaltvaatajale jäi. Harri Henuu vali hääl ja Heino Otsmaa poliitilised sõnavõttud kippusid muu varjutama.

Arvatakse, et objektiivset olukorra kirjeldamist ei saa oodata kohe pärast sündmusi või vahetult sündmuste käigus üles kirjutatud märkmetest. Kuid veelgi vähem objektiivse pildi saab sündmustest, mida meenutatakse aastaid hiljem. Milline on õige ajavahemik sündmusi jäädvustada, on raske hinnata. Ja kas seda ongi vaja? Inimeste subjektiivsed mälestused lisavadki kuivadele dokumenteeritud ajaloosündmustele teadmistega segunevaid emotsioone, miks asjad just nii olid ja mitte teisiti. Ainult et kui tahame saada võimalikult erapooletu pildi, peab meil neid subjektiivseid vaatenurki olema palju.

Ma ei tea, kui palju inimesi on süstemaatiliselt talletanud Kaitseliidu ajalugu. Mõnede arvates on Tartu ja Tartumaa selles suhtes üsna eesrindlik olnud, seal on kolm-neli inimest erinevatel aegadel kroonikat kirjutanud. Aga mõnes kohas on ajaloo kirjutamine unarusse jäetud. On ju enamasti selline töö olnud entusiastide vedada, kes on seda teinud isiklike kuludega ja omast

ajast. Tihti on nende töö lihtsalt kaduma läinud, kui suure vaeva ja hoolega kogutud materjalid on kingitud kodumalevale või -malevkonnale, kus need on unustatud kuhugi sahtlipõhja või rännanud mõne kaitseliitlase erakogusse. Näiteks üks segasemaid juhtumeid leidis aset Elvas, kus tubli kaitseliitlane Aleksander Pöder koostas Elva malevkonna põhjalikku uue ajaloo arhiivi rohke fotomaterjaliga. Siis ta aga mõrvati segastel asjaoludel ja tema materjalid läksid kaduma.

MÄLETADA LÄHIAJALUGU

Nüüd, kaheksateist aastat pärast Kaitseliidu uut algust, oleme jälle sealmaal, et tahaksime mäletada oma lähiajalugu. Kuid millist ajalugu? Kas sellist, mis on kuiv faktide ja sündmuste jada, või sellist, mis põhineb meeste ja naiste mälestustel? Kas sellist, kuhu on põimitud isiklikud kogemused, mälestused ja emotsioonid, tihti ka inimsaatused? Kas tahame mäletada sellist ajalugu, mis on tsenseeritud ja ilusaks kirjutatud, või ajalugu, kus on kirjas ka meie tegelikud kasvuraskused, kõhk-

Kas tahame mäletada ajalugu, mis on ilus ja sile nagu Vabaduse plats, või sellist, mis võib tekitada mõnes meist piinlikkust ja valusaid reaktsioone veel tänagi?

sed ja hälbed? Kas tahame mäletada ajalugu, mis on ilus ja sile nagu Vabaduse plats, või sellist, mis võib tekitada mõnes meist piinlikkust ja valusaid reaktsioone veel tänagi?

Ja kas on meil üldse valikut, millist ajalugu peaksime kirjutama? Lõppude lõpuks on järeltulevatel põlvedel õigus teada tõde, sest ainult sel moel on võimalik vältida varasemaid vigu ja anda õiglane hinnang sündmustele, mis on mõjutanud protsesse. Täna veel ei ole me valmis neid inimesi, kes 1990. aastatel Kaitseliidu asja ajasid, ning neid tegusid, mis tol ajal aset leidsid, õiglaselt hindama. Liialt palju on otsustajatel isiklike emotsioone ja personaalseid kokkupuutepunkte. Kuid järeltulevad põlvkonnad tahavad seda kindlasti teha, nagu meie tahame täna teada, mis juhtus 1930. aastate Eestis. Ja selleks on vaja, et keegi märgiks üles sündmused, kommenteeriks neid ja seletaks, mis on nende tagamaad.

MÄLETAMINE JA TÕDE

Seepärast tahangi seekord kirjutada ühest Kaitseliidu taasasutajast, kes on põhjalikult jälginud Kaitseliidu arenguid alates aastast 1990 ja kogunud organisatsiooni kohta materjale. Kui paljud meist üldse teavad, et Kaitseliidus oli juba 1991. aastal olemas ajaloopealik, kelleks sai meie seekordse loo peategelane Juhan Algus? Rahva mälu hääbub. Olen seda tõdenud korduvalt Internetis artikleid ja nende kommentaare lugedes, kui täiesti hullumeelseid mitte kunagi juhtunud kombinatioone peetakse tõeks, samas aga tõelised sündmused ja nende tagamaad unustatakse.

Praegu, kui seda lugu oma meenutustesarjast kirjutan, on käimas Eesti Vabariigi 80. aastapäeva pidustused. Jagatakse aukraade ja teenetemärke, kuid mitte kõigile. Paraku on saajate nimekirjas enamasti need, kes jagajatele meelepärased. Omaaegsed tegijad on mõnikord liialt sõnakad, liialt otsekohese väljajutlemisega ja mõnikord piinlikult tülikad. Aga mõnikord on nad ka liialt uhked, et ennast meelde tuleta.

Olgu see artikkel omamoodi tänuavaldus kõigile neile, kel on jätkunud südikust aastate jooksul sündmusi jälgida ja oma arvamust avaldada, sündmusi üles tähendada ja olla selleks rahva mäluks, südametunnistuseks ja hääleks, mida meil pole kuigi palju alles jäänud.

MEERI MEES JUHAN ALGUS

Ilmselt teadsid seda Meeri metsa vahel elavat kingsepa enne 1990. aastat põhiliselt kohalikud. Ometi tegeles Juhan Albus aktiivselt poliitika uurimisega ja Eesti rahvuspoliitika tõusuajal 1980. aastate teisel poolel lõi selles aktiivselt kaasa. Nii juhtuski, et 17. veebruaril 1990 oli Albus Järvakandis kohal Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei (ERSP) liikmena, kellega kaasas veel paar Nõo kandi meest. Järgnevad kuud pühendas ta ennast Kaitseliidu loomisele. Koos Harri Hennuga käis ta läbi kogu ajaloolise Tartumaa ja pidas koosolekuid. Polnud tema süü, et ta Hennust kasvult väiksem ja häälelt nõrgem oli, mistõttu kogu koosolekute au kippus langema Hennule.

Nagu meenutuste kolmandas osas oli juttu, ei läinud Kaitseliidu taasloomine igal pool eriti libedasti. Juhan Albus ise on jutustanud, kuidas ta juba asulasse sisenedes võis aimata, kas selles külas või linnas Kaitseliidust saab asja või mitte: kus olid suured korterimajad, seal asja ei saanud, kus aga eraldi asuvad talud, seal tulid kohalikud mehed Kaitseliidu ideega kaasa. Kas see just nii oli, on raske öelda, pigem sõltus kõik kohalike liidrite leidmisest ja koosolekupidajate oskusest asju selgitada, sest iseenesest juba fakt ise, et mehed kokku tulid, näitas nende huvi Kaitseliidu vastu.

Samas ei saa Juhan Algust samastada Harri Hennuga. Kui Henn oli olemuselt pealiskaudne, suur esineja ja enese eksponeerija, siis Albus on alati olnud väga põhjalik. Julgen väita, et Naiskodukaitse taastamise kõige innukam tagantõukaja oli 1990. aastal just tema. Sel ajal, kui enamik kaitseliitlasi tegeles põhiliselt oma organisatsiooniliste probleemide lahendamisega, oli Al-

bus ainuke, kes igal koosolekul tõstas Naiskodukaitse teema ja rõhutas selle ühenduse taastamise vajalikkust. 1990. aastal tehti naisorganisatsiooni taastamiseks ka mitu katset, kuid et üldine huvi oli siiski väike, sai Naiskodukaitse hoo sisse alles 1991. aastal. Ometi tuleb pidada suuresti Alguse teeneks, et 30. märtsil 1990 Kaitseliidu taasasutamise koosolekul Kongutas valiti ka Naiskodukaitse ajutine juhatus eesotsas Asta Luksepaga, kes on hiljem palju aastaid Naiskodukaitse töös aktiivselt osalenud.

Juhan Alguse eestvedamisel loodi Kaitseliidu Nõo rühm (erinevatel aegadel kandis see üksus erinevaid nimetusi, olles ka malevkond ja koguni malev). Nagu tihti juhtub, on väikeste maakohtade probleem asjaolus, et enda hulgast tõusnud liidrit ei taheta tunnista. Seetõttu ei hinnanud kohalikud mehed ka Alguse panust Kaitseliidu taastamisse ja mees ise oli mõne tegelase suhtes vägagi kompromissitu, mistõttu juhtimisprobleemid üksuses said päriselt paika alles siis, kui Nõo rühm liitus Elva kompaniiga ja moodustus Elva malevkond.

JUHAN ALBUS, KALLE ELLER JA TEISED

Kuna Alguse huvid olidki palju laiemad kui vaid ühe rühma juhtimine, edutati ta peatselt pärast Lõuna-Tartumaa lipkonna moodustamist 1990. aasta kevadsuvel lipkonna ülema asetäitjaks. Sel moel jäi ta formaalselt ka Nõo rühma juhtimisest kõrvale ja pinged laabusid. Hundid söönud, lambad terved, nagu ütleb vanasõna. Kui see uus määramine lahendas olukorra Nõo rühmas, siis lipkonna tasandil tekkisid hoopis probleemid. Nimelt ei järginud Albus 1990. aasta suvel lahvatanud Kaitseliidu kriisis lipkonna üldist "poliitikat" olla lojaalne Kalle Ellerile. Ta ei kippunud küll lipkonda juhtima, kuid osaledes aktiivselt Elleri-vastases kampaanias, märkis ta alati millelegi alla kirjutades, et ta on Lõuna-Tartu-

maa lipkonna esindaja. Selline omavoliline esindamine ei läinud jällegi kokku lipkonna ülema seisukohtadega. Seetõttu võibki jääda kõrvaltvaatajale 1990. aasta sügiskriisist segane mulje, et kummal poolel Lõuna-Tartumaa lipkond oli. Tegelikult Lõuna-Tartumaa toetas siiski Ellerit.

Kuid Albus ei olnud lootusetult kompromissitu. Ta küll osales aktiivselt Tamme malevkonna üritustel, kuid käis mitte vähem aktiivselt ka Tartumaa kaitseliitlaste üritustel. Nii oli ta omamoodi "sillaks" organisatsiooni kahe vastaka tiiva vahel ja ilmselt paljuski tänu temale

Kui paljud meist üldse teavad, et Kaitseliidus oli juba 1991. aastal olemas ajaloopealik, kelleks sai meie seekordse loo peategelane Juhan Albus?

Juhan Albus, Kaitseliidu esimene ajaloopealik.

JUHAN ALGUSE OSALUSEL TAASLOODUD KAITSELIIDU ÜKSUSED

- 17. veebruar 1990 Järvakandis – Eesti Kaitseliit
- 22. märts 1990 Elvas – Kaitseliidu Elva kompanii (hilisem Elva malevkond)
- 28. märts 1990 Nõos – Kaitseliidu Nõo rühm
- 29. märts 1990 Tartus – Kaitseliidu Tamme kompanii (hiljem Tamme malevkond)
- 30. märts 1990 Kongutas – Kaitseliidu Konguta rühm (valiti ka Naiskodukaitse ajutine juhatus)
- 30. märts 1990 Rannus – Kaitseliidu Rannu rühm (Virtsjärve malevkond)
- 02. aprill 1990 Kambjas – Kaitseliidu Kambja rühm
- 03. aprill 1990 Ilmatsalus – Kaitseliidu Ilmatsalu rühm
- 24. aprill 1990 Puhjas – Kaitseliidu Puhja rühm

OLULISEMAD DOKUMENDID JA ARTIKLID 1991. AASTA AUGUSTIS-SEPTEMBRIS, MILLE KOOSTAJA VÕI KOOSTAMISEL OSALEJA OLI JUHAN ALGUS

- 13. august 1991 – ajalehes Postimees avaldati artikkel Kaitseliidu sümbolika kasutamisest, milles Albus tuletas ettevõtjatele meelde, et organisatsiooni sümbolika kasutamiseks tuleb organisatsioonilt luba küsida.
- 4. september 1991 – ajalehes Postimees avaldati artikkel Kaitseliidu tegevusest augustiputši ning KGB ja EKP hoonete ülevõtmise ajal. See oli üks selgemaid ülevaateid nende päevade sündmustest Tallinnas.
- 16. september 1991 – pöördumine Ülemnõukogu presiidiumi ja Ülemnõukogu poole, milles taotleti tagasi Kaitseliidu varasid. Selleks ajaks oli Ülemnõukogu presiidium võtnud vastu otsuse Kaitseliidu tunnustamise kohta (4. september), kuid varade suhtes seisukoht puudus.
- 16. september 1991 – pöördumine Ülemnõukogu presiidiumi poole, milles Kaitseliit teatab, et allub Eesti Vabariigi kaitseõukogu esimehele. Selle pöördumisega lahendati keeruline ebakõla eksiilvalitsuse ja reaalse valitsuse vahel. Kuna Kaitseliit oli varemalt teatanud, et allub vaid seaduslikule valitsusele, nõukogudeaegne valitsus seda aga ei olnud, allutatigi end eksiilvalitsuse poolt aktsepteeritud juhile, kelleks oli toonane Ülemnõukogu presiidiumi esimees ja Eesti Vabariigi kaitseõukogu esimees Arnold Rüütel.

ei tekkinud näiteks Tartumaa kaitseliitlaste (seega Elva malevkonna) ja Tamme kaitseliitlaste vahel sellist lõhet, nagu see oli “tammekatel” Tartu 1. malevkonnaga.

Juhan Algust on alati huvitanud sündmuste ja hoiakute põhjused, nagu teda on alati huvitanud ka ajalugu. Juba 1990. aastal intervjuueeris ta Kaitseliidu pealikuid, et teada saada nende seisukohti ühes või teises küsimuses. Küsitluste teemadeks oli Kaitseliidu suhtes parteidega, seisukohad Lenini kuju eemaldamise osas, ootused Kaitseliidu suurtõule. Samas polnud ta ise kunagi järelduste tegemisel erapooletu. Tõsi, alati pole tema

arvamus olnud õige, sest tema kätte kogunenud informatsioon on olnud puudulik.

Algusele on ka omane, et tal on iga asja kohta oma arvamus, mille eest ta seisab seni, kuni keegi suudab tal selgeks teha, et asjad on tegelikult teisiti. Koos oma juurdunud seisukohtade ja kombega asju otse välja öelda on ta nii mõnegi arvates “ebamugav” inimene. Ta võib välja öelda asju, mida teised ei julge või ei taha sõnastada. Kohati peeti tema käitumist ka provokatiivseks ja isegi ebameeldivaks, kuid ta ei lasknud ennast sellest häirida. Alati leidis ta endale liitlasi, kellega ühist asja ajada. Kuna ta ei kippunud ennast esile upitama, vaid eelistas pigem varju jääda, sobis ta algul hästi Harri Hennuga. Mõne aja pärast see side meeste vahel häibus, põhiliselt seetõttu, et Juhan Alguse vaated ei ühtinud enam Hennu omadega, sest viimane kuulus nüüd rohkem Heino Otsmaad. Otsmaa oli aga isegi Juhan Alguse arvates liialt poliitiline. Nii leidiski Albus varsti uue mõttekaaslase, kelleks oli Kaitseliidus esile kerkinud Jaak Mosin.

ESIMENE AJALOOPEALIK

Kui Juhan Alguse täpne Lõuna-Tartumaa lipkonna pealiku abiks määramise daatum on teadmata, siis tema vabastamine sellelt ametikohalt on dateeritud – seda tehti Kaitseliidu keskjuhatuse otsusega 1. detsembril 1990. 1990. aasta suurtõu muutis Kaitseliidu juhtimise korda ja oli loogiline, et pealikud esitavad lahkumisavaldused. Seda tegin ka mina Lõuna-Tartumaa lipkonna pealiku abina. Alguse taotlus rahuldati, ma ei tea.

Pool aastat oli Albus vabakutseline kaitseliitlane, kuid 15. mail 1991 määras vahepeal Kaitseliidu ülemaks tõusnud Manivald Kasepõld ta staapi ajaloopealiku kohale. Staap polnud tol ajal paikne struktuur, selle liikmed elasid ja töötasid üle kogu maa ning tulid kokku vaid staabi ja Kaitseliidu üritustel. Nii saigi Juhan Algusest Kaitseliidu ülema käskkirjaga nr 12 ajaloopealik.

Kolm kuud hiljem, 9. augustil tegi Jaak Mosin keskkogule ettepaneku nimetada Juhan Albus ka Kaitseliidu keskkogu alaliseks sekretäriks. Kuna Mosin ise oli propagandapealik, siis võimaldas Alguse alaliseks sekretäriks valimine märkimisväärselt suunata Kaitseliidu protsesse. Alguse valimine keskkogu sekretäriks langes Kaitseliidu murranguliste sündmuste algusaega. 1991. aasta suvi tõi kaitseliitlasi enam kui ühel korral noore vabariigi kaitsele ning meeste tublidus sundis organisatsiooni saatust arutama riigiisasisel Toompeal. Et asjale hoogu anda, oli vaja õigete inimeste kätte toimetada pabereid. Just sealsamas, eespool mainitud Meeri metsa vahel valmistati ette nii mõnigi dokument, mis pidi viima Kaitseliitu legaliseerimise suunas. Pöördumised, avaldused ja ajaleheartiklid, mida Albus ja Mosin koos koostasid, jõudsid nii Toompeale kui ka Kadriorgu.

Samas ei meeldinud see kõigile. Kaitseliidu poliitilisele tiibileid, et nende avaldustega poetakse külje alla ringkondadele, kes pole rahva poolt valitud ja kes ei ole Eesti riikluse edasikandjad. Siis otsitigi välja ja hakati levitama mõlema mehe minevikust leitud luukeresid. Erilise rünnaku alla sattus muidugi Jaak Mosin kui põhiline ideede generaator. Ei meeldinud Mosina ja Alguse tegevus ka Kaitseliidu juhtkonnale, kes tundsid, et olukord võib nende kontrolli alt välja libiseda.

1991. AASTA SÜGIS

Omamoodi haripunkti saavutasid sündmused Tartus 20. septembril 1991 peetud keskkogu istungil, kus esitati üksteisele etteheiteid ja näidati näpuga. Tegelikult oli keskkogu Alguse ja Mosina osav manööver, millega ennetati Kaitseliidu juhtkonna kavatsust teha puhastustööd staabis. Viimase tulemusena oleks pidanud nii Algu kui ka Mosin juhtimisprotsessidest kõrvale jääma. Nüüd aga said kõik pooled vastastikku teravused välja öelda ja lõpuks toimus ikkagi kollektiivne otsustamine, mis ei muutnud midagi. Ükski pool ei saavutanud täielikult oma eesmärke, kuid ei kaotanud ka positsioone. Algu, kes esitas keskkogule taotluse ametist vabastamiseks, jäi paigale, samas aga ei tehtud ka Alguse ja Mosina soovitud muudatusi juhtkonnas.

18. novembril 1991 määras Kaitseliidu ülem Juhan Alguse koos Johannes Kerdi ja Leo Kunnasega vastloodud kaitsejõudude peastaabi juurde Kaitseliitu esindama. Et sisuliselt oli tegu siiski vaid meeste jalust ära saatmisega, ei tulnud esindamisest suurt midagi välja. Mosin huvitus seepeale rohkem kaitseväest ning tema tegigi sisuliselt ettepaneku Võrru Meegomäele väeosa rajada. Novembri lõpul komandeeriti Kert, Mosin ja Algu Võrru, kus nad hakkasid Kuperjanovi pataljoni üles ehitama.

AJALOOST TÄNAPÄEVA

Siinkohal võiks Juhan Alguse loo lõpetada. Kuid ometi pole see lõppenud. Ka teenistuse ajal kaitseväes jäi Algu hingelt kaitseliitlaseks, osaledes nii paljudel Kaitseliidu üritustel kui võimalik. Ta on kokku pannud neljaköitelise mahuka käsikirja Kaitseliidu algusaastatest. Osa sellest materjalist on kättesaadav Internetis (<http://www.hot.ee/patrioot>), kus kõrvuti dokumentidega on kirjas tema isiklikud arvamused ja mälestused paljudest toonastest sündmustest, seda nii tolaegsete kõnede tekstide kui ka hilisemate arutlustena.

Nüüdseks on Juhan Algu jõudnud ringiga tagasi Kaitseliitu, kuuludes Tartu maleva valvekompaniisse. Tõsi, ta ei kannu eksiilvalitsuse sõjaministri poolt 1991. aastal omistatud kapteni õlakuid, vaid vanemveebli omi, mille vääriliseks Eesti Vabariik on teda pidanud. Ta ei kannu ka uhkeid aumärke, sest 1990. aastate alguses oli olulisematki teha kui aurahasid rinda riputada. Kes nüüd arvab, et Juhan Algu pole enam see mees, kes ta oli aastal 1990, eksib – ta on endiselt parandamatu maailmaparandaja ja mees, kes ütleb välja seda, mida mõni teine ei julge mõeldagi. **KK!**

LÜHIDALT

ILMUS KAITSEVÄE SEGAKOORI ESIMENE PLAAT “ISAMAA ILU HOIELDES”

Tekst: KARIN HILLER

Eesti kaitseväge segakoori (EKVSK) asutasid 2004. aasta oktoobris kaitseväes töötavad, muusikat ja laulmist armastavad inimesed. Koori tegevuse eesmärgiks on esitada ja tutvustada eesti muusikat nii kodumaal kui ka mujal maailmas, samuti tõsta esile ja teadvustada koorimuusikakultuuri olulisust Eesti ajaloos. Koori ülesandeks on anda kontserte riiklikel tähtpäevadel: rahvuspühadel, mälestuspäevadel, vastuvõttudel jt. Regulaarselt on koor esinenud ka Kaitseliidu Kooli lõpuaktustel. Koori dirigendiks on selle loomisest alates olnud Veronika Portsmuth.

Eesti Vabariigi 90. sünniaastal on EKVSKi eesmärgiks laulda eestlastele olulisi ja armsaid laule oma maa autoritelt. Peatähelepanu on laulva revolutsiooni parimate laulude looja helilooja Alo Mattiiseni muusikal. On hea meel teatada, et kaitseväge segakooril valmis esimene CD “Isamaa ilu hoieldes” Alo Mattiiseni loominguga, mille esitluskontsert oli 30. aprillil 2008 Tallinnas Mustpeade majas. Nendel, kes tahaksid selle plaadi endalegi saada, on võimalik oma soovist teada anda e-kirjaga koori dirigendile (vpportsmuth@hotmail.com). **KK!**

VALGE ROOSI BALL TOETAS LÕÖLA KOOLIMAJA RENOVEERIMIST

Kaitseliit korraldas 1. mail, mis on ühtlasi kevadpäeva ja aktiivse ühistegevuse sümbolse alguse päev, Estonia kontserdisaalis Valge Roosi heategevusballi, mille tulud lähevad Järva maakonnas asuva Lõõla koolimaja renoveerimiseks.

2002. aastal tegevuse lõpetanud Lõõla algkooli projekteris 1939. aastal üks eesti tipparhitekte Herbert Johanson. Väätša vallavalitsus müüs pärast kooli sulgemist hoone Kaitseliidule sümbolse 1 krooni eest. Vald tegi seda kindlas usus, et Kaitseliidu toetus elavdab tuntavalt kohalikku külaelu, lisab sellesse uut jõudu. Kaitseliidu Järva malev kavatsebki rajada Lõõla koolimajja õppekeskuse, mis rahuldaks nii Kaitseliidu, Naiskodukaitse, Kodutütarde ja Noorte Kotkaste väljaõppe kui ka külaelanike kultuuri- ning seltsielu vajadusi.

Valge roos on aususe, aatelisuse ja ustavuse sümbol. Valge Roosi ballide korraldamist alustas Kaitseliit juba 1920. aastatel ning see tava taastati 2002. aastal.

Tänavusel Estonia kontserdisaalis peetud ballil andsid kontserdi Eesti Politsei Big Band ning solistid Kaire Vilgats ja Lauri Liiv. Kavas olid Arne Oidi laulud. Öhtu juhtis Mart Mikk. Estonia Valges saalis esinesid kodutütred erinevatest Eesti paigust.

Soovijad saavad teha annetusi Lõõla kooli renoveerimise toetamiseks Kaitseliidu arveldusarvele nr 221001154174 Hansapangas (kood 767), viitenumber 6202019, selgitus: Valge Roos. **KK!**

Andestusest ja vabadusvõitlejatest telefilm “Pimedad aknad” valgusel

Režissöör Tõnis Kask ja dirigent Peeter Saan mängufilmi “Pimedad aknad” muusika taassalvestamisel. Foto ERR

Tekst: MERIKE JÜRJO,
nooremleitnant

Eesti filmikunstis domineerisid alates 1960. aastate keskpaigast üldinimlikud teemad. Samas pressisid uksest ja aknast sisse mitmed nõukogulikult ülitähtsad aastapäevad, nagu 1967. aastal Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni (SSOR) 50. aastapäev ja mõned aastad hiljem Vladimir Iljitš Lenini 100. sünniaastapäev. Inimene ja tema loomuse keerdkäigud pakkusid huvi filmitegijatele, punavõimud nõudsid loosungeid.

Kakskümmend aastat teist nõukogude okupatsiooni ning 1960. aastate sula olid õpetanud eestlasi kompromisse leidma. Selline üllatav kompromiss on ka telefilm “Pimedad aknad”, millega pidi tähistatama SSORi 50. aastapäeva. Teine, koheselt skandaalse maigu omandanud Lenini sünniaastapäevaks kavandatud mängufilm “Lindpriid” (1971, režissöör Vladimir Karasjov) rändas valmimise järel ekraanile jõudmata arhiiviriulitele ja jäi sinna pikkadeks aastateks.

VABADUSVÕITLEJA VÕI PUNANE?

Otsus ekraniseerida Lilli Prometi novell “Pimedate akende aegu” sündis Eesti Telefilmis (ETV) 1966. aastal. Seriaal planeeriti esialgu kaheosalisena pikkusega 90 minutit, kuid et film tegemise käigus ikka pikenes ja pikenes, tuli mais 1967

Filmi tegemisest, levist, tunnustustest ja taastamisest

13 KOMPLEKTI SAKSA OHVITSERIVORME

Seriaal “Pimedad aknad” filmiti 1967. aasta suvel. Põhilised võttepaigad olid Tallinnas ja Harjumaal. Ühes vähestest paikadest Eestis oli kitsarööpmeline raudtee tollal säilinud Paldiskes, seal ja Tallinn-Väike jaamast pärinevad rongistseenid.

Filmi üldmaksumuseks kavandati 58 402 rubla. Saksa ohvitseridele telliti 13 komplekti vormirõivaid (4 86 rbl ja 60 kop, lisaks säärrikud 12 rbl). Saksa allohvitseridele ja sõduritele telliti 21 vormirõivakomplekti (4 56 rbl ja 70 kop, lisaks säärrikud hinnaga 10 rbl ja 60 kop). Kõigile vormirõivaste ja mütside juurde valmistati tunnismärkide imitatsioonid. Vormirõivaste alal oli konsultandiks Saksa sõjaväes teeninud Valdo Pant. Samu rõivaid kasutati hiljem Tallinnfilmi mängufilmis “Inimesed sõdurisinelis” (1968, režissöör Jüri Müür). Üks vahetus vanatüübiliste sõiduautode kasutamist koos juhiga maksis 11 rubla ja neid vahetusi kulus filmi jooksul kümme korda.

Originaalmuusika pikkusega 39 minutit telliti helilooja Heino Tambergilt. Kunstnikuks kutsuti Silva Mere, kelle abikaasa Karl Gailit oli töötanud sõjakirjasaatjana 20. Eesti Diviisi juures. Ilmselt filmigrupi koosseisu teadmistes peitubki põhjus, miks Saksa okupatsiooni Eestis on kujutatud suhteliselt tasakaalukalt, ja nagu mäletab Tõnis Kask, oli autoriga palju

vaidlemist, et see ajajärk liiga mustvalgena ei oleks kujutatud.

Filmis osaleb 15 põhinäitlejat, lisaks on 57 episoodilist osa. Kõige kogenum peaosalistest oli Ada Lundver, kellel oli seljataga juba film “Külmale maale” (1965, režissöörid Ants Kivirähk ja Valdur Himbek). Maarjat kehastanud Marianne Leover valiti viie kandidaadi seast. Ka originaalis ei rääkinud ta oma häälega, vaid teda dubleeris Ivi Lepik. Kõige enam kandidaate oli Gerdi osasse – tervelt üheksa –, kuid valiti hoopis märtsis 1967 Eesti Televisiooni (ETV) diktorigonkursile tulnud Jaak Tamleht. Mati ehk Surnud Mehe osatäitja Avo Peep kaasati Vanemuisest. Ülejäänud näitlejad olid peamiselt Tallinna teatritest, üksikud ka mujalt.

“EDUKAS IDEELISES JA KUNSTILISES PIAANIS”

Eesti Telefilmil toimetuskollegium tunnistas filmi 15. aprillil 1968 “edukaks ideelises ja kunstilises plaanis” ning leidis, et ehkki film vaatleb fašistliku okupatsiooni viimaseid päevi Eestis, on probleemid püstitatud tänapäevaseks. Filmi eripäraks peeti fašismi süüdistamist uues valguses, mitte naturalistlike steenide ja detektiivsete võtete abil, vaid isiksuse moraalse laostumise kaudu.

kasvatada osade arvu kolmele üldpikkusega 2 tundi 10 minutit. Nii sai filmist ootamatult üks esimesi sarifilme üleliidulise teleraadiokomitee süsteemis üldse.

Režissöör Tõnis Kasele oli see esimene mängufilm. Seni olid tema käe all valminud vaid telelavastused. Tõnis Kask vabastati filmi tegemise ajaks ajutiselt ETV pearežissööri ja ETV nõukogu esimehe asetäitja kohustest ning teda asendas Ants Kivirähk.

Kirjanikult, kes oli sündinud Petseris, kus tema maalikunstnikust isa töötas joonistusõpetajana ja kes ise viibis Teise maailmasõja ajal evakueerituna Nõukogude Liidus, töötades mh Leningradis eestikeelsete raadiosaadete diktorina, oodanuks nagu hoopis teistsugust vaatenurka ja lähenemist Saksa okupatsioonile Eestis. Täna, ajaloolasena filmi vaadates, ei seosta ma Surnud Meest ega filmis tegutsevaid vabadusvõitlejaid kuidagi Peipsi-taguse punase poolega. Surnud Mees ja tema kaaslased võivad olla nii Eesti Vabariigi Rahvuskomitee poolehoidjad, Pitka-üksuste mehed kui ka punavõimude poolt lähetatud, nemad seejuures kõige vähem. Enim jooni on

neil ehk tõesti Pitka-poistega, sest teadaolevalt hoolitsesid just nemad, et sakslased oma “edukate tõrjelaHINGUTE ja rindeõgvendamise” protsessis Eesti ühiskondlikke hooneid, vabrikuid, sildu jm õhku ei laseks.

ANDESTUSE POOLT JA VASTU

Nõukogude meelsusvalvurid nägid võitlejais tõenäoliselt punast poolt, vaatajaskond ilmselt mitte, aga kes oma teadmisi ja mõtteid sel ajal nii väga avalikult ikka kuulutama kippus. Hämmastav on ka, et muidu igasugust Eesti Vabariigi sümbolikat keelav tsensuur ei käskinud ära koristada kohe filmi algul piisavalt suurena raudteevaguni ukse kõrval olevat Eesti vapilõvide kujutist. Üleliidulise teleraadiokomitee neljal kuraatoril oli Eesti Riigiarhiivis säilinud dokumentide järgi etteheiteid vaid liialdatud joomingustseenidele, kuigi üks neist ka märkis, et vabadusvõitlejaid tuleks konkreetsemalt adresseerida.

Põhiline etteheide, mis formeerus lõpuks nõudmisena, kuulus siiski filmi lõpustseenile, kus leiti tarbetut “haletsust” ja arvati, et eksijate suhtes tuleb olla karmim. Seda viimast stseeni sunniti režissööri ka

muutma. Algses variandis kauges ema oma tütre, viskas kivi, tütre hüüde peale seisatas, vaatas tagasi ja jäi teda ootama. Nõukogude kinokunsti nõuete kohaselt ümber tehtud lõpustseenis ema ei seisata, vaid sammub uhkelt edasi. Seega, andestust ei ole ega tule. Etteruttavalt tuleb öelda, et nüüd, filmi restaureerimise käigus, taastas režissöör algupärase lõpu.

Kirjanik Lilli Promet leidis, et peame oskama mõista ja andestada. Sama dilemma ees seisis peategelane tema teisegi jutustuse ainetel Eesti Telefilmis 1966. aastal valminud filmis “Ühe suve akvarellid”. Et Lilli Promet oli tol ajal ETV kunstinõukogu liige, oli kavas ekraniseerida ka tema kolmas novell “Olivier”, mille tegevus leidis aset 1960. aastate Pariisis ja mis pidi kujutama “konsentratsiooni kodanliku korra antihumanistlikust olemusest”. Viimane idee siiski ei teostunud, sest kolleegid arvaldasid arvamust, et ETVs on kujunenud nagu mingi Prometi monopol. **KK!**

Artikli kirjutamisel on kasutatud Tõnis Kase meenutusi ja Eesti Riigiarhiivis ETV fondis (f R-1590) säilitatavaid arhiividokumente.

1968. aasta sügiseks dubleeriti film vene keelde ja seda näidati kõigi liiduvabariikide televisioonides, ka Eesti NSV kirjanduse ja kunsti dekaadil Taškendis ja mõnedes tollase idabloki maades. Ainukesena keeldus filmist Saksa DV, kus selle dubleerimine katkestati. Seriaal tunnistati ideoloogiliselt vastuvõetamatuks põhjendusega (nii sõnastasid selle sealseid organid): pole võimalik, et üks neiu hitlerlaste poolt okpueeritud rahva seast armub julgeolekuohvitseri. Tolles nüüd maailmakaardilt kadunud riigis ei tohtinud inimestevahelised suhted ületada ideoloogilist barjääri.

1968. aastal sai film Balti riikide, Valgevene ja Moldaavia telefilmide festivalil peaauhinna ja parimaks naisnäitlejaks tunnustati Ada Lundver. Järgnes veel mitmeid tunnustusi, näiteks parima operaatoritöö eest Anton Mutile.

FILMI DIGITEERIMINE OLI NAGU TOOTSI PULM

Kui arenenud maailm 1990. aastatel digitaalmaailma jõudis, polnud kahtlust, et sama tee tuleb jalge alla võtta ka ETV arhiivis. Tuhanded filmikarbid Eesti Telefilmis 40-aastast loomingu ootasid restaureerimist ja digiteerimist. Ja ootavad praegugi, kui ühe käe sõrmedel loetavad erandid välja arvata.

Filmi “Pimedad aknad” originaalide hävimine 1976. aasta tulekahjus tekitas väljakutse. Filmist olid säilinud ainult venekeelse heliga koopia ja kontranegeatiiv, seega selle filmi puhul

ei vajanud restaureerimist mitte ainult pilt, vaid lausa uuestiloomist ka heli, et linateos üldse taas vaatajateni tuua.

Kui Tõnis Kasega esimest korda kolm aastat tagasi tollasele ETV juhile Ilmar Raagile ideed tutvustasime, oli tema vastus igati pooldav ja julgustav. Ainult et raha... no seda pole üldsegi mitte! Eks ikka oli ka, ainult et ETV rahalised prioriteedid olid teised ja arhiivide digiteerimine nende hulka ei kuulunud. Ometi leiti ETVst veidi stardiraha ja ka hilisemad juhtkonnad on hoiupörsast toetuse andmiseks veidi münte koukinud. Naturaalmajanduslikus korras ETV stuudiote, montaažide, kaamerate jms kasutamiseks polnud ka mingeid takistusi. Aga filmi taastamise projektiks põhilise raha leidis Profilmi produktent Maie Kerma Kultuurkapitalist ja Eesti Filmi Sihtasutusest, hea tahtega mängisid filmi muusika sisse Pärnu linna orkester (dirigent Jüri Alperden) ja kaitseväge orkester (dirigent Peeter Saan). Tõnis Kask lõikas seriaali standardpikkusega mängufilmiks ja leidis sobivad näitlejahäälled hävinud heli taastamiseks. Helindamine teostati Aatomiku studios.

Kogu protsess meenutas stseeni rahvakirjanik Oskar Lutsu teosest “Tootsi pulm”. Mäletate Tootsi sõnu pärast seda, kui Kiir on pulmakraami Ülesoo sahvris ära lagastanud ja hiilib järgmisel õhtul tagajärgi kaema: “Eks head inimesed aidanud meid ihu häda sees. Rajalt saime kaks kausitait, vallakasakas Mitt andis ühe, Vanapagan ühe pooliku, köstriemand andis natuke ube...” Jah, mõistev külaühiskonna koostöö pole tänagi Eestist kuhugi kadunud.

Sarnased ja siiski erinevad

Ülevaade Eesti Kaitseliidu ja Taani Kodukaitse ühis- ja erijoonest

**Tekst: JENS KOEFOED,
kaptenleitnant, Taani Kodukaitse**

Läbi aegade on Eestis ja Taanis olnud vabatahtliku riigikaitse traditsioon – Taanis Kodukaitse (*Hjemmeværn*) ja Eestis Kaitseliit. Vabatahtlikud riigikaitseorganisatsioonid on olnud pidevas muutumises, järgides ühiskonna arengut ja organisatsioonile esitatavaid nõudmisi. Kuid vaatamata muutustele on mõlemad kaitseorganisatsioonid säilitanud oma peamise ideelise aluse, nimelt on need palgalistest ja vabatahtlikest koosnevad inimeste ühendused ja nendesse kuuluvad inimesed on kõige halvemal juhul valmis ohverdama kõige kallima – oma elu – isamaa eest. Järgnevalt kirjeldan kõnealuste organisatsioonide sarnasusi ja erinevusi minevikus, olevikus ja tulevikus.

AJALUGU

Mõlemad organisatsioonid tekkisid, vaatamata nende loomise vahel jäävatele aastakümnetele, kodumaa okupeerimise järgselt. Pärast okupatsiooni ütlesid paljud “Ei kunagi enam!” ja ühinesid militaarseteks üksusteks organisatsioonis, mille eesmärgiks oli kaitsta oma isamaad ning mille liikmeks olemisega sai säilitada ja parandada rahva kaitsetahet. Vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide suurenedes kasvas ka valitsuste vajadus kontrollida selliseid ühendusi, mille liikmeskond koosnes riiklikust kaitsejõudude struktuurist väljaspool olevatest inimestest, kelle kodus olid relvad ja muu militaarvarustus. Kuidas kontrollida sellist heade kavatsustega, aeg-ajalt raskesti käsitletavat, kuid väga aktiivset kaitsevalmis liikumist?

Kasutati kaht võtet. Esiteks töötati välja seadus, teiseks muudeti organisatsiooni koosseisu – see hakkas koosnema palgalistest sõjaväelastest juhtidest

ja vabatahtlikest liikmetest. Eestis astuti veel üks samm edasi ja loodi nn lisajuhtorgan – Kaitseliidu vanematekogu –, et tagada demokraatlik side ühiskonnaga. Taani jõudis arusaam, et seda skeemi peaks järgima, palju hiljem ja siis loodi Taani Kodukaitse maakogu, millest sai Kodukaitse juhtkonnale nõuandev organ. Taani Kodukaitse juhatus on jaotatud kaheks ning koosneb sõjaväelastest juhust ja tsiviilistikust juhust.

ÜLESANDED

Ülesannete poolest on Taani ja Eesti vabatahtlikud riigikaitseorganisatsioonid sarnased, sest alusidee – kaitsta oma kodupiirkonda – on mõlemal sama. Nimetatud ülesanne määratlebki tegevuse – väikeüksuste võitluse –, mille puhul kodus hoitavad relvad ja hea kohalike olude tundmine tagavad üsna kõrge sõjalise julgeoleku taseme. Pärast

Täisvarustuses Taani Kodukaitse võitleja.

külma sõja lõppu muutusid nõuded kohalikule riigikaitsele. Sama juhtus ka pärast ühinemist NATOga, kelle huvi kohaliku riigikaitsevormi suhtes on väiksem, kui varem harjutud oldi. Küsimus vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni vajalikkusest on mitmeid kordi üles kerkinud mõlemas riigis ja organisatsiooni ülesandeid on mitu korda sobitatud ühiskonna nõudmistele vastavaks, kuid mõlemas riigis on olnud selge vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni tegevuse jätkamise soov.

Ka ülesanded on muutunud eelkõige sõjalistest ülesannetest totaalkaitsealasteks ülesanneteks. See kontseptsioon on läbipaistvam poliitilise otsustustasandi seisukohalt ja just sellel tasandil kujundatakse ka rahaline hinnang. Kuid kontseptsiooni muutumisega kaasneb nõue osaleda ülesannete täitmisel välismaal. Siin on Kaitseliit jõudnud palju kaugemale kui Taani Kodukaitse, kes on siiani saatnud vaid üksikuid inimesi rahvusvahelistele operatsioonidele. Minu isiklik arvamus selles küsimuses on, et Taanis oleks Kaitseliidult palju õppida just selle kõrgete nõudmistega valdkonna osas, mis paistab tulevikus muutuvat aina olulisemaks.

Neid ridu kirjutades kuulsin teileudistest, et Afganistanis on saanud surma esimene Taani Kodukaitse ohvitser. Hetkega on taanlaste ülesanded muutunud palju tõsiseltvõetavamaks ja väga palju ohtlikumaks, kui seda kujutasid Kodukaitse nais- ja meesliikmed ette siis, kui nad otsustasid astuda oma ühiskonna kaitsmiseks vabatahtlikku riigikaitseorganisatsiooni. Ülesanded, mis ühiskond Kodukaitsele annab, peaksid olema sellise iseloomuga, mis motiveerib

üksikisikut organisatsiooni liikmeks hakkama ja seda ajal, kui ühiskond võimaldab igäühele arvukalt muid vaba aja veetmise võimalusi, mis pakuvad elamusi ja annavad inspiratsiooni igapäevaseks eluks. Miks peaks siis inimene astuma vabatahtlikult organisatsiooni liikmeks, mille ülesannete täitmisel võib elu kaotada? Ühest vastust ei ole, kuid üks on täiesti kindel – ükskõik missugusest tegevusest rääkida, peab sellel inimese seisukohalt olema mõte, ja teiseks, lugupidamise ülesnäitamine inimese suhtes, kes täidab ülesannet ühiskonna jaoks või nimel sõltumata sellest, kas ta teeb seda Afganistanis või Valgas või selles Taani väikelinnas, kust mina pärit olen.

ORGANISATSIOONI STRUKTUUR

Mõlemad kõnealused organisatsioonid on üles ehitatud peaaegu ühtemoodi, eriti mis puudutab vabatahtlike liikmete osa. Kuid lubage mul nimetada viis valdkonda, milles Taani ja Eesti vabatahtlikud riigikaitseorganisatsioonid erinevad.

- Taani Kodukaitstes on vabatahtlikul liikmel võimalik töusta kompaniülemaks, kuid Kaitseväe ülemjuhatus see praegu võimalik ei ole.
- Taani Kodukaitstes on naisliikmed täielikult integreeritud Kodukaitse ülemjuhatusesse. Eestis on naistel võimalik valida, kas astuda Kaitseväe ülemjuhatusesse või Naiskodukaitse ülemjuhatusesse.
- Taani Kodukaitse ülemjuhatus allub rahuajal kaitseministrile, Eestis allub Kaitseväe ülemjuhatus rahuajal kaitseministri juhatamisele. Raske on öelda, kumb variant on parem. Kuid olen kindel, et see, mida vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon vajab, on selgelt mõistetav ja lugupidav suhtumine vabatahtliku sõjalise töö suhtes – selline mõistmine peab olema õigete ülesannete andmise ja õige, vabatahtlike liikmeid motiveeriva organisatsiooni aluseks.
- Taani Kodukaitstes jaotati hiljuti liikmed aktiivseteks ja passiiv-

seteks, Eestis seda tehtud ei ole. Nimetatud jaotus sai teoks pikaajalise riikliku debati tulemuseks. See oli arutelu, mille käigus vaadeldi vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni

Neid ridu kirjutades kuulsin teleuudistest, et Afganistanis on saanud surma esimene Taani Kodukaitse ohvitser. Hetkega on taanlaste ülesannet muuten palju ohtlikumaks ja väga palju ohtlikumaks.

usaldusväärset Taani riigikaitse osana. Tegemist oli poliitikute poolt taastõstatatud küsimusega, mille peamiseks tõukeks oli organisatsioonile eraldatud raha kasutamine – sõnaga see, mida ühiskond selle raha eest saab.

- Taani riigikaitsestruktuuris on regioonitasand, kus koos ülejäänud kaitsejõududega osaleb sõjalises totaalkaitse Kodukaitse. Tulevikus näeb ka Eestis sarnast struktuuri. Taanis läks ülejäänud kaitsejõududel väga kaua aega, enne kui nad mõistsid, et koostöö tähendab võrdsete partnerite suhet, mille puhul on edasivõitvateks jõududeks motivatsioon ja vastastikune lugupidamine ning selle toimimiseks on muu hulgas vajalik ka riigikaitse ülesannete ja ametikohtade jaotamine omavahel.

Täna on Taani totaalkaitse regioonide ametikohad võrdselt jaotatud maaväe ja Maakodukaitse vahel ning ka reservohvitseride korpusele anti võimalus osaleda regionaalses juhtimisstruktuuris. Soovitan pöörata tähelepanu sellele, kui oluline on nimetatud struktuuri ülesehitus, kus Kodukaitsele antakse ülejäänud kaitsejõududega võrdne hulk vastutust, mis suurendab Kodukaitse tunnetatavust kohalikus ühiskonnas ja Kodukaitse kuulumise motivatsiooni ning see omakorda on kasulik kaitsetahte tugevnemisele ühiskonnas üldiselt.

VARUSTUS

Rääkides kogu aeg motivatsioonist ja läbipaistvusest kui vabatahtliku organisatsiooni tegevuse peamisest jõust, peab tõdema, et ka varustus on väga oluline faktor selleks, et

tunda: olen osa ühtsest meeskonnast. Õige varustus vormi, relvade ja teatud ülesannetega seotud erivarustusena on tohtu tähtsusega nii üksikisikust liikmele kui ka teda ümbritsevatele. Varustust eraldav asutus ei tohiks alahinnata seda vabatahtlikule riigikaitseorganisatsioonile olulist faktorit.

Võib öelda, et selles küsimuses on vaadeldavad vabatahtlikud riigikaitseorganisatsioonid sarnased, kuid Taani Kodukaitse avaneb harva võimalus ennast rahvale näidata, vastupidiselt Kaitseväele, kes aasta jooksul marsib mitu korda maksu- maksjate ees paraadidel ja osaleb kaitseväge suurõppustel.

KRISTALLKUULI VAATAMINE

Tulevikku ennustada on raske, kuid mis puudutab Taani ja Eesti vabatahtlike kaitseorganisatsioone, siis paistab, et ühiskond usaldab jätkuvalt vabatahtlikku riigikaitseorganisatsiooni riigi kaitse osana, kuid samas tundub, nagu sooviks ühiskond, et see organisatsioon tegeleks rahuajal rohkem tsiviilülesannetega ning kohalik kogukond saaks kaitsejõudusid kasutada siis, kui on vaja abi.

Minu ja meie kodu kaitse – võime lubada endale öelda just niimoodi, sõltumata sellest, kas inimene elab Raplas või Vardes (Lääne-Taani provintsilinn).

Minu ja meie kodu kaitse – võime lubada endale öelda just niimoodi, sõltumata sellest, kas inimene elab Raplas või Vardes.

Minu ja meie Kodukaitse/ Kaitseväe tähendab aga vabatahtlikku organisatsiooni, millest ülejäänud ühiskond lugu peab, mis lahendab temale antud ülesandeid, omab vajalikku väljaõpet ja käitub korrektselt ühiskonnas, kus ta tegutseb.

Näen kaht vabatahtlikku riigikaitseorganisatsiooni, kes on vaatamata erinevustele väga ühtemoodi ning kellel on jätkuvalt hoiak: "Ei kunagi enam!" Kuigi asume geograafiliselt teineteisest kaugel. Siiski, Estonian Airi lend Kopenhaagenist Tallinna kestab vaid tund ja kaksikümne minutit, nii et ehk me ei olegi tegelikult teineteisest nii kaugel. Võib-olla sellepärast olemegi nii ühtemoodi, kuid siiski erinevad. **KK!**

Päästealase ettevalmistusega kaitseväeüksuse vajadusest

Tekst: ANDRES PEHME, kapten, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste taktika õppetooli lektor

Tänapäeval on vähenenud ot-sesed sõjalised ohud Eesti Va-bariigi julgeolekule, samas on suurenenud kiirest arengust, klii-mamuutustest ja muudest tegu-ritest tulenevad julgeolekuriskid, mis avalduvad kriiside ja erinevate õnnetustena. Väikese riigi seisuko-halt on otstarbekas rakendada kõi-ki vahendeid, et valmistuda selliste olukordadega toimetulekuks ja olla võimalikult efektiivne nende taga-järgede likvideerimisel.

TEGELIK ELU PÄRAST PÄASTEKOMPAANIISID

Päästeamet ja selle allasutused va-javad suuremate õnnetuste likvi-deerimiseks lisajõude. Varem olid selleks lisajõuks üksik-päästekom-paniid, mis osalesid aastatel 1992–2004 ligi 3000 õnnetuse tagajärgede likvideerimisel. See oli organiseeri-tud ja väljaõpetatud inimressurs (kolme kompanii koosseisus kokku umbes 150–250 inimest), kes oli val-mis väljakutsetele reageerima aasta läbi. Ilma tõsise analüüsi ja arute-luta likvideeriti need üksused 2005. aasta oktoobris. Tühi koht täideti Kaitseliidu, vabatahtlike ja kaitseväe kaasamisega õnnetuste ja nende ta-gajärgede likvideerimisse. Kaitseliit on küll umbes 10 000 liikmega mas-siorganisatsioon, kuid aktiivseid, õppustel osalevaid kaitseliitlasi on umbes 30% liikmeskonnast. Varem major Kajari Klettenbergi tehtud uuringust selgub, et Kaitseliiduga on põhiliselt liitunud riigikaitsealise tegevuse eesmärgil.

Viimastel aastatel on Päästeamet pöördunud abipalvetega korduvalt kaitsejõudude poole, et saada abi õnnetuste tagajärgede likvideerimi-sel. Kehtiva õigusliku regulatsiooni kohaselt peaks esmalt abipalvele reageerima Kaitseliit, kuid tihti ei ole Kaitseliidul ülesande täitmiseks

piisavalt isikkoosseisu ja napib ka vabatahtlike. Lihtsam ja efektiiv-sem on olnud kaasata õnnetuste likvideerimisse kaitseväge, abi on osutanud nii ajateenijad kui ka pro-fessionaalsed sõdurid.

Aastate kaupa on hädaabitööde ja töötundide hulk olnud erinev. Aas-tatel 2005–2007 tegi kaitsejõududest rohkem kui 1300 inimest kokku pea-aegu 40 000 töötundi. Näiteks 2006. aastal moodustas Kaitseliidu häda-abitöö kõigest 10% kaitsejõudude poolt tehtud töötundidest. Kehti-nud koostöölepingu ja koostatava kontseptsiooni järgi, mis käsitleb kaitseministeeriumi valitsemisala osa riigisisises kriisireguleerimi-ses, peaks Kaitseliit olema esmane tsiviilstruktuuride toetaja. Ent on läinud teisiti ja tsiviilstruktuuride toetajaks on olnud kaitseväge.

KUIDAS EDASI?

Kas kaitsejõud ja eelkõige kaitseväge peab olema ka edaspidi valmis oma põhiülesannete kõrvalt tegema eri-nevaid hädaabitöid? Autor pakub välja neli võimalust, kuidas kaitse-jõud saaksid tulevikus korraldada tsiviilstruktuuride abistamist.

1. Jätkata praegu toimivat süsteemi, toetudes kaitseliitlastele ja vaba-tahtlikele ning vajadusel kaitseväge-le.
2. Jätkata praegu toimivat süsteemi, muutes seda efektiivsemaks, toetu-des kaitseliitlastele ja vabatahtlike-le ning vajadusel kaitsevägele. Teha muudatusi ja parandusi erinevates-se õigusaktidesse.
3. Luua päästealase ettevalmistuse-ga kaitseväeüksus(ed).
4. Luua asendusteenistujatest koos-nevad üksused Päästeameti haldus-alasse.

Näiliselt on majanduslikult otstar-bekam rakendada kaht esimest va-likut, kus osa tööd teevad ära kait-

seliitlased, kellele tehtud töö teatud ulatuses kompenseeritakse. Samuti on mõistlik toetuda vabatahtlike-le, kes lähevad heast tahtest appi tsiviilstruktuuridele. Kolmandaks on võimalus luua päästealase ette-valmistusega kaitseväeüksus(ed), panustades valmisolekusse suure-maid ressursse. Nii tagatakse kvali-teetsem ja operatiivsem abi.

Neljas valik eeldab täiesti uue süs-teemi loomist koos vastava infrast-ruktuuriga. Eestis puudub arvesta-tav asendusteenistuse korraldamise kogemus. Asendusteenistuse loo-mine riskiga kaasnevas valdkonnas, kus on oluline inimeste füüsiline tervis ja reageerimiskiirus, ei ole ar-tikli autori arvates hea lahendus.

PÄASTEALASE ETTEVALMISTUSEGA KAITSEVÄEÜKSUSE LOOMISE VAJADUS

Autor keskendus oma 2008. aasta alguses kaitstud magistritöös põhi-liselt kolmandale valikuvõimalusele ja analüüsis päästealase ettevalmis-tusega kaitseväeüksuse loomise va-jadust.

Magistritöö tarbeks viidi läbi kü-sitlus 98 eksperdi seas. Küsitlusega sooviti saada ekspertide arvamust praegusest olukorrast ja nende hinnangut päästealase ettevalmis-tusega kaitseväeüksuse loomise vajadusele. Küsitlus viidi läbi aja-vahemikus 2007. aasta septembrist novembrini. Magistritöös ei käsit-letud sellise üksuse komplekteerimise ja igapäevase ülalpidamise finantsmajanduslikke probleeme. Need vajavad eraldi analüüsi.

EKSPERTHINNANG

Ekspertgrupp jagunes kolmeks:

- 1) kaitseväes tegevteenistuses ole-vad ohvitserid, kokku 29 ini-mest;
- 2) Kaitseliidus tegevteenistuses ole-vad ohvitserid, kokku 35 inimest;

3) Päästeametis ja selle allasutustes teenistuses olevad inimesed, kokku 34 inimest.

Ekspertgruppi kuuluvad inimesed on nimetatud institutsioonide erinevate astmete juhid, kes uuritava probleemiga kokku puutuvad. Ekspertide valikul oli arvestatud, et nad paikneksid üle Eesti. Küsitlusele vastamise aktiivsus oli 78%. Vastajatest 81% pidas väga suureks või suureks tõenäosust, et võivad toimuda õnnetused, mille efektiivselt likvideerimiseks ei piisa tsiviilstruktuuride võimetest. Seetõttu leidis 99% vastajatest, et õnnetuste paremaks likvideerimiseks on vaja kaasata kaitsevõimede. 83% vastajatest pidas oluliseks, et kõik või enamik kaitsevõimelastest ja kaitseliitlastest saaksid ka eraldi päästealast väljaõpet. See-ga tuleks kaaluda kaitsevõimelaste ja kaitseliitlaste väljaõppesse päästealase algõppe lisamist. Ekspertgruppi arvamus, keda kaitsevõimelastest kaasata õnnetuste tagajärgede likvideerimisse, on esitatud joonisel 1.

Esmaste tsiviilstruktuuride abistajana nähakse kaitseliitlasi. Nende puhul võib probleemiks saada reageerimisaeg ja piisava hulga inimeste puudumine, mis ei võimalda päästetöid korralikult planeerida. Erinevatele hädaabipalvete järgi on sageli soovitavaks inimeste arvaks 20–50, kuid samas pidas 67,5% vastanutest Kaitseliidu võimet toetada tsiviilstruktuure pigem või täiesti ebapiisavaks. Lahendusena nähti õigusaktidesse selliste muudatuste tegemist, mis käsitleksid näiteks kaitseliitlaste tasustamist, õnnetuste likvideerimise ajaks põhitööst vabastamist ja kindlustuse tagamist.

Ajateenijate kasutamist taunis kõigest 11% vastajatest. Praeguseni on aga nemad just olnud põhitöö tegijad. 60% vastajatest toetab ajateenijate kasutamist õnnetuste tagajärgede likvideerimisel. Seda on valdavalt ka tehtud, sest sageli on vaja just suurt abijõudu. Kaadrikaitsevõimelaste puhul on üldjuhul võimalik kaasata vaid üksikud inimesed (vastutavad isikud, spetsialistid, autojuhid jne), välja arvatud Scoutspataljon, mis võib vajadusel välja panna kaadrikaitsevõimelastest koosneva üksuse ja on seda viimastel aastatel pidanud ka tegema. 67,5% ekspertidest pidas praegu Eestis kehtivat õiguslikku regulatsiooni, mille alusel kaasatakse kaitsevõimed õnnetuste ja nende tagajärgede likvideerimisse, pigem ebapiisavaks või täiesti reguleerimatuks.

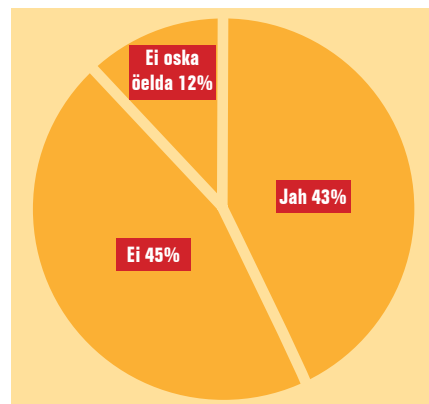
Ekspertide hinnangust päästealase ettevalmistusega kaitsevõimelast(e) moodustamise vajaduse kohta annab ülevaate joonis 2. Seejuures tuleb lisada, et vastajaid võis mõjutada endiste üksik-päästekompaniide sulgemine ja teadmatus kaitsevõimelaste tuleviku suhtes. 42% vastajatest puudus kokkupuude endiste üksik-päästekompaniidega, mis oleksid sarnanenud siinses küsitluses uuritud üksusega.

TEISTE EUROOPA VÄIKERIIKIDE KOGEMUSED

Šveitsis on olemas üks inseneri- ja päästetreeningbrigaad, mille erinevad osad paiknevad üle riigi. Sõjaväestatud päästeüksused on alati komplekteeritud ja kogu aasta reageerimisvalmis. Esmaseks tsiviilstruktuuride toetajaks on kiirreageerimisüksus, mis koosneb inseneri- ja päästeüksuste ajatee-

Joonis 2

EKSPERTIDE HINNANG PÄASTEALASE ETTEVALMISTUSEGA KAITSEVÕIMELAST(E) VAJADUSE KOHTA

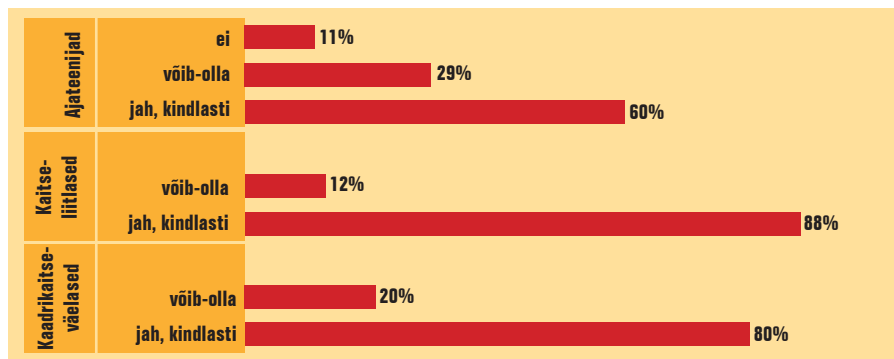
nijatest, tegevteenistuses olevatest kaitsevõimelastest ja tsiviilisikutest. Üksuses on umbes 150 ajateenijat ja 50 kaadrikaitsevõimelast. Ajateenijad, kes soovivad liituda kiirreageerimisüksusega, saavad teha seda pärast 18-nädalast ajateenistust ja teenivad seal veel 25 nädalat.

Tšehhi Vabariik läks üle professionaalsele sõjaväele 2004. aastal. Tšehhi sõjaväestatud päästeüksused koosnevad ühest pioneeri- ja päästebrigaadist. Viimane omakorda koosneb ühest pioneeripataljonist ja kuuest päästepataljonist, mis asuvad üle riigi. Igale pataljonile on määratud oma vastutusala. Tšehhi pioneeri- ja päästebrigaadis on umbes 2100 kaitsevõimelast, ühes päästepataljonis on üle 200 kaitsevõimelase.

Tšehhi päästepataljonide puhul võib eraldi ülesandena välja tuua ka tsiviilelanikkonna majutamise ja nende esmavajaduste rahuldamine (lühiajalise majutusvõimaluse loomine telkides või pataljoni territooriumil, esmaabi, toitlustamine ja pesemisvõimalused).

Joonis 1

EKSPERTIDE VASTUSED KÜSIMUSELE, KEDA KAITSEVÕIMELASTEST VÕIKS KAASATA ÕNNETUSTE TAGAJÄRGEDE LIKVIDEERIMISSE

TŠEHHI VABARIIGIS TEGUTSEVA PÄÄSTEPATALJONI ÜLESANDED

- Inimeste otsimine ja päästmine (metsast, koobastest, varingute alt jne).
- Inimeste evakueerimine ohtlikelt aladelt.
- ABK-luure ning saastunud alade märgistamine ja degaseerimine (inimesed, varustus ja maa-alad).
- Erinevate keemiliste ainete keskkonda sattumise ennetamine ning sattumise korral eemaldamine ja neutraliseerimine.
- Elektrienergiaga toetamine.
- Kahjustatud objektide julgestamine (toetamine, läbipääsu tõkestamine), objektide õhkimine.
- Tulekahjude kustutamine.
- Veepealsete ja -aluste päästeoperatsioonide läbiviimine.
- Joogivee puhastamine ja transport.
- Erinevate materjalide transport, hävinud ning vigastatud sõidukite ja varustuse äravedu.
- Takistuste eemaldamine teedelt ja jõesängidest.

vähendada õnnetuste ja katastroofide põhjustatud kahjusid inimestele, nende varale ja keskkonnale rahu- ja sõjaajal.

Hädaabiteenistuse üksused (teine ja kolmas tasand) koosnevad staabist, viiest ajateenijate ja ühest vabatahtlike üksusest, mis paiknevad üle riigi.

Koosseisulisi töötajaid on regionaalsetes üksustes umbes 600, kellest 170 töötab päästealastes õppeasutustes ja päästekeskustes ning ülejäänud staabis. Keskused õpetavad

aastas välja umbes 750 ajateenijat. Ajateenistuse kestus on kuus kuud ja iga kahe kuu tagant võetakse üksusesse uusi ajateenijaid, et tagada pidevalt väljaõpetatud koosseisu olemasolu. Need üksused on küll sõjaväelisel korraldatud, kuid ajateenijatele sõjaväelist väljaõpet ei anta.

PÄÄSTEALASE ETTEVALMISTUSEGA KAITSEVÄEÜKSUS EESTIS

Magistritöö kokkuvõttena leiab autor, et kõige efektiivsem ja parem lahendus oleks luua Eestis päästealase

Tabel 1

PÄÄSTEALASE ETTEVALMISTUSEGA KAITSEVÄEÜKSUSE VÕIMALIKUD RAHAUJA ÜLESANDED

Ülesanne	Jah	Võib-olla	Ei
Võime reageerida suuremahulistele tehnoloogilistele avariidele	40%	40%	20%
Võime likvideerida metsatulekahjusid	85%	15%	-
Võime likvideerida reostust	63%	32%	5%
Võime osaleda otsingutöödel	87,5%	12,5%	-
Demineerimisvõime	35%	20%	45%
Võime päästetöödeks veekogudel	27,5%	45%	27,5%
Valmidus epideemia tõkestamiseks	57,5%	35%	7,5%

Tabel 2

PÄÄSTEALASE ETTEVALMISTUSEGA KAITSEVÄEÜKSUSE VÕIMALIKUD SÕJAAJA ÜLESANDED

Ülesanne	Jah	Võib-olla	Ei
Inimeste evakueerimine	93%	7%	-
Tulekahjude kustutamine	81%	14%	5%
Erinevad päästetööd	86%	14%	-
Vajadusel erinevate lahinguvälisannete täitmine	47,5%	37,5%	15%
Julgeoleku tagamine teatud vallas (nt politsei toetamine)	35%	50%	15%
Osaliselt sõjaväepolitsei töö	29%	54%	17%

TAANI HÄDAABITEENISTUSE ÜKSUSTE ÜLESANDED

- Regiooni kriisireguleerimisplaanide koostamine ja kooskõlastamine.
- Esimese ja teise tasandi toetamine varustuse ja elavjõuga.
- 24-tunnine reageerimisteenistus.
- Ajateenijate ja vabatahtlike väljaõpe.
- Spetsiaalne võime reageerida keemia- ja tööstusõnnetustele.
- Rahvusvahelised hädaabitööd.

ettevalmistusega kaitsevägeüksus. Geograafiliselt ja infrastruktuuri poolest oleks selle üksuse sobivaim koht Tapa Väljaõppekeskus. Selle läheduses paikneb ka Väike-Maarja Päästekool, mis suudaks üksuse väljaõpet toetada. Üksus võiks aluda Tapa Väljaõppekeskuse koosseisus olevale pioneeripataljonile. Selle üksuse suuruseks võiks olla kompanii (150–200 inimest) ja aluseks saaks võtta endise üksik-päästekompanii struktuuri, vähendades selle administreerivat osa. Üksus võiks koosneda valdavalt ajateenijatest, keda juhivad kaadrikaitsevälelased ja toetavad spetsialistid. Ajateenijate teenistusaeg sellises üksuses peaks olema 11 kuud, mis võimaldaks anda mitmekülgset sõjalist ja päästealast väljaõpet.

Sellisel üksusel peavad olema selged ülesanded nii rahu- kui ka sõjaajal. Ekspertide hinnangul võiksid päästealase ettevalmistusega kaitsevägeüksuste peamiseks ülesanneteks rahuajal olla metsatulekahjude kustutamine ja otsingutööd. Sellise üksuse ülesanded võiksid olla mitmekülgsed, mis võimaldaks täita rahuajal Eesti riigile vajalikke ülesandeid. Tabelites 1 ja 2 on esitatud ekspertide arvamus, missugused võiksid olla selliste üksuste võimalikud ülesanded rahu- ja sõjaajal.

Lahingupidamise tagajärjel on vaja teha erinevaid päästetöid, millega tõenäoliselt ei tule toime tsiviilstruktuurid ega vabatahtlikud. Seega peab selline üksus saama mitmekülgse väljaõppe, et vajadusel täita

erinevaid ülesandeid – põhiliselt päästealaseid, kuid vajadusel ka lahinguülesandeid. Täpne ülesannete valdkond rahu- ja sõjaajal vajaks edasist arutelu ja analüüsi.

KASU EESTI SISEJULGEOLEKULE

Päästealase väljaõppega kaitseväeüksuse loomise tulemusena saavutaksid Eesti riik ja tema pääste-süsteem järgmist:

- Eestis oleks olemas operatiivne üksus, mis reageeriks erinevatele õnnetustele (metsatulekahjud, inimotsingud, reostustõrje);
- kaitseliitlased saaksid põhiliselt tegelda riigikaitse tegevusega, mille pärast nad ongi organisatsiooniga liitunud;
- ajateenijad ja professionaalsed sõdurid ei peaks katkestama oma väljaõpet, et reageerida õnnetusjuhtumitele;
- ajateenistust väärtustatakse selle kaudu, et neid kaasatakse tege-likku riigi- ja kodanikekaitse rahuajal;
- ajateenistuse läbimi-sega sellises üksuses suureneks päästealase ettevalmistusega kodanike hulk Eestis.

Siinkohal on tegemist ühe võimalusega, kuidas Eesti sisejulgeolekut tugevdada. Kindlasti väärivad kõik eespool pakutud võimalused arutelu ja üksikasjalikum analüüsi. **KK!**

Artikkel on kirjutatud kapten Andres Pehme 2008. aasta alguses kaitstud magistritöö "Päästealase ettevalmistusega kaitseväeüksuse vajadus Eesti sisejulgeoleku tugevdamisel" põhjal.

Kaitseliitlased esmakordselt ekidenil

Tekst: LAURI VESNENKO, nooremveebel

Tallinnas Hiiu staadionil peeti 5. aprillil 2008 Eesti Kergejõustikuliidu meistrivõistlused ekidenis, kus Kaitseliidu Tartu malev saavutas 16. koha.

Ekiden on taktikaliselt huvitav spordiala – teatejooks, kus maratonidistants 42,195 kilomeetrit on jaotatud kuude ossa, algusest arvates distantsideks pikkusega 5, 10, 5, 10, 5 ja 7,195 km. Et kuus inimest on paratamatult erinevate võimete-ga, peab meeskonna kokkupanemisel silmas pidama iga liikme individuaalset eripära. Põhimõte on, et kümne kilomeetri jooksjad on tugevaimad – pikemal distantsil on võimalik saavutada nii suuremat edu kui ka hoida ära liigset ajakaotust. Viimane võistleja peaks olema kõige võitluslikum, sest silmaga nähtav vahe võidu ja kaotuse vahel on tema distantsil kõige ilmsem.

Kaitseliidu Tartu maleva meeskonda kuulunud kuusest mehest (nooremleitnant Indrek Olvet, staabiveebel Roman Kattai, vanemseersant Kristjan Sepp, kapral Veiko Randaru reamees Kaido Ojala ja allakirjutanu) neli on tegelnud jooksmise kui põhialaga, seepärast sobis ekiden kui meeskondlik jooksuala neile ideaalselt kevadise hooaja alguseks.

Hiiu staadionil asus võistlema asus 19 mees- ja üheksa naiskonda. Kaido Ojala, meie esinumber, paisati ilma erilise tseremooniata kohe võistlustulle. Teistel jäi õnneks aega ennast sättida ja soojendada. Rada, oli üles ehitatud 2,5-kilomeetrise ringidena, osutus raskeks. Kuigi enamik sellest oli asfaltkattega, jäi teele kolm rasket tõusu, mis "sõid ära li-

hased" ja ajasid hingamise sassi. Kohe pärast starti saime selgeks, et oleme tõsiste meeste mängumaal, sest nimed Pavel Loskutov, Vjatšeslav Košelev, Margus Pirksaar ja Toomas Tarm ei jäta võimalust olukorda kahtepidi mõista.

Esimese vahetuse lõpus olime 17. kohal, pärast teist vahetust tõusime kuuteistküm-nendaks. Kolmas vahetus hoidis taset ja vahepeal olime koguni neljateistküm-nendad. Kuid viimase kahe vahetusega kukkusime siiski taas kahe koha võrra madalamale.

Mehed võitlesid kompromissitult ja entusiastlikult ning andsid endast kõik. Ühes polnud kahtlust: meie ergutuski-sa Roman Kattai finišijoone ületamisel katkestas hetkeks autasustamistseremoonia ja tekitas publikus imestuse ja uudishimu muidu üsna tagasihoidliku käitumisjoonega kulgenud võistlusel.

Teadaolevalt ei ole Kaitseliit ekidenis varem võistelnud. Seda panid tähele ka korraldajad, kes selle eraldi ära märkisid. Tänu sõnad kapten Asko Arenile, et seekordne minek teoks sai. **KK!**

Kapral Veiko Randaru jooksmas teist vahetust ehk esimest 10 km pikkust distantsi.

EESTI MEISTRIVÕISTLUSED EKIDENIS 2008 TULEMUSED

Koht	Võistkond	Aeg
MEESKONNAD		
1.	Tartu Ülikooli Akadeemiline Spordiklubi (Mart Andersson, Margus Pirksaar, Hasso Paap, Pavel Loskutov, Mario Mustasaar, Nikolai Vedehin)	2:15:45
2.	Spordikeskus.ee I (Toomas Tarm, Kaupo Tiislär, Kristo Reinsalu, Taivo Püi, Allan Männi, Henry Uljas)	2:16:29
3.	Eesti Maaülikooli Spordiklubi (Ragnar Lipp, Ralf Lipp, Ragnar Pähn, Keio Kits, Tambet Mäe, Rauno Palmi)	2:22:07
NAISKONNAD		
1.	Tallinna spordiselts Kalev (Maria, Leosk, galina Bernat, Tatjana Jatsenko, Roza Brõtšina, Jevgenia Maiteitsuk, Kristina Dolmatova)	2:48:49
2.	Tartu Ülikooli Akadeemiline Spordiklubi (Jana Markelova, Jekatarina Patjuk, Kärt Viltrop, Sigrid Valdre, Merily Meedla, Liina Tšernov)	2:53:52
3.	Kergejõustikuklubi Kalev-Sillamäe (Galina Logvinova, Anastasia Taar, Olga Vorožnina, Irina Surazakova, Alisa Lello, Anastassia Jeskina)	2:57:12

Matketegevus sõjalises väljaõppes

Tekst: LEMMIT KAPLINSKI, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Simulatsioonikeskuse spetsialist, Kaitseleidu Tartu maleva Akadeemilise malevkonna liige

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste (KVÜÕA) Simulatsioonikeskus (edaspidi matkekeskus) on tegutsenud Tartus juba üle aasta. Selle aja jooksul on viidud läbi õppusi KVÜÕA kadettidele, Kaitseleidu üksustele ja mitmete tsiviilametitele. Teadmine matkeõppe olemusest ja eelistest on paljudele siiski võõras teema. Tutvustan ülevaatliselt matkekeskust, kasutusel olevat tarkvara ja püüan paigutada seda kõike natuke laiemasse konteksti. Loodetavasti saab mõni lugeja artiklist innustust ja leiab võimaluse kaasata matketegevus ka oma üksuse väljaõppesse.

MIS ON MATKEÕPE?

Matkeõpet ei viida ilmtingimata läbi arvuti taga. On ju kõik peale tõelise lahingu vaid sõja mängimine, reaalsuse matkimine, imitatsioon. Tavaliselt kasutatakse realistliku ma õhustiku saavutamiseks näiteks imitatsioonivahendeid või nende puudusel karjutakse lihtsalt: "Lask, lask, valang, valang!" Teatud oskuste omandamiseks on "põllu peal" õppused kindlasti kõige paremaks

kogemuste omandamise viisiks. Kui aga rääkida Kaitseleidust, siis kui tihti on võimalik koolitada sellisel viisil pataljoni või isegi kompaniid? Aeg on vabatahtliku kaitseleidlase kõige kallim ressurss ja väga harva on võimalik saada kokku terve allüksus. Ka on sellisel õppusel oluline rahaline aspekt: mehed vajavad toitu ja relvad moonu.

Antud näite puhul võimaldab matkeõppe kasutamine jätta õppusest välja kõige kulukama elemendi – allüksuse isikkoosseisu – ja koolitada ainult juhtkonda. Ei kompanii- ega pataljoniülem käi metsas üksikvõitleja laskeasendit korrigeerimas ega tee seda ka matkeõppuse korral. Tema ülesanne on juhtida üksusi vastavalt plaanidele ja võtta vastu otsuseid vastavalt saadud informatsioonile. Igal õppusel on oma eesmärk ja valitud õppemeetodid peavad toetama just seda eesmärki. Staabi- ja juhtimisprotseduuride harjutamise puhul ei ole üksikvõitlejate tegevus tõesti oluline.

Võimalus asendada reaalsed üksused virtuaalsetega on matkeõppe üks olulisi aspekte, mis teenib ennekõike ressursside kokkuhoiu eesmärki. Kasutades asenduseks tarkvaraprogrammi, avaneb tavalise kaardiharjutusega võrreldes mitmeid lisavõimalusi. Esiteks muutub

KONTAKT

KVÜÕA Simulatsioonikeskus

Raatus 110, Tartu

Telefon: 717 6401

Fax: 717 6411

E-mail: simu@ksk.edu.ee

<http://www.ksk.edu.ee/est/yld/Simu>

kogu protsess kiiremaks ja mugavamaks, sest tarkvara jälgib kõiki aspekte, millega seni pidid tegelema õppuse hindajad ja läbiviijad. See tähendab, et langevad ära kõigile juba lapsepõlve politsei- ja pätimängust tuttavad vaidlused "mööda lasid – pihta sain".

Teine väga oluline võimalus on õppuse taasesituse vaatamine. Matkeprogrammid võimaldavad salvestada kogu tegevuse ja seda hiljem üle vaadata, valides lahinguväljal just meid huvitava punkti. Siia juurde saame lisada telefonikõnede ja raadiosuhtluse salvestised. Tulemuseks on võimalus analüüsida täpselt üksuse ülema käitumist mingis olukorras, lähtudes andmetest, mida temal tol hetkel oli võimalik kasutada. Pahatihti jäetakse see võimalus lõpuni kasutamata, piirduakse kiirendatud video ülevaatamisega ja tõdetakse, et "sinised võitsid".

Kokkuvõtvalt ei ole matkeõppuses midagi uut, kasutada on lihtsalt uuemad ja moodsamad vahendid, mis võimaldavad viia teatud väljaõpet läbi odavamalt, kiiremini ja efektiivsemalt. Eesmärk saavutatakse, asendades teatud elemendid virtuaalsete, arvuti poolt hallatavate üksustega ja keskendades kogu tähelepanu õppurkoosseisule. Tänu matketarkvara kasutamisele on võimalik oma tegevust hiljem analüüsida ja jätkata tehtud vigadest õppimisega ka siis, kui õppus on läbi.

KOLM MATKEVÕIMALUST

Siiani olen rääkinud matketegevusest üldsõnaliselt, kirjeldades erinevate programmide ja lahen-

Nooremleitnant Kuido Külm juhendab võitlejat virtuaalse imitaatori *Virtual Battlespace 2* kasutamisel.

Virtual Battlespace 2 võimaldab mängida läbi teisi situatsioone peale lahingute: suhtlemine pressi ja kohalikega, pommide kahjutukstegemine, meditsiin...

duste ühiseid omadusi. Tegelikult jagatakse imitatsioonid kolme põhikategooriasse, kusjuures igas kategoorias on rõhk väljaõppe erinevatel aspektidel ja tasemetel.

Matkekeskuse peamine tegevus on praegu keskendunud **konstruktiivse** matketarkvara kasutamisele. Programm, millega töötame, kannab nime JCATS (*Joint Conflict and Tactical Simulator*). Programm on arendatud USA-s ja seda kasutab oma üksuste väljaõppes ligi 20 riiki (Kanada, Taani, Poola, Leedu, Bulgaaria jpt). Konstruktiivse matke eesmärgiks on ennekõike toetada protseduuride – juhtimise, side, logistika – harjutamist. See tähendab, et küsimus ei ole lahingu või õppuse “võitmisest”, vaid selles, kuidas tulla toime olemasolevate ressursside haldamisega.

Konstruktiivsete imitatsioonide kõrval kasutatakse järjest enam ka **virtuaalseid** matkevõimalusi. Siin ei harjutata enam staabiprotseduuride, vaid üksikvõitleja, jao või rühma tasandil tegutsemist. Tuleb pidada meeles, et matkeõppuse eesmärgiks ei ole lõpuni reaalse situatsiooni loomine (nagu ei ole lõpuni reaalne ka paupadrunitega tulistamine), vaid selliste aspektide harjutamine, mida tegelikkuses teha on kallid või ohtlik. Matkekeskuses on testimisel tarkvara *Virtual Battlespace 2* (VBS2; <http://www.vbs2.com>), mida on kasutanud väljaõppes juba KVÜÖA kadetid ja Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemiline malevkond. Nooremleitnant Kuido Külm Akadeemilisest malevkonnast on käinud VBS2 kasutamas juba viiel korral. Virtuaalse õppuse juures toob ta plussidena

...kasutada tuttavaid relvasüsteeme ja seadmeid...

esile kaks aspekti: esiteks on allüksuse ülemaatel võimalik enne metsa minekut harjutada käskluste andmist ja näha ka nende tulemust, mis tähendab, et realses olukorras on ülem enesekindlam ja oskab jõuda soovitud eesmärgini. Teine aspekt on võimalus katsetada seni tundmatuid tegevusi, näiteks koos soomukiga liikumist. VBS2 erineb tavapäraolest kolmemõõtmelistest tulistamismängudest ennekõike relvastuse, varustuse ja reaalsusastme poolest. Võitlejad saavad kasutada kõiki tänapäeval levinud relvi, sõita tuttavate masinate ja soomukitega. Samuti on mängus võimalused raadioside pidamiseks, kaugtule tellimiseks jpm.

Matkevõimaluste kolmnurga viimase tipu moodustavad **live-** ehk **pärisimitatsioonid**. Olen jätnud nende kirjeldamise viimaseks, mis on olemuselt kõigest matkeliikidest vahest kõige arusaadavamad. Siia kuuluvad süsteemid, mis täiendavad tavalist “metsaõppust” ja varustust interaktiivse elemendiga. Sellise süsteemi musternäidis on lasersaatjatega varustatud relvad ja anduritega vestid, mis registreerivad pihtalaste ning teavitavad võitlejat tema seisundist. Tänapäevaste süsteemide juurde kuuluvad GPS-vastuvõtjad ja keskne kontrollarvuti, kust on võimalik näha kaardil täpselt iga sõduri asukohata, seisundit, andmeid relvastuse ja kulutatud laskemoona kohta. Süsteem toetab käsirelvi, tankitõrjerelvi (komplektis vastavate sõidukianduritega), võimaldab imiteerida kaugtuld, meditsiini jpm. Nagu ka teiste matkeliikide puhul, on võimalik kogu tegevus salvestada ja anda võitlejatele ja ülematele

... ning mehitada kontrollpunkti virtuaalses keskkonnas.

pärast õppust väärtuslikku tagasisidet nende tegevuse kohta.

Praegu Eestis kirjeldatud lasersüsteeme veel ei ole, kuid nende hange on töös ja loodetavasti on juba aasta jooksul võimalus neid ka väljaõppes kasutada. Kes seadmeid haldama hakkab ning millistel tingimustel ja kellel neid kasutada võimaldatakse, ei ole täna veel selge.

INTEGREERITUD SÜSTEEMID

Kõige paremini toimivad erinevad matkesüsteemid aga omavahel integreerituna. Näiteks võib pataljoni staap kasutada õppusel tarkvara JCATS ja ühe kompanii jagu mehi on laserseadmetega varustatuna metsas lahingu võtmesituatsiooni läbi mängimas. Informatsioon kompanii liikumise kohta jõuab JCATSi ja vastupidi, näiteks info JCATSs antud tulelöögist jõuab võitlejateni metsas. Samal õppusel võib osaleda ka virtuaalne element. Mõne meie välispartneri lendurid võivad kasutada samal ajal lennuimitaatorit, mis on omakorda ühenduses meie mõlema süsteemiga.

See, mida ma kirjeldan, ei ole tulevikuvõimalus, vaid reaalne tegelikkus täna. Kõik kasutusel olevad ja kasutusele tulevad süsteemid on võimelised omavahel andmeid vahetama ning selliselt on võimalik viia läbi korraga väga erineva tasandi õppusi, muutes väljaõppe veelgi efektiivsemaks. Integreeritud matkeliikidest on üks samm edasi CMSini (*Combat Management System*), mis võimaldavad jälgida reaajas juba tegeliku lahingu kulgu. *Blue Force Tracker* jt on samuti juba täna kasutusel ja annavad ülematele reaalselt teavet üksuste paiknemise kohta. Ülemal, kes on eelnevalt matkevõimalustega kokku puutunud, on kindlasti lihtsam neid vahendeid kasutada.

ÕPPUSE LÄBIVIIMINE MATKEKESKUSES

Kui mõnel lugejal tekkis huvi matkeõppuse läbiviimise vastu, siis järgneb on lühike kirjeldus sellest, kuidas toimub õppuse ettevalmistamine. Korralik eeltöö on tulemusriikka õppuse eeldus – olgu õppus metsas või arvuti taga. Tegelik õppuse planeerimine algab 2–3 kuud enne selle toimumist ning esmalt peab õppuse tellijal olema selge, keda ja millise eesmärgiga ta koolitada soovib. Kui räägime programmi JCATS, tuleb endale selgeks teha, et sihtrühm – staap – ei istu õppuse jooksul kordagi arvuti taha. Kui koolitatakse näiteks kompaniiülemaid, on nemad õppuse ajal omaette kabinetis, telgis või kas või soomukis ja suhtlevad rühmaülemate (või ka jaoülematega) raadio ja telefoni teel. Just viimased kasutavad programmi, tegutsevad vastavalt saadud käskudele ja edastavad informatsiooni tekkinud olukordadest tagasi kõrgemale poole.

See tähendab, et koolitavad ei pea õppima programmi kasutamist, selleks on nn operaatorid. Operaatoriteks võivad olla isikud koolitatavast üksusest, kuid mitte tingimata.

Teiste maade kogemused näitavad, et operaatoriteks sobivad hästi erru läinud kaitseväelased, keda kaastatakse vastavalt vajadusele. Matkekeskusel pole kahjuks raha operaatorite palkamiseks, seega tuleb arvestada vajadusega leida operaatorid oma üksusest. Tavapäraselt eelneb õppusele kahepäevane operaatorikoolitus, mille järel inimene on suuteline teostama tarkvaras põhilisi operatsioone.

Järgnevalt on vaja kirjeldada meie personalile väga täpselt oma nõudmisi omade ja vastaste struktuuri, relvastuse ja võimekuse osas. Mida täpsemat infot annab õppuse tellija meile, seda realistlikumaks muutub õppus tema jaoks. Meie koostame ja testime õppuse andmebaasi ainult lähtudes tellija nõuetest, sest igal õppuse tellijal on oma nägemus reaalsusest.

Andmebaasi koostamisele võib kuluda – olenevalt mahtudest – kaks kuni kolm kuud. Sinna sisse on arvestatud ka digitaalkaardi koostamine, millel õppus toimub. Täna sel päeval on meil võimalus kasutada peaaegu igat kohta Eestis, linnadest on kõige paremini välja arendatud Tartu.

Mitmekuuulisele planeerimis- ning ettevalmistusfaasile järgneb tavaliselt nimetatud kahepäevane operaatorikoolitus ning ühe- kuni kahepäevane õppus koos tagasisidega. Ka tagasiside vajadus ja maht tuleb eelnevalt planeerida, kuna õppuse taasesitus või side salvestamine vajavad matkekeskuse personali tehtavaid ettevalmistusi.

Sellest ei tule järeldada, et matkeõppuse läbiviimine on keeruline. Kirjeldatud nõuded on elementaarsed igasuguse koolituse puhul: keda koolitada, mida koolitada, kuidas koolitada. JCATSi kasutamise eesmärk on matkida kahepoolse konflikti käigus staabitööks vajaliku informatsiooni saamist.

Matkeõpe on kiirelt muutuv ja arenev valdkond ning nende kaasamine oma üksuse väljaõppesse mingis mahus on igal juhul otstarbekas. Kaitseliidu üksused saavad matkekeskust vabalt kasutada ning küsimustega võib alati julgelt meie poole pöörduda. Loodan näha matkekeskuses edaspidi senisest rohkem kaitseliitlasi. **KK!**

Jaak Kärneri mälestusvõistluselt sõjapüssist laskmises

Tekst: ÜLAR VOMM, major

Kaitseliidu Sakala malev korraldas 22. märtsil Väluste laskeväljal teise Jaak Kärneri nimelise mälestusvõistluse sõjapüssist laskmises. Võistlusel osales üheksa neljaliikmelist võistkonda, sealhulgas külalised Läti Zemessardze 22. pataljonist Valmierast eesotsas pataljoni ülema major Ainārs Azacisega. Kõik osavõtjad lasksid 100 m distantsilt 3x10 lasku (lamades, püsti ja põlvelt) laskurklassi laskmiste reeglite kohaselt.

Varakevades lumesajus osutus 1112 silmaga teist aastat järjest parimaks Kaitseliidu Tartu maleva võistkond, kes viis rändkarika tagasi Taaralinna. Viru malev saavutas 1088 silmaga teise koha, pärnakad olid sunnitud 1070 silmaga leppima kolmanda kohaga.

Individuaalselt oli parim Pärnu maleva staabiveebel Aare Väliste 285 silmaga, jättes 282 silmaga teiseks Tarbu maleva kaprali Sulev Lombi. Kolmanda koha saatuse otsustas 10 silma väärt tabamuste lugemine. Võrdse 281 silma juures oli 15 täistabamusega kokkuvõttes kolmas Tartu maleva reamees Ülar Laaneoja, üks täistabamus vähem jättis

Viru maleva nooremleitnandi Rain Seppingu sama silmade arvuga neljandaks.

Võistluste käigus lasti vaatamata halvale ilmale lamadesasendist välja ka täistulemus 100 silma. Sellega sai hakkama Kalev Koppel Tartu malevast, kes kokkuvõttes jäi viiendaks. Möödunudaastane võitja kapral Sander Gutman Viru malevast oli seekord 267 silmaga üheteistkümnnes. Läti külalised, kes osalesid Sakala maleva relvadega, võtsid koduvõistkondade järel kuuenda koha, nende parim oli leitnant Guntis Krieviš 248 silmaga, mis andis individuaalarvestuses 18. koha.

Võistluste kohtunikeks olid Kaitseliidu Sakala maleva pealik major Ülar Vomm, staabiülem kapten Ahto Alas ja Viru maleva propagandapealik seersant Hannes Reinomägi, kes on rahvusvahelise kategooria laskekohtunik. Nii on võistlustulemused kõlbulikud ka laskur- ja kütiklassi taotlemiseks või töstmiseks.

Sakala malev jätkab Jaak Kärneri mälestusvõistluste korraldamist. Järgmisel kevadel on kavas juba tuttavale laskurklassi laskmisele lisada mõni vähemlevinud laskeala. Seega on kõigil 2009. aasta plaanide koostamisel just praegu paras aeg märkida sinna ka osalemine laskevõistlusel Viljandimaal Välustes. **KK!**

Kõrgema Sõjakooli patrullvõistlus

“121 meetrit”

Tekst: URMAS ABEL, vanemveebel, patrullvõistluse korraldaja

Kõrgem Sõjakool asutati noores Eesti Vabariigi 3. aprill 1919. Seda tähtpäeva on taasiseisvumise järel aastaid tähistatud piduliku jalutuskäiguga Tartu linnas. 2007. aastal otsustati tähistada Kõrgema Sõjakooli aastapäeva uut moodi. Nii sündiski Kõrgema Sõjakooli patrullvõistlus. Võistluse teeb omanäoliseks vajadus kasutada rühmaülema teadmisi. Patrullvõistluse nime laenasime ühelt 121 meetri kõrguselt Kambja-lähedaselt kõrgustikult, kus oli ka üks kuuest kontrollpunktist.

21 TUNDI VÕISTLUSRAJAL

Võistlustulle asus kümme kõrgelt motiveeritud võistkonda. Külalisvõistkonnad olid Scoutspataljonist, Kaitseliidu Valga malevast, Sisekaitseakadeemia Piirivalvekolledžist ja Tapa Väljaõppekeskusest. Ülejäänud meeskonnad olid kokku pandud Kõrgema Sõjakooli erinevatelt kursustelt, teiste hulgas siirdus rajale ka keskastmeksursuse võistkond. Et aega oli 21 tundi, ei tohtinud võistlusrada liialt venitada. Seetõttu sai rada 30 km pikk ja kontrollpunkte oli sellel kuus.

Kontrollpunktides täitsid võistlejad erilaadseid ja erineva raskusega – tavainimese tasemest kuni ohvitseri tasemeni – ülesandeid. Peamiselt oli ikkagi pandud rõhku neile oskustele ja teadmistele, mida kaitsevälased kasutavad oma igapäevateenistuses. Esimeses kontrollpunktis tuli paigaldada kõiki ohutusreegleid jälgides ning arvestades suundmiin.

Rühmaülema ja soomustehnika teadmisi kontrollisid teises punktis kapten Andres Pehme ja leitnant Kristjan Kostabi, kolmandas aga üllatas kapten Ivar Mäerand ülesandega, kus muud polnudki vaja teha, kui järgida ohvitseri karjääri peamist eesmärki ehk jõuda kiiresti tippu. See tipp, kuhu nad ronima pidid, oligi võistlusele nime andnud 121-meetrine Kambja-lähedane kõrgendik.

Neljandas kontrollpunktis saagisid võistkonnad ahjupuid ja andsid esmaabi. Öö veedeti luurepunkti ümber hiilides ja ragistades. Hommikul kell viis sisenes esimene meeskond viiendasse kontrollpunkti, kus ootasid mitmed ülesanded, nagu granaadivise, ATV ralli ja takistusriba. Ning viimase kontrollpunkti kooridinaadid said meeskonnad teada oma sidealaseid teadmisi kasutades. Finišis ootasid võistlejaid major Jaanus Ainsalu ja major Kaido Tiitus, kes viisid läbi kombineeritud laskmise püstolist ja automaadist.

Ilusa võistluse lõpetas veebel Rene Reiljan, kontrollides mini-pilduri praktilisi teadmisi. Seejärel toodi võistkonnad Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste (KVÜÕA) bussiga tagasi Tartusse, kus ootasid soe saun ja lõunasöök.

TASEMEL VASTUTEGEVUS

Omalaadse tagasilöögi võistlejate ponnistusele andis vastutegevus, mida korraldasid need keskastmeksursuse kuulajad ja põhikursuse kadetid, kes ise võistlusrajal ei rühkinud. Keskastmeksursuste kuulajad on kaitseväe ohvitserid, kes omandavad Kõrgemas Sõjakoolis magistrikraadi. Seega oli võistleja-

PATRULLVÕISTLUSE “121 MEETRIT” TULEMUSED

Koht	Võistkond	Punkte
1.	9. põhikursus I	203.5
2.	11. põhikursus I	196
3.	10. põhikursus	195
4.	Scoutspataljon	178
5.	Tapa Väljaõppekeskus	170
6.	11. põhikursus II	169
7.	Keskastmeksursus	168.5
8.	Kaitseliidu Valga malev	151
9.	9. põhikursus II	127
10.	Piirivalvekolledž	112

tel tegemist väga haritud ja kogenenud vastasega, kes kasutas ära kõiki aastatega sõjakoolis ja väeosaades omandatud teadmisi ja oskusi. Positiivse tagasisidena kuulsin ma keskastmeksursuse kuulajatelt, et väga tore oli vahepeal koolipingi tagant välja saada ja vastutegevuses võistlejaid ärritada.

Võistlejaid autasustati KVÜÕA aulas aktusel, kus tervitasid võistlejaid kaitsejõudude peastaabi ülem kolonel Neeme Väli ja KVÜÕA ülem kolonel Aarne Ermus. Parimatele andsid auhinnad üle Kõrgema Sõjakooli ülem major Vahur Murulaid ja Kõrgema Sõjakooli veebel staabiveebel Roman Kattai.

Kõrgema Sõjakooli aastapäevaürituse lõppakordiks ja kroonijuveeliks oli kadetiball. Kadetiballi peorganisatoriteks olid 10. põhikursuse kadetid eesotsas kadett-veebel Ivo Peetsiga. Kadetiballil esinesid külalised. Üllatuskülaliseks oli kutsutud Jürgen “Trikimees” Veber, kes trikitas nii mõnegi osaleja kulme kergitama.

Järgmisel aastal on taas kavas tähistada kooli aastapäeva patrullvõistlusega, kuid siis ootavad juba teised kontrollpunktid ja teised ülesanded. Kohtumiseni Tartus sõjakooli 90. aastapäeval! **KK!**

Kas elame üle?

Tekst: ERKI VAIKRE,
nooremleitnant, Kaitseliidu Kooli
üleelamisõppe koordinaator

Kas olete läbinud üleelamiskursuse? Ilmselt paljud teist on. Vähemalt suvise etapi. Aga paljud teist on seda teinud viimastel aastatel? No mõni ikka on. Aga kuidas on olnud nende õppuste ametlik nimetus? Üleelamiskursus, ellujäämiskursus või muud taolist, ütlete. Sest arvate seda nii olevat, see tundub ju igati loogiline, kuigi täpselt enam ei mäleta. Ja vaevalt te tegelikult oletegi kuulnud nende õppuste ametlikke nimetusi, sest viimastel aastatel on kaitsejõududes läbi viidud üleelamiskursusi nimetatud tihtilugu varjava, eksitava, segase nimega. Miks? Sest teatavasti ei ole lubatud säärast õpet läbi viia. Vähemasti on üleelamisõppe kõrgete otsustajate ebasoosingus ja seetõttu ei peeta selle läbiviimise vajadust põhjendatuks.

KAS KEELAMINE ON LAHENDUS?

See ebasoosing on väidetavalt tulenenud mitmetest juhtumitest üleelamiskursustel, kus osalejail tekkis tervisehäireid ja muid kahjustusi. Kas on tegu peamise põhjuse või vaid ettekäändega, pole teada ja see polegi tähtis. Hoopis olulisem on tõdeda, et oleme olukorras, kus sissitaktika rakendamise vajadus on lahingutegevuse puhkemisel vägagi tõenäoline. Samas pole sellisuunalist väljaõpet juba aastaid organiseeritud ja teadlikult läbi viidud. On siililegi selge, et kvaliteetne üleelamisõppe on sissivõitluse lahutamatu osa, kui mitte eeldus. Praegu on see eeldus aga väheste entusiastide initsiatiiv ja kõrgendatud vastutustundega sõjaväeliste juhtide bürookraatiat eirav tarkus.

Üleelamisõppe on läbinud varemgi tõuse ja mõõnu. Aastate jooksul on juhtivad instruktorid korduvalt üritatud luua üleelamisõppe läbiviimise organisatoorset alust, kuid erinevatel põhjustel on need katsed sumbunud.

Paraku pole üleelamisõppe nii sügavas varjusurmas nagu praegu varem olnud. Siin ei ole aeg ega koht analüüsima põhjusi, miks on asjad läinud nii, nagu nad on läinud. Kuid peamiseks põhjuseks on mitmete ebaadekvaatselt läbi viidud kursuste ja neil juhtunu tõttu saadud negatiivne, nn näljalaagrite maine, mis on muutunud üleelamiskursuste ühiseks halvustavaks nimetuseks. Neid juhtumeid on peetud enam kui piisavaks ajendiks keelavate sammude astumiseks otsustajate tasemel. Kuid kas ärakeelamine/äräjätmine on just sobivaim võimalus edasiminekku? Kindlasti aga on keelamine probleemi lahendamisel kõige kiirem ja lihtsam viis.

Kuid kas poleks raskem tee ka siinkohal parima tulemuse saavutamiseks sobivaim? Võiks ju hoopis alustada sellest, et standardiseerida

Üleelamiskursusest osavõtjad rabas rada leidmas.

üleelamisõppe alused, tagada instruktoritele regulaarne täiendõpe, luua toimiv kontrollimehhanism kursuste läbiviimisel ja ühtlustada instruktorite erialane, pedagoogiline ning juhtimisalane õppe- ja kogemuspagas.

KAITSELIIDU KOOL KOONDAB INSTRUKTOREID

Seda tööd ongi koos saabuva kevadega alustanud Kaitseliidu Kool eesmärgiga koondada ja viia lõpuni instruktorite aastate vältel tehtud eraldiseisev töö ning luua seeläbi toimiv organisatoorne mehhanism üleelamisõppe standardiseerimiseks ja arendamiseks. Kusjuures kavandatud plaanide elluviimisel teostatav töö toimub range vabatahtlikkuse alusel. Inimesed, kes on ja saavad olema lähematel aastatel aktiivselt seotud üleelamisõppe arendamisega Kaitseliidu Kooli juures (sh ka loo autor), on vabatahtlikud instruktorid. Vabatahtlikkus, see tänaseks juba unustusse jääma kippuv aktiivsuse ilming omab hämmastavat jõudu, mis välistab näiteks motivatsiooni puudumise ja vabastab initsiatiivi.

Kuid see töö ei ole mõnede valitute privileeg ega ka piiratud hulga fannaatikute pärusmaa. Ilma laiema abi ja toetuseta ei tuleks eesmärkide saavutamine kõne allagi ja seepärast kutsungi Kaitse Kodu! lugejaid üles aitama Kaitseliidu Kooli esmase ülesande täitmisel: on vaja koostada reaalsed nimekirjad instruktorist, kes on kunagi üleelamisõppega kokku puutunud ja tahaksid sellega tegeleda ka edaspidi. Seda sõltumata nende väljaõppest või praegusest tegevusalast. Oodatud on igasugune teave instruktorite kohta, eelkõige instruktorite eneste kontaktivõtt. Kontakti saab võtta selle kirjutise autoriga e-aadressil evaikre@kaitseliit.ee või telefonil 5563 4030.

Loodan rääkida üleelamiskursustest ka Kaitse Kodu! edaspidistes numbrites ning tutvustada juba täpsemalt Kaitseliidu Kooli tegemisi selles valdkonnas. **KK!**

Leevi Naagel: Kaitseliitu kuulumine näitab inimese ilmavaadet

Tekst: RITA LOEL,
Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna
esinaine, ajalehe Oma Saar toimetaja

Leevi Naagel on olnud Kaitseliidus selle taastamisest saati. “Ega ma Vene ajal dissident olnud, kuid isamaaliselt olen mõelnud kogu aeg,” tunnistab ta. Ja ta on just see raudnael, kellela Kaitseliidu Saaremaa malevat ette ei kujuta. Kui maleval oli esimene suur õppus Kihelkonna metsas – see võis olla 1991. aastal –, hankis Leevi tarbijate kooperatiivist välikatla. Naljaga pooleks tõdeb ta, et isiklik initsiatiiv on alati karistatav, sest tagalasse mees tookord ka jäi. Olgugi, et pea paarkümmend aastat noorematega on ta olnud rajal koguni Eel-Ernal.

MISSIOONI KÜSIMUS

Leevi Naageli sõnul on Kaitseliitu kuulumine missiooni ja tunnetuse küsimus. Ta arvutab, et kui kulutab Kaitseliidu peale kolm päeva kuus, siis tähendab see aastas enam kui kuud. Tegelikult on see mehe arvates suhtumise asi, sest teadmised-oskused, mida Kaitseliidus saab, annavad lihtsalt hea enesetunde, et saad hakama. Ja kes see siis veel oma peret ja kodu kaitseb kui mitte pereisa?

“Algusaegadel oli küll nadi kuulata, kui organisatsioonist ajakirjanduses negatiivses kontekstis räägiti, kuid kui püüad ise sealjuures normaalseks jääda ja nõnda ka käituda, pole asi hull,” meenutab ta. “Aga eks meile tuli algul ka selline keskmine eestlane, isegi natuke madalam kui keskmine, kuid need inimesed said üsna pea ka Kaitseliidust välja arvatud.”

Nüüd, mil Kaitseliit on suutnud endale ühiskonnas ja riigikaitse kindla koha leida, on olukord muutunud. Lastehaigused on põetud ja on meeliliigutav, kui noored mehed, kes ennast juba sidunud kas Scoutspataljoni või sõjakooliga, leiavad aeg-ajalt ikka tee kodumaleva õppustele.

JÄRELKASVUST JA AATELISUSEST

“Eks meil noorkotkastest tulegi peamine järelkasv,” konstateerib Naagel. “30–40-aastased ennast enam eriti Kaitseliiduga siduma ei hakka.” Järelkasvuga on aga Leevi Naagel üsna kursis, sest juhib Kärla koolis Noorte Kotkaste rühma. Tütar Tiiust, kes kunagi alustas isa käe all kodutütrena, on saanud sõjakooli kadett, teine tütar Maret õpib piirivalvekoolis ning poeg Mihkel miinitõrje- ja tuukrikoolis.

Kui kellelegi tundub, et Kaitseliit on kinnine relvavendade sõpruskond, soovib Naagel tal uurida, mida ja miks vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon teeb. “Näitab ju Kaitseliidus olemine ennekõike inimese aatelistust ja ilmavaadet ning kellelegi

ei ole kohustuseks pandud osaleda kõikidel õppustel-harjutustel, mida malev aasta jooksul korraldab,” märgib ta ja tuletab meelde Eesti Vabariigi põhiseadust, mis paneb kõikidele kodanikele kohustuse osaleda riigikaitstes. Leevi Naagel oli muide ka üks neist vabatahtlikest, kes pälvis möödunud aastal üleriigilisel vabatahtlike päeval tunnustuse. **KK!**

KAITSELIIT – KINDEL KAITSE

Kaitseliit on ühendus, mis võimaldab omandada oskusi, mis on elementaarsed iseenda ja oma pereliikmete ning kaasmaalaste turvalisuse ja heaolu tagamiseks nii rahu- kui ka sõjaajal. Oskuste kaudu saab realselt kaasa aidata Eesti riigi turvalisuse parandamisel.

IGAÜHELE MIDAGI

Kaitseliit ei ole pelgalt meesteorganisatsioon – meestega võrdsel alusel saavad liituda ka naised. Naiskodukaitse on Kaitseliidu allorganisatsioon. Õpilased saavad liituda Noorte Kotkaste ja Kodutütarde tegevusega.

Kaitseliidul on kõik võimalused kujuneda perekeskseks organisatsiooniks, nii et ideaalis kuulub pereisa Kaitseliitu, pereema Naiskodukaitse ja lapsed Kodutütarde või Noorte Kotkaste organisatsiooni.

KAITSELIIDU LIIKMEKS ASTUMINE

- Pöördu oma maakonnas tegutseva maleva staapi (teave: www.kaitseliit.ee).
- Võta kaasa isikultõendava dokumendi koopia, kolm passipilti, CV (elulookirjeldus) ja perearsti tõend tervisliku seisundi kohta.
- Kui on olemas kaitseväätenistuse tunnistus (KTT), tee koopia KTT nendest lehekülgedest, kus on info vande andmisest ja aastmete omistamisest.
- Staabis täida sooviavaldus.
- Leia endale kolm soovijat, kes on olnud Kaitseliidu liikmed rohkem kui aasta.
- Pärast dokumentide esitamist oota ära politseikontrolli tulemus.
- Seejärel teeb kohaliku üksuse juhatus otsuse sinu vastuvõtmise kohta.
- Malevapealik annab välja käskkirja Kaitseliidu tegev-, noor-, toetaja- või auliikmeks vastuvõtmise kohta. Nimetatud käskkirja kuupäevast hakatakse ka lugema kaitseliitlase staaži Kaitseliidus.

Teooriatund.

Relv laadida!

Sekundid loevad.

Soomuk 150 meetrit, tuld!

Tankitõrjuja argipäev.

Kaitseliidu Tallinna malevas viidi 18.–20. aprillini läbi lahingukompanii reservõppekogunemise II etapp. Männiku lasketiiru ja Nõmme malevkonna territooriumil korraldatud õppusel keskenduti isikkoosseisu erialaõppele: väljaõpet said kuulipildurid, tankitõrjekahuri meeskonnad, tankitõrje-granaadiheiturid, autojuhid, sanitarid, sidemehed ja täpsuslaskurid. Lisaks oli kavas erialane laskmine. Reservõppekogunemise I etapp ohvitser- ja allohvitserkoosseisule viidi läbi Kaitseliidu Koolis veebruaris. Õppekogunemise III etapp tuleb augustis ja viimane – lõpuetapp – septembris.

Fotod: Aare Nomm

Major Joonas Jürisaare asjatundlikul juhendamisel ja juhtimisel.

Ikkagi 125 kilo.

Naiskodukaitse keskkogu tuli kokku 13. aprillil Paides. Lisaks organisatsiooni tegevusega seotud küsimuste arutamisele ning keskjuhataste ja revisjonikomisjoni uute liikmete valimisele tutvustati Naiskodukaitse uue vormikandmise eeskirja kavandit ning tänati oma kohustused üle andnud ringkondade esinaiisi. Fotod: Taive Kuuse

Järvamaa linnade Paide ja Türi gümnaasiumide riigikaitsealaager korraldati kaitseliitlastest riigikaitseõpetuse õpetajate eestvedamisel 25. ja 26. aprillil Mustla-Nõmmel. Välilaagri ülema, Kaitseliidu Järva maleva tagalaülema leitnant Lauri Lipu sõnul on noortel riigikaitseõpetuse vastu suur huvi. Laagris osales ligi 60 riigikaitseõpetust õppivat Paide ja Türi gümnaasisti ning paar-kümmend Kaitseliidu Järva maleva noorkotkast. Fotod: Taive Kuuse

Täpsuslaskurite kandidaatide valikust erialakursusele

Tekst: HEIKKI KIROTAR

Kui kõik läheb hästi, saab 2009. aastast hakata Kaitseliidu malevates koolitama kompanii täpsuslaskureid uue, ajakohase õppekava alusel. Sama tunniplaani alusel õpivad kõik kaitsejõudude täpsuslaskurid. See on oluline muutus. Varem on iga malev õpetanud täpsuslaskuri eriala oma võimaluste piires. Puudus ühtne väljaõppekava ja igal koolitajal oli oma arusaam eriala rõhuasetustest vastavalt enda koolitusele ja kogemustele. Seega pole olemas kaht malevat või isegi kaht täpsuslaskuri erialakursust, mis oleksid koolitanud ühesuguste oskustega võitlejaid. See raskestab oluliselt ka täpsuslaskurite kasutamist, sest oskused ja võimed on väga erinevad ja keegi ei tea täpselt, millised. Edaspidi õpetavad täpsuslaskuri eriala ainult Luurepataljoni poolt sertifitseeritud instruktorid ja kursuse lõpetanud on võrreldavad oskused. See aitab pilti ühtlustada ja muudab ka täpsuslaskurite kasutamise efektiivsemaks.

KÜMME NÄDALAVAHETUST AASTAS ON SUUR PINGUTUS

Täpsuslaskuri erialakursus on kõige pikem üksikvõitleja erialakursus Kaitseliidus. Õppekavas on 230 tundi, mis jagunevad 20 õppepäevale ehk kümnele nädalavahetusele. Kursuse võib jagada kolmeks osaks: täpsuslaskuri erialaõppeks, luureõppeks ja tulejuhtimisõppeks. Kursus lõpeb ühe nädalavahetuse kestva eksamiga, kus hinnatakse omandatud oskusi. Samasuguse pikkusega kursustel koolitatakse jaopealikke, rühmavanemaid ja reserv-

rühmaülemaid, nii et tekib õigus-tatud küsimus, et kes üldse tahab täpsuslaskuri kursusele tulla.

Kogemus näitab, et korralikke kandidaate on vähe. Heaks täpsuslaskuriks saab koolitada ainult mõne protsendi võitlejatest, kellel on olemas vajalikud oskused ja võimed ning püsivus erialaga tegelda.

Täpsuslaskuri erialakursus on ilma ilustamata öeldes tapmise meistrikursus ja selliseid asju juhuslikele inimestele õpetada ei tohi.

Kursuse edukalt lõpetanud võitleja koolitus ei saa kunagi otsa. Erialal tegutsemine eeldab pidevat iseseisvat enesetäiendamist ja treeninguid. Kandidaat peab hilisemate pettumuste vältimiseks endale aru andma, millega ta ennast seob. Kes soovib au ja kuulsust, auastmeid, ametikohti ja medaleid, sel tasub otsida mõni tubasem amet.

Paradoksaalselt kaasneb täpsuslaskuri erialaga nii vastaste viha kui ka omade põlgus. Kui vastastest võib loogiliselt aru saada, sest ei ole ju mingit põhjust armastada teise poole nähtamatut laskurit, siis see, miks omad täpsuslaskurit põlgavad, tundub esmapilgul jabur. Tavaline kaitseleitlane peab nimelt täpsuslaskureid ja snaipreid nende oskuse tõttu kaugelt ja täpselt vastast tabada eriti rafineeritud tapjateks. Täpsuslaskur, kes hävitab vastase kuulipilduri või tulejuhi ja päästab sellega paljud oma kaaslased surmast, tundub põlastusväärse?! Samas ei vaata keegi viltu miinipildurile, kes on just hävitanud vastase rühma. Pommituslendur, kes pühib ühe ülelennuga kaardilt terve linnatänava, on aga lausa kangelane. Peab arvestama, et ka Genfi konventsioon vangivõetud täpsuslaskurite kohta praktiliselt ei kehti.

VAJALIKUD ISIKUOMADUSED

Järgnevalt mõned mõtted, milliseid inimesi tasuks sellele kursusele saata, et Kaitseliidu rühma- ja kompaniipealikud ning täpsuslaskuri erialast huvitatud kaitseleitlased saaksid hakata aegsasti valmistuma ja harjutama. Ei ole mõtet saata sellele kursusele inimesi, kellel pole eeldusi erialal hakkama saada. See on nende aja ja koolitusvõimekuse raiskamine, sest ebasobival inimesel ei ole lootustki kursust edukalt lõpetada. Kui sobima-

Otsuse, et ta tahab saada täpsuslaskuriks, peab igäüks langetama ise. Sellele järgneb rohkesti katsetamist ja treenimist ning alles koolituse käigus selgub, kas inimesest ka tegelikult täpsuslaskur saab.

tu inimene kuidagi kursusele satub ega taipa ise lahkuda, saab kursuse ülem või vastutav instruktor teda selle otsuse tegemisel aidata...

Täpsuslaskuri kursusele tuleb saata võitlejaid, kes on täiskasvanud, omandanud heal tasemel sõduri baasoskused, tunnevad jalaväetaktika põhimõtteid ja oskavad korralikult lasta ning suudavad üksinda või väikeses grupis tegutseda igasugusel maastikul, lootes ainult enda oskustele ja kaasasolevale varustusele. Nad mõtlevad oma peaga ja jäävad rahulikuks ka kõige keerulisemates olukordades. Nad on järjekindlad, tähelepanelikud, täpsed ja julged (kuid mitte hulljulged), analüütilise mõtlemisega ja vaoshoitud, suutelised kalkuleerima riske ja oma tegevust planeerima, hea mälu ja võimelised ennast nii kirjalikult kui ka suuliselt väljendama.

Kindlasti ei ole see koht "relvadoktoritele" ja isehakanud "rangeritele", kellele lihtsalt meeldib vormirõivais ringi joosta ja paugutada.

Täpsuslaskuri erialakursus on ilma ilustamata öeldes tapmise meistrikursus ja selliseid asju juhuslikele inimestele õpetada ei tohi.

TAPMINE ON TABU

Kui ei suuda olulisel hetkel päästikule vajutada, jääb ülesanne täitmata. Paberist märklauda suudavad lasta kõik, elavat hinge mitte. Isegi kui kleepida paberist märklauale inimese näo kujutis, ei suuda paljud päästikule vajutada. Tapmine on tabu ja seda ei tohi rikkuda, v.a enesekaitseks. Ja sõda kodumaa kaitseks on enesekaitse riiklikul tasandil. Kes tegelikult suudab tappa, selgub esimeses lahingus. Vastase võitleja tulistamine sõjas ei ole kuritegu.

Inimene suudab kergemini taluda tapmist enesekaitseks lähedalt kui kaugelt, sest kaugel olev vastane ei tundu nii ohtlik, kuigi ta võib sekund hiljem lõhata pommi, mis tapab kümneid või sadu. Kerge on tappa ka neid, keda ei näe, sellepärast magavad ka kahurväelased

rahulikult, kui on tapnud mitukümmend vastast 10 kilomeetri kauguselt.

Täpsuslaskur ei tohi vastast haletseada, vaid peab aru saama, et ülesanne on tappa vastane konflikti võitmiseks ja oma võitlejate elude päästmiseks. Ikkagi on tapmine psühholoogiliselt raske ja jätab kustumatu jälje. Tulevane täpsuslaskur peab aduma, milleks teda koolitatakse, ja kui tekivad kahtlused, valida teise eriala.

Kuritegu on näiteks juhuslikult valitud vastaspoole tsiviilelanike tulistamine, et rahuldada oma viha teise rahva või rassi vastu. Lokaalsed konfliktid ja kodusõjad kubisevad võitlejatest, kes kannavad optilise sihikuga püssi ja keda massimeedias snaipriteks tituleeritakse. Sisuliselt on need inimesed mõrtsukad. Optilise sihikuga püssi kandmine ei tee kedagi paremaks laskuriks ega täpsuslaskuriks ja selliste mõrtsukate saatus on poliitsei või armee snaiprite legaalne kuul, sest oskustelt ei ole isehakanud tavaliselt koolitatud võitlejaga võrdsed.

MÕTLEMISAINET TÄPSUSLASKURI KANDIDAATIDELE

LASKEOSKUS JA MUUD ERIALAOISKUSED

Kandidaat peab olema kogenud laskur. Eriala nimetus viitab sellele, et peab olema kõigepealt hea laskur ning alles siis luuraja ja tulejuht. Ainult automaadiga laskeharjutustest 100 m distantsilt ei piisa, kindlasti on vaja teha lasketreeninguid ka optilise sihikuga relvast nii kaugele, kui lasketiir võimaldab. 300 m kauguselt Galil Snaiiperiga sihtmärgi tabamine ei ole midagi erilist, tõeline täpsuslaskur suudab sihtmärki vaadeldes määrata selle kauguse ja sooritada ühe tabava lasu kaks korda kaugemalt, ilma et vastane teda märkaks. Kõikide vajaminevate oskuste täiustamiseks kulub aastaid. Et kuul lendab kaarjalt, mitte otse nagu laserikiir, peab sihtmärgi kauguse mõõtmisel olema täpne. Ka peab oskama lugeda tuult ja arvestama selle mõjuga. Ega tohi unustada õhutemperatuuri. Sama kaliibri, kuid erineva kuuli ja paiskelaenguga padrunite tabamispunktid on erinevad.

LASKETEHNIKA HARJUTAMINE

Tuleb õppida laskma nii, nagu oleks iga lask ainuke ja viimane ning ennast täiesti keskkonnast välja lülitada. Õppida selgeks õiged laskeasendid ja need kinnistada. Laskeasend, sihtimine, päästmine ja järelsihtimine – need asjad peavad olema lihasmälu, siis tuleb iga lask samamoodi ja täpselt

sinna, kuhu vaja. Laskmine on oskus, mis kiiresti ununeb, treeningud peavad olema regulaarsed. Kui õnnestub lasta relva tehnilise hajuvuse piiril, tuleb harjutada ebatavalisi laskeasendeid ja treenida laskekiirust, sest võib tekkida vajadus tegutseda kiiresti ja lasta juhuslikust asendist. Baaslasketreeningul peab laskma nii aeglase tempoga, et relvaraud ei soojeneks, näiteks üks lask minutis, mitte rohkem. Keskmise kaitseliitlaste laskeharjutus näeb välja selline: 1-2 korda aastas lasketiiru pääsevad mehed lasevad 100 m kauguselt poolfiguuri kümme lasku nii kiiresti, kui sõrm jaksab päästikut vajutada. Seejärel vaadatakse kurja pilguga seda, kes iga lasku rahulikult sihhib ja päästab, sest kõik tahavad juba tulemusi näha. Sihtmärkide juures on sellel rahulikult laskjal kõik kümme auku tihedas kobaras, teised loevad kokku üksikuid auke, mis on märklaual laiali. Algavad vabandused, et "täna ei olnud lihtsalt minu päev", "sihik logiseb", "toru on kõver" jne. Kiiresti saab ka täpselt lasta, kuid selleks on vaja palju trenni teha.

TÄPSUSLASKMISE TEORIA

Eesti keeles ei ole ajakohane snaipriõpik veel valminud, kuid kõikides suuremates keeltes on neid piisavalt. Kuigi nüanssides, näiteks relvade kaliibrites, võib olla suuri erinevusi, on täpsuslaskmise põhimõtted universaalsed. Kasulik on

VANUS JA HARIDUS

Milline võiks olla kandidaadi vanus ja haridus? Kindlasti ei ole see kursus lastele ega vanuritele, vaid eeldab täiskasvanud ja tasakaalukat inimest. Harva suudavad alla 25-aastased täpsuslaskuri erialal edukad olla, osaliselt seetõttu, et neil ei ole veel piisavalt head baasväljaõpet, kuid tihtipeale ka elukogemuse puudusest.

Haridusnõuete puhul tuleb tõdeda, et ega diplom lollu riku. Mõni kahekordne magister suudab vaevu iseseisvalt kingapaelu siduda, samas teine, kellel käidud “neli talve külakooli”, on oma allüksuse parim võitleja. Kirjaoskamatus likvideeriti Eestis juba tsaariajal ja koolitunnistusest olulisemaks pean huvilise eeldusi eriala omandada ning tahet õppida ja areneda.

KURSUSELE TEKIB JÄRJEKORD

Kui mõnest üksusest hakkab laekuma väga palju juhuslikke kandidaate või on allüksuse kaitse-

liitlaste põrumisprotsent eksamil keskmisest oluliselt suurem, heidab see halba varju kogu allüksusele, eriti selle juhtkonnale, kes ei suvatse oma inimestega tegelda. Kaitseliitlased on läbilõige ühikonnast ja ei ole võimalik, et mõne piirkonna mehed ongi sünnist saati teistest äbarikumad. Pigem usun, et kui kõrgemalt poolt Kaitse Kodus! reklaamitud relvasüsteemid M14 TP ja muu varustus reaalsuseks saavad, tekib kursusele järjekord ja õppima saavad parimad.

Kursus on pikk ja pingeline ning õppegrupid ei ole suured – seal jõuab kõikidega isiklikult tegelda. Kõikide Kaitseliidu rühmade ja kompaniide täpsuslaskurite koolitamiseks kulub aastaid. Kes kohe kursusele ei saa, sellel soovitan olla kannatlik ja treenida koos täpsuslaskuritega, et valmistada paremini järgmiseks kursuseks.

VALIK KURSUSELE

Erialakursusele eelnevad testid ja kutsesobivusvestlus, millel eraldatakse sobivad kandidaadid juhuslikest huvilistest. Et kursus on nii vaimselt kui ka füüsiliselt raske, peab kandidaadi füüsiline võimekus olema vähemalt rahuldav, karujõule tuleb eelistada vastupidavust.

Füüsilist vormi saab alati treenida, kuid vaimsed omadused on valdavalt kaasa sündinud ja neid saab ainult lihvida, mitte muuta. Inimest, kes on harjunud, et tema eest tehakse kõik olulised otsused, ei saa koolitada iseseisvalt mõtlema ja vastutama. Kursus sisaldab nii vaimse kui ka füüsilise pinge all tegutsemise harjutusi ja nõrk inimene ei saa nendega hakkama.

On olemas kahte tüüpi täpsuslaskurid: head ja surnud. Sellepärast ei tohi selle eriala valinud võitleja säästa aega ja vaeva treeninguteks. **KK!**

On olemas kahte tüüpi täpsuslaskurid: head ja surnud. Sellepärast ei tohi selle eriala valinud võitleja säästa aega ja vaeva treeninguteks.

lugada läbi kõik kättesaadavad täpsuslaskmise õpikud, samuti tunnustatud snaiprite kirjutatud käsiraamatud, millest tuntuim on John Plasteri inglisekeelne “Ultimate Sniper: An Advanced Training Manual For Military And Police Snipers” (raamatut saab soovi korral tellida näiteks internetiraamatukaupluse Amazon.com kaudu).

OPTILISE SIHIKUGA RELV TREENINGUKS

Kui malevas täpsuspüss puudub, tuleb see laenata sportlastelt, politseist, piirivalvest või kohalikust jahimeeste seltist. Hästi sobib ka vintpüss kaliibriga 22 LR – laskemooton on odav, kuid kogemus sama mis täiskaliibrilisega. Relv ei pea olema sõjapüssiks ehitatud, igasugune optilise sihiku kasutamise kogemus on oluline, sest kursusel lastakse optilise sihikuga täpsuspüssist. Harjumatu olukord halvendab tabamistäpsust, mis võib saada saatuslikuks lasketestidel. Olen olnud kursusel, kus instruktorid lasksid ette kobara ja liitsid “algaja koefitsiendi”. Kandidaat pidi kursusele saamiseks laskma selle piires. Seda suutis kolmandik, peamiseks põrumise põhjuseks öeldi “närvid ei pidanud vastu” ja “ma lasin esimest korda optilise sihikuga püssi”.

LEIA ENDALE KAASLANE

Kahekesi harjutada on tõhusam ja mitmekesisem. Täpsuslaskurite paaris on ühesuguse väljaõppega võitlejad, kellest üks täidab laskuri ja teine vaatleja ülesandeid. Vaatleja on tavaliselt kogenum, tema ülesanne on leida sihtmärk, arvestada välja sihikuparandused, öelda need laskurile ja jälgida pärast lasku tabamust, et seda vajadusel parandada. Laskur

leiab sihtmärgi vastavalt vaatleja infole, sätib paika sihikuparandused, vajutab sobival hetkel päästikule ja valmistub siis kiiresti uuesti laskma, kui vahepeal tuule suund muutus ja lask läks mööda. Algaja laskur usaldab kaugustetrumlit, kogenu arvestab temperatuuri, tuult ja isegi õhuniiskust ning teeb vajalikud parandused. Paari mõlemad võitlejad peavad oskama mõlemat tööd, et pikka aega positsioonil olles teineteist välja vahetada. Vajadusel peab täpsuslaskur ka üksi hakkama saama, kuid reeglina tegutsetakse 2-4-mehelistes gruppides.

TREENINGUD

Kui täpsuslaskuri kandidaat ei suuda tiirus mugavates tingimustes lasta nõutud tulemust paberlehte, on alust arvata, et ta ei suuda tappa ka lahingus vastast, kui kuulid ümber ringi vihisevad. Igasugune trenn on kasulik, kuid rännakut või sihtmärgile lähenemist saab harjutada ainult seljakotiga rännates ja sihtmärgile lähemale hiilides. Keskmise linna mees, kes ei kõnni rohkem kui autost koduukseni, ei jaksa varustust täis seljakotiga eriti kaugele minna. Täpsuslaskur peab mõistliku tempoga läbima palju kilomeetreid ja suutma seejärel täpselt lasta. Ka kauguste ja muude tegurite mõõtmist peab treenima pidevalt, igal võimalusel. Kaugusi peab suutma piisava täpsusega mõõta nii palja silma kui ka tuhandikskaalaga binokli ja optilise sihikuga.

ERIVARUSTUS

Treeninguteks piisab esialgu tavalisest lahinguvastusest, mida täiendavad kompass ja binokkel.

Erialaohvitseride sõjaline kirjaoskus paranes

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuse erialaohvitseride baaskursuse läbis tänava kaks Kaitseliidu peastaabi töötajat

Tekst: TAIVE KUUSE, nooremleitnant

Vabariigi presidendi 23. aprilli 2008 käskkirjaga nr 53 omistati nooremleitnandi auaste Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuse (KVÜÖA) erialaohvitseride baaskursuse (EOBK) lõpetanutele Aleksandr Grigorjevile tagalakeskuse transpordiosakonnast ja Taive Kuusele avalike suhete osakonnast. Kaitseleidiu ülem kolonelleitnant Raivo Lumiste ütles, et kahe peastaabi töötaja tulemuslikud õpingud võiksid olla julgustuseks teistele Kaitseleidus töötavatele erialainimestele võimaluse ja vajaduse korral ohvitseriks õppida.

SÕJAVÄELINE BAASHARIDUS ERIALASPETSIALISTIDELE

KVÜÖA täiendõppe osakonna ohvitser, 2008. aasta EOBK ülem kapten Andres Soome väljendus lihtsalt, öeldes, et EOBK on kursus erialaohvitseride sõjalise kirjaoskamatuses likvideerimiseks. Kapten Soome teada on seni ligi pooltel kursusel osalejatest puudunud ajateenistuse kogemus. Inimesed on omandanud ülikoolis eriala ja siis leidnud oma erialal rakendust kaitseväes. EOBK annab neile võimaluse parandada oma pädevust ka militaarteemadel ja seeläbi veel tõhusamalt oma ametikohal töötada.

EOBK õppekava eesmärk ongi valmistada ette erialaohvitseri teenima kaitseväe rahu- ja sõjaaja ametikohtadel, st tagada erialainimestele vajalik sõjaväeline baasharidus, mis võimaldab edukalt täita erialaohvitseri ülesandeid vastavalt väe- ja relvaliigi spetsiifikale.

Kapten Soome sõnul läbitakse EOBK esimeses moodulis sisuliselt sõduri baaskursus ning saadakse aimu jao- ja rühmaülema tegev-

sest. Lisaks tutvutakse nii teorias kui ka praktikas kaitseväes kasutusel olevate käsirelvadega. Erilist tähelepanu pööratakse topograafiale ning relva- ja laskeõppele. “Sest need kaks on valdkonnad, mida iga endast lugupidav ohvitser peaks igal juhul häbenemata tundma,” lihas kapten Soome. Esimene moodul on siis juba tegevteenistuses olevatele kaitsevälastele ja ajateenistuse läbinud õpuritele sisuliselt kordamine. Teises moodulis te-

hakse praktiliste kaardiharjutuste käigus selgeks, kuidas toimub ja toimib otsuse vastuvõtmise protsess pataljoni staabi tasemel. Käsu väljatöötamisele eelneb kaks nädalat mahukaid loenguid, kus peamine tähelepanu üksuste koosseisudel ja võimekustel ning vastaseõppel. “Nimetatud kahte nädalat teooriat,

millele järgneb mahukas test, loetakse kursulaste poolt kogu EOBK kõige raskemaks ehk siis pingutust nõudvamaks osaks,” tõdes kapten Soome.

KURSUSELE OODATAKSE KA OHVITSERE

Tema meelest peaksid kursuse läbima kõik erialaohvitseri ametikohtadel piisava sõjalise väljaõppeta ja/või erialaohvitseridena tulevikus teenima asuvad kaitsevälased.

“EOBK ei tähenda seda, et siin ei saaks või ei sobiks osaleda neil, kel juba ohvitseri auaste õlgadel. Ka viimasel kursusel täiendas oma teadmisi kaks ohvitseri,” julgustas kapten Soome.

Küsimusele, et kuidas hindab kursuse ülem kaitseleitlaste taset ja

EOBK õppekava eesmärk on valmistada ette erialaohvitseri teenima kaitseväe rahu- ja sõjaaja ametikohtadel, st tagada erialainimestele vajalik sõjaväeline baasharidus, mis võimaldab edukalt täita erialaohvitseri ülesandeid vastavalt väe- ja relvaliigi spetsiifikale.

MIS ERISTAB ERIALAOHVITSERI RIVIOHVITSERIST?

KAITSEVÄE ÜHENDATUD ÕPPEASUTUSTE TÄIENDÕPPEOSAKONNA ÜLEMA ÜLESANNETES KAPTEN ANDRES SOOME:

Ohvitseride korpus peaks olema ühtne, ilma et koheselt paistaks välja, kes rivi-, kes erialaohvitser. Erialaohvitseri võimalused liikuda erinevatele ametikohtadele ja tõusta karjääriredelil on paraku väiksemad kui riviohvitseridel. On ju nad ellu kutsutud, et teenida aastaid konkreetset haridust ja/või tehnilist pädevust nõudval ametikohal, samas kui riviohvitserid peaksid vahetuma 2-3-aasta järel nii üksuste juhtkonnas kui ka staabi ametikohtadel. Samas on erialaohvitseride eelis riviohvitseride ees reservi minnes jätkata erialasel tööl. Erialaohvitseril on üldist eesmärki toetav funktsioon, nagu ka lahingutoetusüksustel manööverüksusi toetav funktsioon. Nii erialaohvitserid kui ka riviohvitserid peaksid teineteisele olema vastastikku autoriteetsed professionaalid, kelle seisukohta mõlemad hoolikalt kuulavad ja kõrgema ülema ülesannet lahendades rakendavad.

osalust kursuse töös, vastas kapten Soome, et õppijate tase ei sõltu mitte ametkonnast, kust nad tulevad, vaid kursuslase eelnevast teenistusest ja karjäärast. “Küsimus on eeskätt iga kursuslase suhtumises nii õpitavasse kui ka nõrgema tasemega kaaslastesse. Seni on kaitseliitlased näidanud end aktiivsete ja tulemusele orienteeritud õppuritena. Kuna oldi motiveeritud, tagas see väga hea sisekliima ning tegutse-

ti ühtse meeskonnana nii taktika- ja staabiharjutustel kui ka vabal ajal,” ütles kapten Soome ja nentis, et kaitseliitlaste osalus võiks edaspidi olla suurem.

EOBK ei tähenda seda, et siin ei saaks või ei sobiks osaleda neil, kel juba ohvitseri auaste õlgadel. Ka viimasel kursusel täiendas oma teadmisi kaks ohvitseri

Erialaohvitseri baaskursuse

õpe kestab 13 nädalat. Õppekava koosneb kahest moodulist: üldõppeainete moodul ja põhiõppeainete moodul. EOBK 2008 lõpetas 22 kaitseväelast. Kursusel osales lisaks kahele kaitseliitlasele õppu-

reid nii kaitsejõudude peastaabist, maa-, õhu- kui ka mereväest. Ohvitseriteadmisi omandasid arvu- tispetsialistid, arstid, sidemehed, helikopterijuhid, transpordi- ja logistikavaldkonna esindajad ning teiste erialade spetsialistid. Iga lõpetaja sai KVÜÖA tunnistuse.

Kord näeb ette, et esildise ohvitseri auastme ja kaitseväelase ametikoha määramiseks teeb iga õppuri koduüksus. Koos kaitseliitlastega sai ohvitserideks veel neliteist EOBK 2008 lõpetanut. **KK!**

Kolme kuuga tsivilistist erialaohvitseriks – on see võimalik?

VÄLJAVÕTTED VEEBIPÄEVIKUST

Tekst: TAIVE KUUSE,
nooremleitnant, Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

NÄDAL ENNE ERIALAOHVITSERIDE BAASKURSUSELE MINEMIST

Kõlban tegevteenistusse – st kaitseväe arstlik komisjon on tunnistanud, et olen absoluutselt terve –, lähen kooli ja saan ohvitseriks. Oh rõõmu ja õudust! Mul on kooliga seoses palju erinevaid tundeid.

Põnevus – midagi senisest elust hoopis teistsugust. Lootus – usun, et mul on palju kergem teha erialast tööd, kui oman sõjaväelase teadmisi. Hirm – kuidas ma seal hakkama saan? Olen kõrvuti sõdurite ja allohvitseridega, isegi ohvitser on nimekirjas. Mul puudub sõjaväeline kogemus, rääkimata auastmest, olen seal täiesti “valge leht”. Järelikult pean kõvasti pingutama, et nendega natukenegi sammu pidada.

Kõige enam mõtisklen selle üle, et miks ma seda teen. On ju sõjaväeline auaste midagi sellist, mis jääb inimest saatma terveks eluks. See ei ole amet, vaid seisus või tunnus. Ma arvan, et kui olen seni elus tundnud ära õiged väärtushinnangud ja käitunud enam-vähem korralike käitumismuutuste järgi, ju jääb see nii ka edaspidi. Eestimaad olen ma alati armastanud ja tahan kaitsta ka tema sõltumatust ja põhiseaduslikku korda. Mis siis ikka nii väga muutuda saab? Muutub vaid minu teadlikkus, pädevus. Minu valmisolek teha hästi ja veel paremini oma tööd.

NÄDAL PÄRAST KURSUSE ALGUST

Olen nüüd siis juba nädal aega kandnud ainult rohelist. Roheline sobib mulle. Eriti siis, kui see on määratud näole.

Mis me siis tegime? Õppisime seadusi, ohutustehnikat, määrusi. Harjutasime sidepidamist. Pakkisime varustust – see tähendab seljakotti ja rakmeid. Harjutasime maskeerumist ehk määrisime näo kokku värvidega ja toppisime riided heinaga kokku. Olime kulu sees peidus. Võtsime lahti relva ja panime selle jälle kokku. Õppisime tundma miine ja kaevasime ise miinivälju. Roomasime, veeresime, käisime kápuli. Kiiver, relv ja rakmed olid meie kõige lähedasemad kaaslased. Seisime lõputult rivis.

Muidugi olen ma sellel kursusel nõrk, täpsemalt kõige väiksema kogemusega. Loodan, et ma teistele väga jalgu ei ole jäänud, aga seda just tänu sellele, et olen kogu aeg mõttega asja kallal. Hästi palju on kasu kaaslaste kommentaaridest. Kui mingi teema on läbi võetud, siis ikka arutatakse, et mismoodi või kuidas on kellegi kogemus samal alal. Ja mina saan jälle targemaks.

VEEL NÄDAL HILJEM

Mis seal salata, ma natukene ka imetlen end, sest MA SAAN ASJADEGA HAKKAMA. Ma teen umbes 90% õpitavatest asjadest esimest korda elus, aga ei ole teistest kehvem. Niisiis ümbritsevad mind Tartus huvitavad inimesed, uued kogemused ja teadmised, püüdlikus ja saavutustahe.

KAKS NÄDALAT HILJEM

Olen saavutanud püstolist laskmises oma kursusel 4.-5. koha. (Kas ma juba mainisin, et kursusel õpib 22 inimest?) Lasknud automaadist keskmisel tasemel (10. koht vist) ja orienteerunud kaardi ja kompassiga mööda metsi, otsides punavalgekirjuid tähiseid, ning saavutanud 7. koha. Lammutanud lahti kuulipilduja ja käsu peale “tehke” sel-

le jälle kokku pakkinud. Lisaks kuulnud palju teooriatunde. Sõitnud veoautokastis mitmeid kilomeetreid harjutusplatsidele. Mul on huvitav. Ja ma armastan seda õppurielu.

TAAS NÄDAL HILJEM

Ma saan nüüd oma elulugu täiendada, sest olen korra olnud ka jaoülem. Juhtinud oma jao vaenlase efektiivse tule alt ära. Korraldanud tiibamise ja haaranud vaenlase positsiooni. Saanud instruktorilt kiita, eriti soojalt veel pärast seda, kui ta oli teada saanud, et mul puudub varasem militaarne kogemus. Praktikas asi läbi teha annab ikka väga palju kogemusi juurde. Siinkohal pean vajalikuks kiita oma jagu, kes mulle väga kuulekalt allus ja minuga koos vapralt lõpuni võitles.

NÄDALA MÖÖDUDES

Sõjaväelane peab olema tugev: suutma tassida kaasas kuni 30-kilogrammist kandamit. Ja seda mitte ainult teel kõndides, vaid ta peab varustusega metsas jooksmas, roo-mama, vaenlase avastamisel kiirelt varjuma ja vaenlase tulele efektiivselt reageerima. Tulistama hoo pealt ja täpselt – seega omama tugevat närvikava ja head keskendumisevõimet.

Olen koolis kogenud, et üksuse ülemal ehk ohvitseril peab olema rohkelt teadmisi, ta peab oskama olukordi ette hinnata, tegema kiireid järeldusi, täpseid otsuseid, olema võimeline oma otsuseid selgelt väljendama, riskima ja taluma kaotusi. Tundma oma meeskonda. Nõudma igaühelt tema võimete järgi. Olema kõigile eeskujuks. Sõjaväelane peab olema kannatlik – kui olukord nõuab, siis hiirvaikselt oma positsioonil tundide viisi ootama, säilitades sealjuures teravdatud tähelepanu, et eristada väiksematki liikumist maastikul. Sõjaväelane peab olema väga distsiplineeritud – ühtki minutit ei kuluta ta tuluta. Puhkehetkel korrastab varustust. Säilitab korda ja puhtust. Teeb seda kõike ise ja abistab teisi. Sõdur peab saama une täis mõne tunniga. Ta peab olema alati valmis kiirelt edasi tegutsema. Sõjaväelane ei haugu vastu, ei virise, ei tee tühjast tüli, ei aja nina vingu, ei hala ega ahheta. Ei nõua endale liigset tähelepanu. On sirge ja tugev.

Kas Eestis üldse on selliseid mehi? Muidugi on! Suurem osa kaitseliitlasi näiteks ja muidugi ka ülejäänud kaitsväelased. Aga meie noored? Kaldun arvama, et emadel on siin üsna palju ära teha. Ja alustama peaks sellest, et tuleb õppida armastama mehi. Nii oma laste isa kui ka meessugu tervikuna. Siis kasvavad ka pojad tugevateks. Vist.

ESIMESE MOODULI LÕPUS

Mis nüüd edasi saab? Mis ma üheksa nädala jooksul õppisin või milles targemaks sain? Ma saan nüüd militaarsete teadmistega laotada õrna loori üle oma tööpõllu. Midagi ma nüüd sellest maailmast aiman ja vundament on paigas. Kogesin ka äratundmist, et mulle meeldib sõjaväelase töö ja elu. Ma ei öelnud, et imetlen militarismi, ega kiida selle ainuvõimalikkust, vaid lihtsalt tajun selle mõtet ja olen valmis sellesse süvenema, sest see mahub minu hinge.

TEISE MOODULI ALGUS

Olen hakanud mõtlema, et tegelikult oleks päris mõistlik, kui suudaksime eraelu korraldada samade põhimõtete jär-

gi, nagu ohvitserid suunavad lahinguolukorda. Seda muidugi mitte lahinguväljal valitseva võitlusmeeleolu mõttes, vaid eesmärgi saavutamise nimel ülesandesse suhtumise võtmes. Et olla lahingus edukas, ei tohi sõjas ehitada mõttes õhulosse ega lennata fantaasiasse, vaid arvestada tuleb olemasolevaid ressursse ja nende abil saavutada lahingus parim tulemus ehk täita soovitud eesmärk. Ja see ei pruugi sugugi tähendada igavat ettemääratust või rutiiniga leppimist, sest edukuse saavutamisel on olulisim otsida lahingu pidamiseks üllatuslikke momente, tehes seda lihtsalt, paindlikult ja andes sõduritele ka parajal määral tegevusvabadust. Kõiki neid nüansse ja ideelisi lähenemisi võiks ju vabalt üle tuua tsiviilellu. Olemasolevaid tingimusi arvestades tuleks püüda parimat. Soovimata unelmate ja ideaalide täitumist, otsida ja hinnata ressursside kasutamise parimaid võimalusi. Ning püüda alati leida ka elus üllatusi ja olla mõtlemises paindlik.

NÄDALA PÄRAST

Taas kartsin seda karmi meeste maailma, mis mind ootas. Õppekava nägi selleks nädalaks ette pataljoni staabi sõjapäevamängu ja mul tuli samal ajal olla kursusevanem ehk siis grupi eest vastutada. See on ju pigem meeste asi olla karm ja võtta vastutus. Kuid asi polnudki hull. Keegi ei kritiseerinud eriti ja keegi ei kiitnud ka eriti, järelikult oli olukord super, sest selline ju peabki üks üksuse asjaajaja olema (mida sisuliselt kursusevanema roll on, sest ta avab ja lukustab klassiuksi, annab edasi informatsiooni ja kannab õppejõududele ette kursuse valmisolekust tunniks, vastutab korra eest), kes teeb tööd nii, et keegi ei märkagi, et töö on tehtud, vaid kõik lihtsalt sujub. Aga minu enda kindlus kasvas iga päevaga. Jälle olin kogenud midagi, mida varem polnud võimalust proovida, ning nüüd tean, mida tähendab üksuse eest vastutada ja töökorraldust juhtida.

KURSUS SAI LÄBI

Kui kursus alustas, selgitas instruktor esimeses relvatunnis, millised on õiged laskeasendid. Haarake vasaku käega laesäärest, kõlas instruktori palve. Kiikasin korra lakke ja siis silitasin jalasäärt. Olin segaduses, sest teised haarasid hoopis relvast.

No tegelikult ei olnud asi nii hull, aga fakt, et ma ei teadnud kursusele minnes isegi automaadi AK-4 osade nime-tusi, näitab, kui viletsa ettevalmistusega ma olin. Mäletan ka, kui eelmise võidupüha paraadi ajal olin hädas ajakirjanikele relvanäitusest rääkides, sest mul polnud aimugi, mis asi on see haubits, mis näitusel kõigile näha tuuakse. Nüüd tean. Lisaks päheõpitud teadmistele ja terminitele tean ka, mis tunne on teha söösta-katan-hüppeid koos täisvarustusega või mida tähendab joosta linnalahingus, gaasimask peas, ja hoonet vallutada. Või kui pingeline ja energiatnöudev ning vastutusrikas on mõne tunniga pataljoni staabis võtta vastu tarku otsuseid ning neid käsuks vormistada.

Tulin Kaitseliitu tööle ajakirjanikuks. Mul on nüüd lihtsam seda tööd teha. Ja mitte ainult lihtsam – ma oskan ka paremini mõista selle valdkonna ehk siis Kaitseliidu ja kaitselijõudude tervikuna põhimõtteid, väärtusi, nõudeid ja korda. Minus on palju rohkem kindlustunnet, eesmärgitaju ja eneseusku.

Kompaniülema III kursus

Kaitseliidu Koolis 2007/2008

Tekst: TANEL JÄRVET, nooremleitnant, Kaitseliidu Tallinna malev

Kaitseliidu Koolis viidi läinud aasta septembrist tänavu aprillini läbi kompaniülema kursus, mis kandis nimetust ROK kl(K) III. Sisseastumise taktikatest ja üldfüüsiline test olid augustis 2007. Kursusel osalesid kaitseliitlased Tartu, Jõgeva, Sakala, Viru, Tallinna, Lääne, Pärnumaa, Harju ja Järva malevast. Kursuse ülem oli kapten Argo Näkk, kes oli varem aastaid Narva-Jõesuus piirivalve õppekeskuses instruktor.

TASEMEL ÕPETAJAD

Kursus oli intensiivne: kaheksa õppenädalavahetust ja taktikanädal (viis päeva). Kokku sooritasime 22 testi ja arvestust ning tegime ära kaheksa kodutööd. Läbisime põhilised taktikalised teemad kompanii tasemel: rännak ja paiknemine, kaitse, viivitus, rünnak, tegevus hoonestatud alal, sissitegevus, luure ja julgestus, tankitõrje, side, pioneeritegevus, vastaseõpe jt. Jaotusmaterjal, mida kogunes peaaegu kaks kiirkõitjatäit, oli põhjalik ja edaspidises väljaõppes hästi kasutatav. Kursus on jõukohane igähele, kel jätkub tahtmist see lõpuni teha.

Õppetöö meeldejäävaimad hetked on seotud praktiliste harjutuste ja maastikul tegutsemisega: miinivälja planeerimine, tulejuhtimise praktikum Alu lähedal maastikul, maastikuluure kaitse- ja rünnakulahinguteks, taktikalisel treeneril viivituslahingu läbiharjutamine. Kaitseliidu Kooli tase on mitmetes elementides Eesti tiptase, seda eelkõige tänu tugevate välislektorite kogemustele. Märkida võiks kapten Arti Levandi antud hoonestatud ala lahingutegevuse ülevaadet, kaitsejõudude peastaabi luureosakonna (J2) ametniku

loenguid vastase struktuuridest ja taktikast, kaitsejõudude peastaabi logistikaosakonna kaitseväe meditsiiniteenistuse ravi- ja väljaõppe jaoskonna ülema kapten Karin Sarapuu õpetusi, kapten Madis Nõmme loenguid ja praktikumi pioneeriteemades, veebel Tõnu Märsi sideloenguid, mis olid seotud kompanii side planeerimisega lahingus, ja paljusid teisi.

ARENDAVAD HARJUTUSED

Õpilasharjutused andsid väga põhjaliku ülevaate lähiriikide lahingutehnikast. Igal kursusel tuli teha ettekanne erinevatest lahingutehnika elementidest (käsirelvad, tankitõrjerelvad, soomukid, suurtükid, kop-terid-lennukid jt). Igaüks sai kaitsta oma lahinguplaani erinevates lahinguliikides ja anda lahingukäsu. Tulid välja väikese kursuse eelised, kus tuli pidevalt pingutada, sest iga hetk võis olla kohustus teha ettekanne. Viivituslahing mängiti läbi juhtimisharjutusena taktikalise treeneri kaardimaketil. Sai selgeks, kui tähtsad on pooljagude ja jagude varitsused (nooremleitnant Sven Neudorf terminiga: jultunud sissitaktika), mis andsid nii vajalikku aega.

Taktikanädala lõpurännakuks liikusime Pahkla baasi, kus tuli reageerida varitsusele. See näitas, et käskude koostamise kõrvalt on vajalikud ka jao taseme oskused, et jääda ellu kompanii juhtimispunktis vastase varitsuse korral. Pahklas õppisime Soome sissitelgi püstitamist – sellist telki on kerge kaasa võtta jalgsi- ja suusarännakutele.

19. aprilli hommikul oli kavas H&K USP püstoli laskmine Pahkla tiirus, lahingutehnika tundmine ja AK-4 kokku-lahtipanek. Seejärel algas kompaniikursuse lõpurännak. Rännaku pikkus oli umbes 38 km, mis nõudis parajat pingutust. Liikusime 3–4-liik-

MÄRKSONAD, MIDA TASUB KORRATA IGAS LAHINGULIIGIS

- Luure ja julgestus nii rühmitumise kui ka lahinguvõime ajaks.
- Harjutamine. Parem lühike plaan läbi harjutatuna, kui pikalt koostatud plaan, mille puhul ei jää aega harjutamiseks.
- Vasturünnak (ka kaitstes ja viivituses).
- Alati kaevumine. "Jõuate eesmärgini ja tõmbate labida käima, sest vastane tahab objekti tagasi hõivata ja ta tunneb objekti" (kapten Arti Levandi).

meliste salkadena. Päike paistis ja natuke kahju oli, et kursus hakkas läbi saama. Täitsime ülesandeid alates esmaabist – see jääb aastateks meelde. Kursuse viimased loengud pidasid Politsei, Piirivalve, Päästeameti esindajad, kes rääkisid, mis tegevusi koostöös arendatakse. Sai selgeks Kaitseliidu kui reservi vajalikkus.

JÄRELDUSED

Oli põhjalik ja hästi korraldatud kursus. Teadmiste värskendamiseks kaks soovitus:

- 1) varasemate aastate kompaniülema kursused kutsuda Kaitseliidu Kooli kaks korda aastas (näiteks märtsis ja novembris) nädalavahetuseks kokku, et värskendada taktikalisi teadmisi;
- 2) teha malevates rühma- ja kompaniülema kaks korda aastas lahingute planeerimise ja käskude koostamise õpet maleva vastutusel.

Kui on rühma- või kompaniülemaid, kellel on kursus läbimata, soovitan kindlasti malevatest kursusele pääsemist uurida. Järgmine kompaniülema kursus peaks algama tänavu septembris. **KK!**

Sõjakool ootas mind ja ootab sindki

Tekst: PRIIT VÄRNO, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Kõrgema Sõjakooli 10. põhikursuse kadett, Kaitseliidu Tartu maleva 1. malevkond

Olin Tartu maleva noorkotkas, oma rühmas esimene, rühma-kaaslased värbasin tutvusringkonnast ja klassist. See polnud keeruline, sest kuuenda klassi õpilastele pakkus huvi telgiga metsa minek, relvaõpe ja kaitseväe asjade arutamine. Mina tahtsin aga teha enamat ja astusin 2001. aastal Kaitseliitu.

ÜLEVAADE ÕPETÖÖST

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste (KVÜÕA) Kõrgemasse Sõjakooli (KSK) astumise otsuse tegin juba enne ajateenistust. Õpingud sõjakoolis algasid kuuenädalase ühtlustamiskursusega, kus, nagu nimigi ütleb, ühtlustatakse kadettide teadmisi. Põhimõtteliselt on tegemist jaokursusega, õpitakse või korratakse üle relvad, õpitakse jao taktikat ja tegevust erinevates lahinguliikides.

Järgneb akadeemiline blokk, kus õpitakse reaali- ja humanitaaraineid, nagu matemaatika, sõjaajalugu ja teadustöö alused. Järgneb taas sõjaline blokk – rühmakursus, mille käigus omandatakse rühmaülemale vajalikud oskused (patrullimine, rünnak, kaitse, viivitus, hajutatud lahingutegevus ja linnalahing). Seejärel täiendatakse teadmisi sõjaajaloost, õpitakse inglise keelt ja kirjutatakse kursusetöö, saadakse teadmisi psühholoogiast ja pedagoogikast. Väga vajalik on instruktorkursus – on ju rühmaülemale põhitoo tundide läbiviimine.

Kompaniiülema kursusel teeme kaardiharjutusi, lahendame TOME (taktikalise olukorra mäng), teeme maastikul vähendatud koosseisuga taktikalisi harjutusi ja juhime matkekeskuses virtuaalseid kompaniisid. Pärast seda tulevad erialakursused. Igal aastal on võimalik valida erinevaid erialasid (nt jalavägi, pioneeriala, õhutorje, side, logistika ja suurtükivägi). Pärast erialakursust tuleb pataljoniкурсus, seejärel kirjutame diplomitöö ja ongi kool läbi.

RASKE ÕPPUSTEL, KERGE LAHINGUS

Instruktorkursuse kohta ütlevad kõik kadetid, et see on raske. Seal on vaja väga palju ette valmistada, tund ise on vaid 10%, 90% on ettevalmistus. Tähtis on võtete tundmine – kuidas teha nii et, kõik õppurid näeksid, kuuleksid ja aru saaksid, kuidas klassi üles ehitada ja õppureid seal liigutada. Kui need nipid selgeks saavad, on palju lihtsam. Teoorias õpitud saame kohe ka rakendada, sest oleme KSK kadetikoguga Kaitseliidu Tartu maleva 1. malevkonnas instruktorete rühmas, käime kaitseliitlastele tunde andmas ja neid väliõppustel juhendamas.

Linnalahingukursus teeb mehest ülema ja allüksuse juhi. Kui sa oskad hoonestatud alal üksust juhtida, oskad seda teha igal pool. Meie linnalahingukursus viidi läbi koostöös Scouts-pataljoni võitlejatega, kes mängisid reakoosseisu, ja meie olime nende ülema. Hea oli juhtida professionaalset üksust. Pärast ükskõik millise kursuse või harjutuse edukat lõpetamist tekib hea tunne, et olen jälle targemaks saanud.

VENNASKOND KOGU ELUKS

Kursusel valitseb meeldiv õhkkond ja ühtekuuluvustunne. Nii sünnib

Priit Värno on Tartu maleva noorkotkas aastast 2000 ja Kaitseliidu liige aastast 2001. Ajateenistus: Kuperjanovi Üksik-jalaväepataljon 2005/2006 (reservrühmaülem). 2006. aastast Kõrgema Sõjakooli kadett, kadetikogu juhatuse aseesimees.

vennaskond kogu eluks. Sotsiaalsed garantiid muutuvad ka järjest paremaks. Ühiselamu on korras, elamis- ja sportimistingimused head. Meil on jõusaal, pallisaal, jalgpalliväljak ja matisaal võitluskunstidega tegelemiseks.

Siia kooli peaks tulema inimene, kellel on kutsumus ja tahe panustada riigikaitsele. Kui aktiivsel kaitseliitlasel tekib tahe oma oskusi arendada ja kvalifikatsiooni tõsta, on ta Kõrgemasse Sõjakooli väga oodatud. Karjääri saab jätkata nii Kaitseliidus kui kaitseväes.

Huvilised saavad lähemat informatsiooni õppimisvõimaluste kohta Kõrgemas Sõjakoolis kodulehel (www.ksk.edu.ee), kadetid ootavad küsimusi aadressil kadetikogu@ksk.edu.ee. **KK!**

SÕJAVÄELINE KÕRGHARIDUS

Sõjaväeline kõrgharidus koosneb neljast astmest:

Esimene aste on KVÜÕA Kõrgema Sõjakooli kolmeaastane põhikursus, kus omandatakse ohvitseri põhioskused ning saadakse rakenduslik kõrgharidus sõjalise juhtimise erialal ja nooremleitnandi auaste.

Teine aste on KVÜÕA Kõrgema Sõjakooli kaheaastane keskastmekursus, mille lõpetajad saavad kompaniiülema ja nooremstaabiohvitseri ettevalmistuse ning sotsiaalteaduste magistri kraadi sõjalise juhtimise erialal.

Kolmas aste on üheaastane kursus Balti Kaitsekolledžis (*Joint Command and General Staff Course*) või mujal, mille jooksul omandatakse vanemstaabiohvitserile vajalikud juhtimis- ja planeerimisoskused. Lõpetajate teenitus jätkub erinevates staapides nii Eestis kui ka välismaal.

Neljas aste on kõrgem juhtimiskursus Balti Kaitsekolledžis või samalaadne õpe mõnes välisriigis. Selle haridusastme läbinud ohvitserid on valmis teenima kõrgematel juhtivatel ametikohtadel.

Lisaks korraldatakse ka hulgaliselt täienduskursusi, mille läbimise järel saavad parimad õppima järgmisele haridusastmele ja teenima kõrgematele ametikohtadele.

Dejevo orienteerumiskaart

Tekst: KALLE KALM

Joosep, joosep, ütle üks ilus poisilapse nimi! Ainult mitte eesti oma! Need Oskar Lutsu “Kevadest” pärinevad laused meenuvad, kui sõita Saaremaal Karujärve ääres läbi Dejevo küla või vaadata nõukogudeaegseid kaarte. Teame, mis raamatus edasi sai, aga ka see ilus poisilapse nimi, mida Dejevo kannab, “ei ole mitte kohane ja see ei lähe mitte”. Muidugi võime nime muuta, aga rahva seas elab see ikka edasi seni, kuni on elus inimesed, kes mäletavad sealset raketibaasi. Kui kolisin 1960. aastal vanematega Tartus Tähtvere linnaossa ja hakkasin käima suusatamas A. LeCoq’i kruusaaugus ehk poiste keeles Allekal, mis sest, et A. LeCoq’i õllevabrikut polnud tolele ajaks juba paarikümmend aastat olemas olnud. Alles siis, kui 1969. aastal ehitati samasse kohta laululava, muutus paiga nimi ka rahvasuus.

EHTNE VENE KÜLA

Esmakordselt sattusin Karujärve kanti võistlema 1981. aasta suvel. Maastik oli omapärane, ehkki mulle, kes ma olin harjunud jooksmata Lõuna-Eesti kuppelmaastikel, tundus tegu olevat nn jooksupõlvaga, sest korraga oli nõlva ees alla 10 meetri ja mitte rohkem. Kaardijoonistajatega oli ka juttu, et paari kilomeetri kaugusel on ikka tõelised “mäed”, aga nende otsas istub Vene sõjavägi.

Uus kohtumine selle kandiga sai teoks 1995. aasta talvel, kui Nõukogude sõjajärgid olid lahkunud ja Saaremaa Orienteerumisklubi otsustas sealset maastiku orienteerumiseks kasutada ja kaardistada. Kogu asja mastaapsusest ei saanud algul arugi. Ainus, mis kohe silma hakkas, oli maalilise Karujärve kaldal tee ääres paiknev küla – hulk juurviljaaedadega ümbritsetud datšasid, eemal veel mingid suuremad barakilaadsed ehitised. Mis aga domineerima pääses, oli sinine värv. Selgelt oli tunda, et see pole eesti küla. Suurem osa majadest olid tühjad, ai-

nult mõnes üksikus paistis eluvaim sees olevat. Kõikjal vedeles prahti ja kõntsa, loomulikult ka tonnide viisirauda. See kõik oli aga jäämäe veepealne osa.

PÕHILINE ON METSAS PEIDUS

Karujärvest põhja poole laiub suur riigimetsamassiiv – ilus männik. Mis aga orienteerumismaastiku seisukohalt kõige tähtsam: seal asuvad mere poolt kokku kantud luitevallid kõrgusega 15–20 m. Just siia olidki otsustanud “punakotkad” pesa rajada. Ilmselt olid mängus ka muud strateegilised tegurid. Umbes 10 km kaugusele jääb omaaegne kuulus Kogula lennuväli, kust sõja ajal käidi Berliini pommitamas. Otse läbi raketibaasi kulgeb omaaegse Mustjala-Kihelkonna kitsarööpmelise raudtee trass. Kogu piirkonna teedevõrk oli baasi rajamise ajaks juba hea.

Kogu selle militaarobjekti süda oli muidugi raketibaas ise – kahekordse okastraataiaga piiratud umbes 180 ha suurune ala keset metsa. Minu raketinduslased teadmised piirduvad kahjuks Punase väljaku

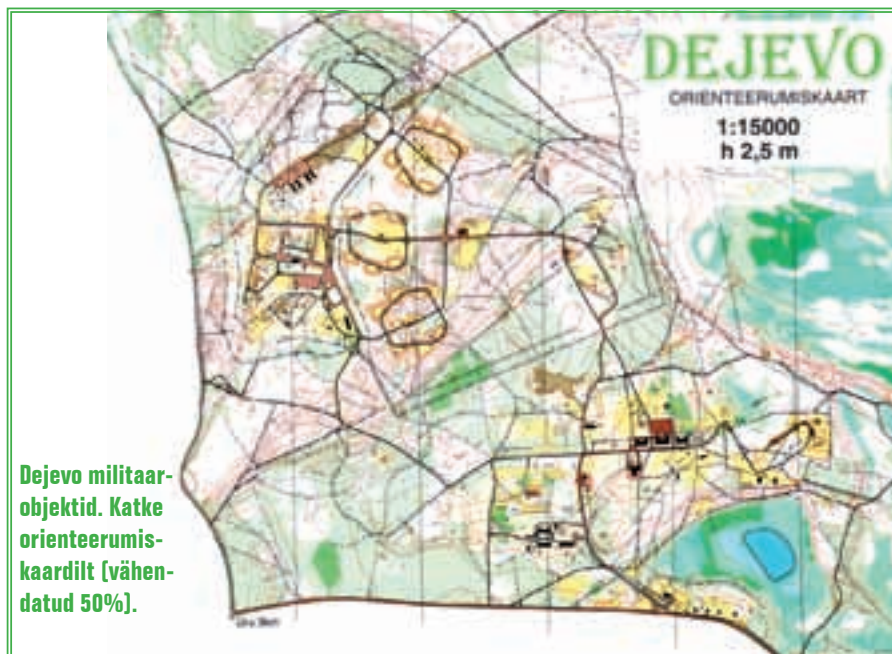
paraadidelt nähtuga ja siluettide järgi suudan eristada 1970. aastatel NATO relvastuses olnud iseliikuvaid rakette, sest seda mulle kui luurajale Nõukogude armees teenides õpetati. Sellepärast kajastan põhiliselt asja kartograafilist poolt.

See tsoon oli veel omakorda jagatud okastraataiaga kaheks: tuletsooniks ja abitsooniks. Mitu patareid seal paiknes ja milliseid rakette sealt võidi tulistada, mina ei tea. Mina

Mis kohe silma hakkas, oli maalilise Karujärve kaldal tee ääres paiknev küla – hulk juurviljaaedadega ümbritsetud datšasid, eemal veel mingid suuremad barakilaadsed ehitised.

sain aru, et on 18 muldvallidega piiratud laskeplatsi, iga platsi nurgas betoonšah (must V), ning veel hulgaliselt muid ehitisi, valle, torne, punkreid ja mingid varemed.

Mina selle ala kaardistamisega ei tegelnud (Dejevo orienteerumismaastiku kaardistasime kolmekesi – peale minu veel Are Leesik ja Heiti Hallikma), minu osa jäi traataia taha, aga läbi autoakna midagi nägi ja veidi sai ka jalgsi ringi liigutud. Ega okastraati enam paljudes kohtades olnudki, ainult betoonpostide rivi markeeris tava asupaika. “Kratid” ja “rehepapid” olid juba

kõvasti tegutsenud, sest ka enamik uksi ja aknaid olid läinud teisele ringile. Nagu Are Leesik tabavalt ütles: “Kivisõehunnik katlamaja juures on juba vähemalt kolm korda läbi sõelutud.” Seda võiks nimetada ka paikkonnale iseloomulikult haakriku kogumiseks, ehkki klassikaliselt on haakrik mere poolt randa uhitud varandus.

ELAMINE MÄNDIDE KESKEL

Baas baasiks, aga ega need raketid inimese abita hakkama saanud, seetõttu asus raketibaasi südamest umbes kilomeetri kaugusel kaks linnakut, mõlemad keset kena männimetsa. Üks oli ohvitseridele ja teine ajateenijatele kõigi eluks vajalike ehitiste ja infrastruktuuriga. Ajateenijate linnaku kõrval oli ühekordse okastraadiga piiratud ala, ilmselt laod. Need elamud, millest oli juttu loo alguses ja mis paiknesid otse suure tee ääres, olid rajatud tõenäoliselt tsivilistide-spetsialistide (elektrikud, katlakütjad, traktoristid jne) tarbeks, sest selliste suurte väeosade teenindamiseks oli ka neid tarvis.

Kogu see muu kupatus võttis enda alla umbes sama suure ala kui raketibaas ise. Kui lisada neile territooriumidele veel mingisugused puhvertsoonid, kus sõjavägi vabalt tegutses (seda näitab metsa alla kaevatud erineva kuju ja suurusega kaevete hulk), oli Nõukogude armee väeosa tegevuspiirkonnaks 6–8 km².

Avastada ja lahti mõtestada on sel kaardil mõndagi. Raketibaasi põhjanurgas on üks trapetsikujuline ringtee ilma muldkehadeta – ilmselt tulevaste laskeplatside tarbeks. Sõjaväelinnaku juures on kaks umbes 100 m pikkust muldvallidega piiratud ala ja 150 m pikkune tranšee. Neid võidi kasutada lasketiirudena, sest kusagil pidid ju sõjardid ka tukivingu nuusutada saama.

MIS EDASI SAAB?

Seda kaarti, mis toona – üle kümne aasta tagasi – valmis, kasutati

Saare militaarobjektid Tapa lähisel. Katke Eesti Kaardikeskuse 1:50 000 kaardilt (suurendatud 40%).

ningate alade kohta topokaartide koopiaid.

Ent selle koha peal, kus paiknes raketibaas, oli aluskaardil suur must larakas, nagu asuks keset metsa veel teinegi Karujärv. Kõik see näitab, et tegemist oli äärmise salastatusega. See “must auk” tuli Are Leesikul kompassi ja sammudega ära kaardistada. Aga valmis kaart sai ja tuli ka piisavalt täpne, sest välitööd said tehtud mõõtkavas 1:5000.

Selge on, et tegemist on ühe paremini kaardistatud Nõukogude sõjaväebaasiga Eestis. Põhjus on lihtne. Kaardistustööd sai tehtud väga lühikese aja möödudes sõjaväe lahkumisest, seetõttu ei olnud ajahammas suutnud veel kuigi paljut olematuks muuta. Kui vaadata kaardile, on näha, et ainult kahes kohas on kadunud ka sisemise okastraatia postid. Võib ainult aimata, kus tara kulges. Täna näeb see baas kindlasti juba hoopis teistsugune välja ja kümne aasta pärast juba veelgi teistmoodi.

Seega on kõnealuse orienteerumiskaardi puhul tegemist ajaloolise kaardi ehk dokumendiga.

See kaart võiks olla ka õppematerjalina kasutusel sõjaväes. Vaja oleks ta ainult suurendada mõõtkavasse 1:1000 või 1:1500 ja on juba seinale riputatav. Kindlasti leidub Eesti kaitseväes ka mehi, kes suudavad seda kaardimaterjali lahti kirjutada ja seal kujutatud selgitada, andes igale konkreetsele objektile kaardil tema nime ja tuues välja selle otsuarbe.

Dejevo kaart on mõõtkavas 1:15 000. Kõrvale võrdluseks veel üks teine analoogne militaarobjekt 5 km kaugusel Tapa linnast loode suunas Saarel. See on aga juba Eesti Kaardikeskuse 1:50 000 kaart. **KK!**

mitmete suuremate ja väiksemate orienteerumisvõistluste korraldamiseks ja eks kasutada edaspidigi. Minule teadaolevalt on sealsel maastikul aga hulga tööd tehtud, mille tulemusena on valminud Saaremaa parimad suusarajad, ehkki selle lumekesega on sealkandis veelgi kesisem kui mandril. Tegemist on ilmselgelt tunnustatud puhkealaga.

Saarlastel on kavas alustada sealkandis suuremaid lammutustöid. Mis kaob ja mis jääb, eks seda näita aeg. Tänu looduslikele ja logistilistele eeldustele on sinna kujunemas sporti- ja puhkeala (suusatamine, orienteerumine, matkamine, ekstreemüritud). Aga miks mitte üritada ka mõningast osa Nõukogude sõjaväerajatistestsäilitada militaarmuseumina, sest ega need muldkehad kao ju kuhugi ning kindlasti on ka maa all üksjagu põnevat peidus. Piirkond tuleb lihtsalt muuta inimestele ohutuks.

ORIENTEERUMISKAARDI KASUTUSVÕIMALUSI

Kui seal kaarti joonistama asusime, olid meil kasutada 1:10 000 aerofotod või aerofotod koos pealekantud horisontaalide ja kõrgusarvudega. Alusmaterjal, nagu selles tähtsas kohas peabki olema, oli täpne. Mida meil ei olnud, olid 1:10 000 värvilised topokaardid. Küll oli mõ-

Mahukas uute fotodega pildialbum Eesti Leegionist

GRENADER

EESTI LEEGION SÕNAS JA PILDIS

koostanud: Mart Laar ja Lauri Suurmaa

kõva köide, formaat 230 x 290 mm, 480 lk

Kirjastuselt Grenader ilmub sellel kevadel Eesti Leegionis võidelnud meestele pühendatud pildialbum, kus on üle 600 illustratsiooni. Fotod pärinevad suure osas Eesti Filmiahiivist, Eesti Riigiarhiivist, Herderi Instituudist Marburgis (Karl Hintzeri fotod), Eesti Sõjamuuseum – kindral Laidoneri Muuseumist, erakogudest. Raamat on jagatud 12 peatükiks. Kajastamist leiavad kõik olulisemad teemad leegionäride võitlustest alates vabatahtlike värbamisest 1942. aastal kuni veteranide tegevuseni kaasajal. Kogu tekst on eesti ja inglise keeles.

Relva-SS-i üksus Eesti Leegion, mis kandis oma tegevusaja jooksul erinevaid nimetusi, moodustati 1942. aastal Saksa relvajõudude koosseisus. Okupeeritud riigina ei tohtinud Eesti moodustada oma sõjaväge, mistõttu oli taoline üksus eestlaste jaoks ainuke moodus luua suurem eestlastest koosnev sõjaväeline jõud. Saksa relvajõudude koosseisus võidelnud eestlaste eesmärgiks oli võidelda punaarmee sissetungi vastu, kuid eestlastest koosnev üksus oleks olnud ka oluline poliitiline vahend, mida oleks saanud soodsa olukorra tekkimisel Eesti iseseisvuse taastamisel ära kasutada.

1946. aastal tunnistas Nürnbergi kohus SS-i kuritegelikuks organisatsiooniks, kuid ühe olulise erandiga: kohtu otsuse kohaselt ei saa selle liikmeiks pidada isikuid, keda riigivõimud kutsusid Relva-SS teenistusse ilma kutsutule valikuõigust andmata. Valikuõiguse puudumine oli eesti sõjameestel aga kolmekordne: esiteks keelasid saksa võimud luua eestlastel oma sõjaväge; teiseks sunniti eesti väeosi ja eesti politseinike astuma Relva-SSi sundkorras; kolmandaks valdav enamus Relva-SSile allunuist olid mobiliseeritud. Neil põhjustel said peale Teise maailmasõja lõppu kümned tuhanded läände jäänud eesti sõjamehed fälismisiüdistustest priiki.

Eesti leegionäride võitlus oli sisuliselt vabadusvõitlus, kus eesti mehed täitsid oma kodanikukohust, takistades kogu jõuga punavägede sissetungi Eesti aladele. „Eesti Leegion sõnas ja pildis“ on tagasihoidlikuks mälestusmärgiks neile igavesti nooreks jäänud meestele, kes andsid Eesti eest kõige kallima – elu.

Aja lood

„Aja lood“ on sarj, mis koondab Eesti inimeste isiklikke mälestusi 20. sajandi esimesel poolel Eestit tabanud sõdadest, okupatsioonidest ning nende mõjust. Meenutatakse näiteks sündmusi Eesti Poliitilises Politseis, koostööd riikide luurega, Venemaa vangilaagreid, võitlust punaväe ridades, 36. pataljoni, Eesti Leegioni 45. rügemendi 4. kompaniis ja Eesti Diviisi 45. rügemendis. Sarja senini ainuke naisautor Valve Mäesalu esitab avameelse pildi eesti naise elust Eesti Vabariigi, hilisematel sõja- ja nõukogude okupatsiooni aastatel ning taasiseisvusnõudmisel Eestis.

www.grenader.ee
info@grenader.ee

www.military.ee

Militaarmärklehed Kaitsevæle ja Kaitseliidule, IPSC ja ISSF märklehed sportlaskuritele, laskepäevikud, militaarraamatud, relvakapid.

Naiskodukaitse palgalised instruktorigid asuvad tööle

Tekst: TAIVE KUUSE, nooremleitnant

Naiskodukaitsja Merlit Maask nimi kirjutatakse Kaitseliidu ajalukku kui esimese kohaliku maleva, täpsemalt Kaitseliidu Võru maleva palgalise Naiskodukaitse instruktoriga. Lisaks Naiskodukaitse Võru ringkonnale asuvad palgalised instruktorigid kevadel tööle Järva ja Lääne ringkonnas. Instruktoriga koostöö on tähtsusega ka Kaitseliidu Põlva malevas. Arutelu, et teiste Kaitseliidu eriorganisatsioonide – Kodutütardes ja Noorte Kotkastes – eeskujul võiks ka naisühendusel oma palgaline põhitöötaja maleva staabis tööl olla, on peetud juba mitu aastat. Järgmise aasta jaanuarist peaksid palgalised ametnikud Naiskodukaitse tegevust edendama ka enamikus teistes malevates.

TUTTAV TÖÖ PÕHITÖÖKS

Merlit Maask alustas tööd Kaitseliidu Võru malevas 6. märtsil. Naiskodukaitse liige on ta 2005. aastast. Organisatsiooniga liitus Maask sõbranna kutsel ning juba paari kuu pärast valiti ta Võru ringkonna aseesinaineks. Palgalisele ametikohale soovitas teda Naiskodukaitse Lõuna piirkonna instruktor Liisa Aru. Maask kinnitab, et teda ei tulnud siiski ametisse meelitada, temas oli valmisolek Naiskodukaitse tööd igapäevatööna tegema hakata juba olemas.

“Esimene kuu on möödunud paberimajandust korrastades. Palju asju oli ripakil, mida vabatahtlikuna ei jõudnud põhitöö kõrvalt ära teha. Nüüd on paberid juba suures osas korrastatud,” ütleb varem hulgi laos leiba teeninud Maask. Tänu aktiivse naiskodukaitsja kogemusele polnud tal uues kohas sisseelamisaega vaja.

Naiskodukaitsjana hindab ta kõrgelt võimalust end täiendada. Ta on palju kasu saanud Kaitseliidu Kooli kursustest ja sõduri baaskursus jättis talle kustumatu mälestuse. Praegu õpib Merlit Maask nooremalohvitseri kursusel, mille lõpetamise järel saab temast nooremseersant.

PIKK KOGEMUS ANNAB JÕUDU

Naiskodukaitse Lääne ringkonna aseesinaine Sveta Mustkivi kandideeris Naiskodukaitse instruktoriga ametikohale kõrvuti sama ringkonna esinainega. “Kümme aastat Naiskodukaitse tegevuses on mul olnud võimlaus end teostada ja tõestada. Seda valdkonda ma tunnen ja see on mulle südame lähedane, olen indu täis ja loodan, et palgalise instruktoriga olemasolu maleva staabis annab Naiskodukaitse tegevusse hoogu,” ütleb Mustkivi. Viimased kaks aastat Lääne ringkonna aseesinainena on teinud ta Naiskodukaitse sisulise

tööga tuttavaks. Enda sõnul on tal kogemus ja loodud sidemed ning suhted. Nüüd saab ta aga kõigele sellele täielikult pühenduda ja töötada puudujääkideta. Pealegi oli senine töö Riigimetsa Majandamise Keskuses end ammendunud.

Ka Kaitseliidu Järva malevas tööle asunud Naiskodukaitse instruktor Tiia Mettus on olnud aastaid organisatsiooni aktiivne tegevliige ja viimastel aastatel Järva ringkonna aseesinaine. Temagi kinnitab, et ei karda uut ametit, vaid on põnevil ja teab, mis teda selle töö juures eesootab. Varem kohalikus omavalitsuses sotsiaaltööd teinud Mettus loodab areneda ise ja arendada ka Naiskodukaitse tegevust.

LOOTUSED ON SUURED

Naiskodukaitse esinaine Airi Neve ütleb, et lootused instruktoriga Naiskodukaitse tegevust tõhustada on suured. Kasvab ringkondade administreerimisvõimekus. Tagatud saab järjepidevus ning paraneb suhtlemine ja infovahetus malevaga. “Seni on tegevus rajatud vabale

Kõik Kaitseliidu malevates tööle asuvad Naiskodukaitse instruktorigid olid varem oma ringkonna aseesinaineks. Nii ka Järva malevas tööle asunud Tiia Mettus (paremal), kes pildil võtab vastu tunnustust koduringkonna esinainelt Maire Arrolt. Foto: Taive Kuuse

tahtele ja seega natuke juhuslikku laadi. Kui vabatahtlikul aeg võimaldab, saab ta organisatsiooni asjadega tegelda, kui ei, siis jäävad need tegemata. Nüüd on palgaline töötaja ringkonnas kindel tugi, kes tegeleb Naiskodukaitse asjadega iga päev põhitööna,” loetleb Neve esimesi ja kõige selgemini tajutavaid muutusi.

Loomulikult eeldatakse, et väljaõppe tase paraneb ja tegevuse korraldus muutub süsteemsemaks. Samuti eeldatakse liikmeskonna kasvu. “Kui administratiivsete küsimustega tegeleb instruktor, saab vabatahtliku naiskodukaitsja panuse suunata organisatsiooni arengusse. Seni olid nad käsist-jalust seotud korraldustööga ja see kurnas sageli vabatahtliku nii ära, et tal ei olnud jõudu mõelda organisatsiooni arengule. On teine asi, kui inimene tegeleb asjaga päevast päeva ja seda süsteemselt.”

Selline tegevuse jaotus mõjutab kindlasti liikmeskonda nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt. “Praegu on liikmete voolavuse probleem sageli tingitud sellest, et me ei suuda neile järjepidevat seotust pakkuda, neid tegevuses hoida ja administreerida. Inimene tunneb organisat-

siooni vastu huvi, ilmutab tahet liituda ja täidab avalduse, aga kui siis kohe keegi temaga süsteemselt ei tegele, ta jahtub ja loobub. Inimene end ise enamasti peale ei suru. Ta leiab teise väljundi, kus oma vaba tahet teostada. Kui suudame tagada, et nii need, kes on värsked tulijad, kui ka need, kes on tegevusest hetkel kõrvale jäänud, hakkavad saama regulaarset infot, nendega suheldakse, siis suudame nad tegevuses hoida või organisatsiooni aktiivsete liikmete hulka tagasi tuua,” räägib Neve.

lijad, kui ka need, kes on tegevusest hetkel kõrvale jäänud, hakkavad saama regulaarset infot, nendega suheldakse, siis suudame nad tegevuses hoida või organisatsiooni aktiivsete liikmete hulka tagasi tuua,” räägib Neve.

TÖÖKORRALDUS MUUTUB

Ka Naiskodukaitse tegevuse üldine koordineerimine liigub uutele alustele. Kui tegevuse koordineerimine nii väljaõppe kui ka suuremate ürituste osas on viimaste aastatega muutunud tsentraalseks, siis edaspidi liigub see osaliselt ringkondade tasandile, sest peastaapi jäävad tööle vaid esinaine ja üks ametnik. Praegused neli palgalist piirkonnavanema ametikohta kaovad. Neve sõnul kaob põhimõtteliselt ka ringkondade piirkondadeks jagamine. “Mis ei tä-

henda, et ühe piirkonna ringkonnad ei tohiks omavahel koostööd teha. See sai kirja ka 2009. aasta eeldirektiivi, et ressursi kokkuhoiu mõttes on mõistlik korraldada naaberringkondade ühiseid ettevõtmisi,” ütleb Neve. Ta lisab, et instruktorite koh-tade loomisega oli selge, et kuskilt tuleb ka kokku hoida.

Võib-olla jääbki siis seda keskset jõudu vähemaks, aga eks see sunnigi tegevuse korraldust ümber vaatama ja rohkem kohalikule tasandile suunduma. Ürituste ja väljaõppe korraldamine hakkab senisest rohkem ringkonnast ringkonda käima ja seda koordineerivad ringkondade instruktorid. Loomulikult kesk-võimu toel ja kaasabil.

Lisaks avaneb instruktoritel võimalus spetsialiseeruda. Neve tõi näiteks Võru ringkonna värske instruktorigi Merlit Maaski, kes tunneb hästi igapäevaturvalisuse tagamisega seotud valdkonda ja andis juba

Praegu on liikmete voolavuse probleem sageli tingitud sellest, et me ei suuda neile järjepidevat seotust pakkuda, neid tegevuses hoida ja administreerida.

nõusoleku hakata selle valdkonnaga seotud tegevust koordineerima. “See annab ühtlasi instruktoritele perspektiivi, et

nad ei jää oma tegemistes vaid administreerimise tasemele, vaid saavad mingis suunas end täiendada ja arendada.” **KK!**

Dokumentaalfilm Naiskodukaitsest

Tekst: TRIIN TÕNSING

Naiskodukaitse keskkogul 13. aprillil Paines esitleti äsja valminud filmi Naiskodukaitse tegevusest. Naiskodukaitset kui Eesti suurimat naisorganisatsiooni tutvustava tõsielufilmi “Liiliarist. Naiskodukaitse 80” režissöör ja toimetaja on Erik Boltowski.

44 minuti pikkune film annab põgusa ülevaate Naiskodukaitse ajaloost, tänapäevastest tegevusaladest ja liikmeskonna mõttelaadist. Film kajastab Naiskodukaitse juubeliaasta üritusi, muu hulgas naiskodukaitsjatest tuletoojate vastutusrikaid hetki võidupüha paraadil ja naisvõistkonna pingutusi Erna retkel. Lisaks on kasutatud ajaloolisi kaadreid Naiskodukaitse ennesõjaaegsetest kogunemistest ja intervjuusid organisatsioonile oluliste inimestega. Ühtsete eesmärkide nimel tegutseva organisatsiooni liikmete eripalgelisus avaneb kahe portreeritava tegemiste ja mõttemaailma kaudu – need kaks on Järva ringkonna esinaine Maire Arro ning Tartu ringkonna liige Kristiina Karu.

Naiskodukaitse esinaise Airi Neve sõnul saab iga ringkond filmi ühe koopia, mida üritustel näidata ja vaadata. Hiljem avaneb Neve teada võimalus ka filmi paljundada. **KK!**

Naiskodukaitse tegevust kajastav dokumentaalfilm “Liiliarist” annab ülevaate Kaitseliidu naisorganisatsiooni tegevusest. Foto ja DVD kujundus: Taive Kuuse

Ringkondade esinaised

NAISKODUKAITSE JÕGEVA RINGKONNA ESINAINE

AIVE SOOLEPP

Sündinud 10. detsembril 1966

Naiskodukaitse tegevliige 1992. aastat, samal aastal loodud Jõgeva ringkonna asutajaliige ja esimene esinaine, on olnud Naiskodukaitse Lõuna piirkonna instruktor.

TÄIENDKOOLITUSED: baasväljaõpe, instruktorikursus, jaoskonna esinaine kursus, kriisiabikoolitus, esmaabikursus, langevarjurikursus, suvine ja talvine ellujäämiskursus, abipolitseiniku kursus.

TUNNUSTUSED: Kaitseliidu Jõgeva maleva teenetemedal, Naiskodukaitse Liiliaristi IV ja III klass, Võidutule medal, Kaitseliidu teenetemedali III klass.

HARIDUS: keskeri

ELUKUTSE: väikeettevõtja

NAISKODUKAITSE ALUTAGUSE RINGKONNA ESINAINE

IIVE ROHTLA

Sündinud 10. mail 1960

Naiskodukaitse tegevliige 2000. aastast, samal aastal loodud Alutaguse ringkonna Avinurme jaoskonna asutajaliige, jaoskonna esimene esinaine, aastatel 2004–2005 Alutaguse ringkonna esinaine, 2004–2007 Kaitseliidu Alutaguse maleva juhatuse ja Naiskodukaitse Alutaguse ringkonna juhatuse liige. 2008. aastast Naiskodukaitse keskjuhatuse liige.

TÄIENDKOOLITUSED: baasväljaõpe, juhtimise esimene ja teine tase, välikoka kursus Rootsisis ja koka-kursus Põltsamaal, jaoskonna esinaine kursus, instruktorikursus, toitlustamise erialarühma juhi ja õpetaja kursus.

Tunnustused: Naiskodukaitse Liiliaristi V ja IV klass, Alutaguse teenetemärk.

HARIDUS: keskeri

ELUKUTSE: koduperenaine

PEREKONNASEIS: vabaabielus

NAISKODUKAITSE PÕLVA RINGKONNA ESINAINE

KRISTI RANDLA

Sündinud 31. oktoobril 1984

Naiskodukaitse tegevliige 2006. aasta sügisest, Põlva ringkonna Räpina jaoskonna liige.

TÄIENDKOOLITUSED: läbinud sõduri baaskursuse Sõduriproov 2007, osalenud õppustel ja üritustel (turvajana, võistlejana, organiseerijana) ning võtnud osa laskevõistlustest.

HARIDUS: bakalaureusekraad ärijuhtimise erialal

ELUKUTSE: Maksu- ja Tolliameti spetsialist

PEREKONNASEIS: vallaline

NAISKODUKAITSE TARTU RINGKONNA ESINAINE

LEANE MORITS

Sündinud 18. oktoobril 1970

Naiskodukaitse tegevliige 2002. aastast. 2003–2005 oli Naiskodukaitse Tartu ringkonna esinaine ja 2005. aastast Tartu ringkonna Tartu jaoskonna juhatuse liige.

TÄIENDKOOLITUSED: baasväljaõpe, sõduri baaskursus, juhtimiskursuse I, II ja III tase, välikokakursus ja -praktika Erna retkel, treenerikursus ja instruktorikursus.

TUNNUSTUSED: Kaitseliidu Tartu maleva teenetemärk, Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemilise malekonna eriteenetemärk, Naiskodukaitse Liiliaristi V klass, Võidutule medal, Kaitseliidu teenetemedali III klass

HARIDUS: kõrgem

ELUKUTSE: Tartu Ülikooli veebihaldur

PEREKONNASEIS: abielus, peres kaheaastane poeg

NAISKODUKAITSE SAKALA RINGKONNA ESINAINE

VIKA LAAN

Sündinud 20. oktoobril 1978

Naiskodukaitse tegevliige alates 2003. aastast, 2006. aastast Suure-Jaani ringkonna esinaine, 2007. aastast ringkonna juhatuses.

TÄIENDKOOLITUSED: sõduri baaskursus ja baasväljaõpe, kriisiabikoolitus, jaoskonna esinaine kursus, kaks korda välikoka kursus, juhtimiskursuse I ja II tase, instruktorikursus.

TUNNUSTUS: Naiskodukaitse Liiliaristi V klass

HARIDUS: keskeri

ELUKUTSE: klienditeenindaja

PEREKONNASEIS: kaks tütar

Süttisid küünlad endiste naiskodukaitsjate koduvärvates

Tekst: RITA LOEL, Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaine, ajalehe Oma Saar toimetaja

Naiskodukaitse mälestuspäeva tähistatakse aprillikuu kolmandal pühapäeval Eesti kirikutes mälestusteenistustega, sest 1942. aasta aprillis hukati Venemaa vangilaagrites mitmeid Naiskodukaitse juhte. Ka Saare maakonna naiskodukaitsjaid küüditati Siberisse. Paljud neist ei tulnudki tagasi.

Naiskodukaitsjaid hukkus keerulistel aegadel mujalgi. Muhu kooliõpetaja Olga Kalm hukkus Saksa okupatsiooni ajal ja Kuressaare jaoskonna naiskodukaitsja medõde Maria Kitt 1944. aastal laeval Moero koos väikese tütreaga kommunistide eest põgenedes. Represseerimised ei jätnud puutumata ka naiskodukaitsjate peresid. Vaivere jaoskonna liige Sinaida Koppel oli surnud 1946. aastal sünnitusel, tema lapsed 11-aastane Maimu, seitsmene Valdur ja kuuene Ilmar küüditati 1949. aastal, abikaasa Mihkel oli arreteeritud

1946. aastal (tribunal mõistis talle 10+5 aastat, kuid mees suri vangistuses juba 1948. aastal).

Naiskodukaitse Saaremaa ringkond kutsus saarlasti üles süütama Naiskodukaitse mälestuspäeva õhtul kell 20 mälestusküünlaid endiste naiskodukaitsjate koduvärvates. Kihelkonna kodutütred süütasid küünlad Hermina Peiti, Margot Koeli, Leontina Knapsi, Vassilissa Teäri, Marie Wilbergi, Vilhelmine Tamme, Karin Normanni, Helene Saali, Aino Höbeniku ja Rosiine Öunpuu koduvärvates. Tüdrukuid juhendas kooliõpetaja Monica Kallas, kellele Saaremaa naiskodukaitsjad omistasid läinud aastal Saare maakonna Aasta Ema tiitli. Muhu naiskodukaitsja Ene Vokk süütas küünla oma vanaema Salme Pajuri koduvärvates, Edgar Grünberg küünla Muhu oma vanaema Anastasia Mundi ning Koidu Jurna Kuressaares oma ema Koidu Jurna mälestuseks. Siin kirjutaja viis küünla oma kodutalu värvasse selle kunagise perenaise Alma Kivi mälestuseks. **KK!**

Kihelkonna kodutütred endise naiskodukaitsja Vassilissa Teäri kodutrepil Rootsiküla Viita talus koos Vassilissa tütre Asta Salumaaga.
Foto: Monica Kallas

Viitseadmiral Tarmo Kõuts annetas kodusaare naiskodukaitsjatele lipu

Tekst: RITA LOEL, Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaine, ajalehe Oma Saar toimetaja

Kaarma kirikus 20. aprillil peetud Naiskodukaitse mälestuspäeva jumalateenistusel annetas oma kodusaare Naiskodukaitse ringkonnale ajalooliselt esimese lipu viitseadmiral Tarmo Kõuts. Sümbolised naelad löid lipuwardasse Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna tegevliige kirikuõpetaja Anu Konks, viitseadmiral Tarmo Kõuts, Saare maavanem Toomas Kasemaa, Kaarma vallavanem Ülo Vevers, Kuressaare linnapea Urve Tiidus, Saaremaa Vabadusvõitlejate Ühingu liige Hendrik Ilvik, Kaitseliidu Saaremaa maleva juhatus liige Andres Jalakas ning noorteinstruktorid Heimar Pöld ja Ingrid Paiste ning Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna taastajaliige Maiu Välbe. **KK!**

Annetaja viitseadmiral Tarmo Kõuts annab lipu üle Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaisele Rita Loelile. Foto: Irina Mägi/Meie Maa

SIBERISSE KÜÜDITATUD SAAREMAA NAISKODUKAITSJAD

Alma Kivi ja Aliide Kästik (Pihtla jaoskond)

Juulia Laak, Aliine Tart ja Maria Rei (Uuemõisa jaoskond)

Rosalie Rüpp ja Marta Vahter (Randvere jaoskond)

Margot Koel, Vassilissa Teär, Helmi Pruul, Sohvia Kabel, Miina Hein, Aino Höbenik, Vilhelmiine Tammel ja Marie Niitsoo (Kihelkonna jaoskond)

Juuli Kadarik (Leisi jaoskond)

Aline Saar ja Anna Töll (Laimjala jaoskond)

Rosalie Paju, Hille Kuus-Lember ja Salme Kuusk (Lümanda jaoskond)

Akiliina Allik, Serafiima Tuuling, Salme Koppel-Jõgi ja Sinaida Ülgekütt (Kärla jaoskond)

Sinaida Öunpuu, Melania Nõmm (Mustjala jaoskond)

Jevgenia Rauk, Marie Suursaar, Minna Alas, Veera Tammistu, Alviine Err (Valjala jaoskond)

Margareta Pärtel, Anastasia Mundi (Muhu jaoskond)

Sinaida Opp, Emilie Lember (Maasi jaoskond)

Maria Vakk (Torgu jaoskond)

Elisaveta Ruus, Alice Lulla, Maria Kesküla, Alice Kuskov (Kuressaare jaoskond)

Noortejuhtide mõttetalgud Aegviidus

Tekst: TRIIN LAAS,
Kodutütarde Tallinna ringkonna noortejuht

Aegviidus sadas 15. märtsil lund ja männid kiikusid tuule käes. Just sel päeval kogunes üle kolmekümne Kodutütarde vabatahtliku noortejuhi Eesti erinevaist paigust sinna nõu pidama, et saada selgust, milline on organisatsiooni värbamisstrateegia ja kuidas seda tõhusamaks muuta. Arutati, mil moel motiveerida tegetsevaid ja tulevase noortejuhte ning jutuks tulid ka kodutütardele mõeldud töövihikud.

Noortejuhid rõõmsad ja loovad, seepärast ei saanud nõupidamine kulgeda laua taga istudes. Värbamisstrateegiatest rääkimine juhutati sisse fantaasiat nõudva strateegiaharjutusega, mille puhuks ootasid osalejaid kaks üleni paberiga kaetud lauda ja pastellkriidid. Selle rühmatöö käigus koorus mitmeid uudseid ideid, millest vähemasti üks – Kodutütarde ja Noorte Kotkaste viktoriini miksike.ee keskkonnas – on juba teostatud. Järgmise ülesandena tuli gruppidel valmistada suur motiveerimisteamaline kollaaž. See ettevõtmine päädis aruteluga, kuidas parendada noortejuhtide senist motiveerimissüsteemi.

Et hiljuti pandi kaante vahele Kodutütarde järgukatsete kava, on nüüd aeg liikuda meetoodika juurde. Selle tarvis on kavas panna kokku töövihik. Arutati, milline see välja peab nägema ja milliseid ülesandeid sisaldama. Et jutt ei jääks vaid jutuks, pidid kõik välja pakkuma konkreetseid ülesandeid. **KK!**

Koosviibimisel sõnastasid Kaitseliidu vabatahtlikud noortejuhid oma töö õnnestumise eeldusi. Üks võimalus motivatsioonitugeid loetleda on need kollaažina kokku kleepida. Foto: Taive Kuuse

VABATAHTLIKUD NOORTEJUHID SAID KAITSELIIDU KOOLI TUNNISTUSE

Tekst: HELI MAASLIEB, Võrusoo rühma juht

Aprilli alguses sai grupp noortejuhte kätte Kaitseliidu Kooli tunnistuse, mis tõendab, et nad on läbinud Kaitseliidu vabatahtliku noortejuhi kursuse. Oma kohalolekuga austasid lõpetanud Kodutütarde peavanem Angelika Naris ja Noorte Kotkaste peavanem Silver Tamm. See olevat olnud siiani kõige tublim ja tugevam grupp, jäi külaliste jutust kõlama. Lõpetasid Külliki Mattus ja Heli Maaslieb (Võrumaa malev), Merike Kull (Jõgeva malev), Anu Klemmer, Katrin Pihlap ja Jaana Aedmäe (Põlva malev), Jaanika Kõiv (Harju malev), Taavi Fuchs (Rapla malev), Tiina Türk (Sakala malev), Mariliis Õun ja Kerttu Joosu (Tartu malev) ning Anton Dontsov ja Toomas Duvn (Valgamaa malev).

Kursuse eesmärk oli anda noortejuhtidele teadmisi, oskusi ja kujundada hoiakuid, mis võimaldaksid iseseisvalt läbi viia koondusi, laagreid ja muid üritusi. Omandati teadmisi noorsootööd ja lastekaitset reguleerivatest õigusaktidest, viidi läbi õppused ja rühmatööd kuulati ettekandeid. Iga kursuslane pidi kavandama ja läbi viima koonduse ning välilaagri. Kursus lõppes praktikamapi koostamisega.

Ürituse õnnestumise eest tänusõnad Kaitseliidu Võru maleva noorteinstruktorist kursuseülemale Eve Tähele ja Kaitseliidu Põlva maleva noorteinstruktorist kursuseülemale Aile Valsile. Seni korraldati vabatahtlike noortejuhtide kursusi Kaitseliidu Koolis kohapeal. Mullu otsustasid kursuse kokkupanijad, et edaspidi korraldatakse seda piirkonniti ja läbiviijateks on kohalike malevate instruktorid. Võru kursus oli esimene väljaspool kooli. **KK!**

Vabatahtlike noortejuhtide kursuse lõpetajad, korraldajad (keskel lillekimpudega) ja külalised (tagareas paremalt kolm esimest).

Matkalise külaskäik taimeriiki I

Tekst: HELLE-VIIVI TOLK,
bioloogiamagister
Illustratsioonid: VIKIPEEDIA

Looduses pole kunagi võimalik külla minna ühe taimele – ikka kohtad ohtralt ka teistsugust rahvast. Aga kirjapildis küll – nõnda võib kõikide taimedega aegapidi tutvust teha ja nad meelde talletada. Sageli tekib metsas või aasal tahtmine midagi värsket põskepista, kuid pole aimu, milliseid taimi tohib puutada ja milliseid mitte.

NATUKE SEADUSTE MAAILMAST

Oht võib olla nii juriidiline kui ka füsioloogiline. Esimesel puhul tuleb eelkõige hoiduda kaitsealuste taimede kogumisest. Tõsi, mitmedki neist oleksid väga maitsvad, aga teised jälle väga mürgised. Mõned Euroopa lähinaabruse tavalistest taimedest on Eestis harvad või piiratud levikuga ja seetõttu pole mõistlik neid väheseidki nahka pista. 2004. aastal kehtima hakanud looduskaitseaduse järgi kuulub Eestis kaitstavate taimede nimekirja 261 liiki.

Looduses liikumist ja õigusi reguleerib igatüüpi õigus – see on valik sät-

teid erinevatest seadustest. Sageli tekib looduses viibijal küsimus, kas ta võib eramaalt ravimtaimi, marju ja seeni korjata, kui parasjagu pole omanikku kohal, et luba küsida. Asjaõigusseadus on üsna selgesõnaline: võib küll, eeldades, et sellega ei kaasne maaomanikule kahju tekitamine ja territooriumil viibimine on

võimalik seaduse raames. Seaduse järgi on selleks aeg päikese tõusust päikese loojanguni. Kui aga territoorium on korrektselt piiratud ja tähistatud, tuleb omanikult luba küsida. Matkajat puudutab eelkõige avalikus kasutuses olev kallasrada, mis tegelikult kuulub riigile, isegi kui omanik maksab selle eest maa-

maksu. Kallasrada on ala veekogu ääres (vähemalt 4 m), kus võivad liikuda kõik – eeldusel, et nad ei tekitaks kahju omanikule. Omanik ei tohi kallasrada sulgeda; kui ta seda teeb näiteks loomade karjatamise tõttu, peab ta läbipääsuks tarasse värava ehutama. Kallasraja laius on erinev – mere ja laevatatava veekogu ääres kuni 20 m, teistel veekogudel kuni 10 m veepiirist, soisel alal aga inimese läbimist võimaldava maa piiril. Üksnes alla 5 ha pindalaga umbjärvedel, mis

on ümbritsetud ainult eramaadega, ja töendusliku tarbega väikeveekogudel pole kallasrada vaja. Avalikult kasutatavate veekogude nimekirja, st veekogud, millele kallasraja reegel kehtib, on koos pindalaga kirjas Riigi Teatajas (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?replstring=33&dyn=12769937&id=692174>).

SÖÖDAVAD JA MÜRGISED TAIMED

Eesti territooriumi elustik on täies ulatuses sisse migreerunud, sest veel 12 000–13 000 aastat tagasi oli sinne ala kaetud jääkilbiga. Nõnda ei olegi imeks panna, et enamik meie taimedest on tuntud ka Kesk- ja Ida-Euroopa inimestele, sest jääsulades migreerusid taimed ja loo-

mad lõunapoolsetest piirkondadest ning see protsess jätkub tasapisi tänaseini. Praegu kasvab

Eestis umbes 1500 hästi eristatavat soontaimeliiki (samblad ja samblikud on veel eraldi esindajad samuti).

Alustan suurimast osast õistaimedest – kõrreliselaadsetest (Eestis enamasti kõrrelised ja lõikheinalised). Nende hulgast pärineb suur osa tänapäeva teraviljataimi: mais,

Vastavalt 2004. aastal kehtima hakanud looduskaitseadusele kuulub Eestis kaitstavate taimede nimekirja 261 liiki.

Praegu kasvab Eestis umbes 1500 hästi eristatavat soontaimeliiki (samblad ja samblikud on veel eraldi ning seeneriigi esindajad samuti).

Need valkjastroosad õied küpsevad suve lõpuks punasteks pohlamarjadeks, kuid kõlbavad kevadel korjata ka tee keetmiseks.

Foto: Rein Laiverik

oder, rukis, kaer jt. Kõrrelised on sellepärast toredad, et nende hulgas pole mürgiseid taimi. Seda teavad ilmselt ka kassid-koerad, kes armastavad kõrreliste piklikke ja kitsaid lehti nosida. Teine kena rühm on roosõielised. Nende hulgas on rohkesti taimi, mis pakuvad maitsvaid vilju. Eraldi tuleb meelde jätta tulikaliste sugukond – need taimed on mürgised. Välimuselt on nad aga võrdlemisi mitmekesised: näiteks kevadel metsaserval kasvavad kullerkupud, karukellad ja ülased, aga ka veekogudes elavad särjesilmad. Omaette seltskond on sarikõielised – nende hulgas on väga mürgiseid taimi (vesiputk ja surmaputk), aga ka häid maitsetaimi (till, köömen).

KEVADE TAIMED

Püüangi selgitada, kuidas eristada mürgiseid taimi söödavatest. Alustan kevadel leiduvatest söödavatest taimedest (eelkõige nende õitest), läien edasi suve suunas nende ürtidega ja jätkan hilissuvel küpsete marjadega. Samas õpetan hoidma silmad lahti ohtlike taimede suhtes.

Metsas või aasa serval on alati hea, kui taskus on kilekotte, käärid ja taskunuga – siis saab sobiva juhuse puhul pisut söödavaid, maitset lisavaid taimeosi kaasa võtta. Meeles tuleb pidada, et ühtki kasvukohta ei tohi lagedaks korjata. Kui jätta piisav hulk taimi puutumata, on lootust järgmisel aastal samas paigas saaki leida. Kui aga lood on nii kehvad, et loodusandidest sõltub ellujäämine, on kindlasti tarvis ka kaevamisriista, sest see aitab otsida tarkliserikkaid juurikaid.

Kui kevade on sealmaal, võib alati proovida pungi, iseaaranis kasepungi, aga ka noori lehti. Ei tasu võtta muidugi nende puude pungi, mida ära ei tunne. Kevadises metsas võib teematerjaliks koguda nende taimede õisi, mille marjad valmivad alles suvel-sügisel. Nendeks on näiteks valkjasroosad pohlaõied, punased mustikaõied ja enne lehtimist vahtrapuud katvad helerohelised magusalt lõhnavad õied. Päris head on ka noored kuuse- ja männivõrsed. **KK!**

HARILIK NAAT

Üks võrdlemisi sage taim, keda kevadel kohata võib, on sarikaliste hulka kuuluv harilik naat (*Aegopodium podagraria* L.). Naat on aedade ja parkide nuhtlus, aga maitsetlallis on kõlbulik. Kõige paremad on helerohelised, pisut läikivad noored naadilehed. Neid võib korraka koguda rohkem, kui värskest salatina süüa jaksab, sest kuivatatult koos õli ja küüslauguga saab neist Vahemere köögist tuntud pestokasme. Samuti võib proovida segada neid teiste taimedega, et iseäralik maitse liiga tugev ei oleks.

Hariliku naat on sarikaline ja kasvab umbes meetri kõrguseks. Naadilehed on heledamad kollakasrohelised, lehevarred on enne punakaslilladest pungadest lehtede avanemist painutatud ja igal lehevarrel on kolmeosaline tipuleht koos paari külglehtedega. Valged õied ilmuvad juunis-juulis.

MILLEGA VÕIB NAATI SEGAMINI AJADA?

Naat hakkab suve teisel poolel sarnanema oma suure valge õisiku tõttu heinputkega (*Angelica sylvestris* L.), mis kuulub õnneks söödavate putkede hulka. Heinputkel on lehe sõlmekohad punakate triipudega, naadil mitte, ning heinputke iseloomustab ka tugev aroom. Eriti vängelt lõhnab heinputke juurikas, mida võib tee keetmisel kasutada. Ka taimetoidulised loomad armastavad teda.

KALMUS

Kui õnnestub leida kevadine, veel rohtumata lamminiit, tasub kindlasti otsida kalmust (*Acorus calamus* L.). Selle mitmeaastaseid roomavaid risoome on kesksuvisest rohupadrikust raske kätte saada, kuid kevadel ja sügisel on nende – aga ka paljude teiste – juurikate proovimiseks parim aeg. Kalmus on omapärase meeldiva lõhnaga, mida teistel pole – see tuleneb eeterlikest õlidest (beeta-asaroon). Tema rootsuta mõõkjad lehed ulatuvad kimpudena risoomiotsast 0,5–1,5 meetri kõrgusele. Suvel võib näha kalmuse õisikut – helerohelist tõlvikut. Kalmusel on ka rahvameditsiinis tugev koht – põhiliselt kasutati erinevate kõhuhädade puhul. Tema toimet peaks suurendama söögiisu ja vähenema kõhupuhtus. Teisisõnu, ülekaalulised peaksid selle taime tarbimisega tagasi hoidma. Kalmus on maailmas üks vanimaid teadaolevaid ravimtaimi – temast on juttu nii India vedades kui ka iidsetes Hiina ürikutes. Euroopasse toodi kalmus Aasiast 15.–16. sajandil.

MILLEGA VÕIB KALMUST SEGAMINI AJADA?

Kalmust kaugemalt kaedes võib see segi minna kollase võhumõõgaga (*Iris pseudacorus* L.), mille risoomid ja juured on värskest mürgised ja söövitava toimega, aga sellel taimel pole kunagi nii head lõhna kui kalmusel.

Noorkotkad tegid algust oskuste võistlusega

Tekst: TEELE VÕIME

Esimene üle-eestiline Noorte Kotkaste oskuste võistlus peeti 28.–29. märtsil Valgamaal Karula vallas Lüllemäel. Proovile pandi noormeeste oskused ja teadmised kümne kohustusliku erikatse alal. Parimad noorkotkad said lisaks medalile ja diplomile ka vastvalminud erikatse märgi.

TEADMATUS EESOOTAVA EES

Karula-Lüllemäe tervise- ja spordikeskusesse kogunes 13 meeskonda. Pärast avarivistust läks iga meeskond vastavalt loosiga tõmmatud järjenumbri järjekorranumbrile mingisse kontrollpunkti, mis olid paigutatud Lüllemäe kooli klassiruumidesse ja spordisaali. Iga meeskond pidi õhtu jooksul läbi käima 14 punkti. Et võistlus oli esmakordne, ei teadnud poisid, mis neid ees ootab.

Esimeses punktis sai võistkond kuulata 21 loodusheli ning pidi ära tundma, mis hääled need on. Tehti huvitavaid pakkumisi, et karu mõire võiks kuuluda lehmale ja ritsikate siristamine rästikule. Kui Noorte Kotkaste peavanem Silver Tamm võistlejalt teise päeva hommikul uuris, milline tegevuspunkt neile enim meeldis,

nimetasid paljud just seda ülesannet. Järgmises looduskaitseja kontrollpunktis pidid poisid meelde tuletama teadmised looma-, linnu- ja taimeliikidest. Kas kõik ikka teavad, et kõre on juttuselg-kärnkonn ja näsiniint kutsutakse surmalilleks? Kolmandas looduskaitseja ülesandes pidid võistlejad kirjutama kontuurkaardile sinna joonistatud kümne Eesti rahvuspargi ja looduskaitseala nimed.

TULLA TOIME VÄLITINGIMUSTES

Rändur-teejuhi erikatse nõudis kompassi kasutamist. Metsa mines aga ei piisa vaid kompassist ja kaardist, peab ka õige varustus kaasas olema. Järgmises punktis tuli paljudest etteantud esemetest valida vajalikud. Metsas ei ole esmatähis, et fotoaparaat oleks kaasas, aga katelokita on üsna keeruline hakka-

Kahte põlvkõrguselt veega täidetud kaussi oli uputatud hulk võtmehoidjaid, mis tuli võistlejatel käsi kasutamata veest välja tuua.

Koka erikatse pidi tundma väliköögi osasid, seal vajaminevaid abivahendeid ja hügieeninõudeid.

Noorkotkas peab tegema vahet ka küpsetamisel, praadimisel, aurutamisel ja keetmisel. Loogiline järg köögi katla tulest edasi on tunda lõkketüüp, mis said tänu poiste piiritule fantaasiale ka uusi nimesid, nagu suitsuahi, jaanituli, jahimehelõke jne.

OSKUSTE VÕISTLUSE TULEMUSED

Koht	Võistkond	Punkte
1.	Tallinna malev	337
2.	Alutaguse malev	317
3.	Valga malev	312

OSKUS PÄÄSTA ON OLULINE

Meediku erikatse tuli täita valikvastustega esmaabitest, mis oli koostatud brošüüri “Elupäästev esmaabi traumade korral” põhjal. Pidi teadma, mida ette võtta autoõnnetuse korral, kuidas teha südamemassaazi, mis on hüpothermia jpm. Samalalaadne ülesanne sisaldas päästja erikatse, kus küsiti näiteks, kas pannil süttinud rasva võib kustutada veega.

Üsna keeruline ülesanne tuli täita sidemehe erikatse, kus oli vaja saada koodist ja rääkida selle järgi anekdoot. Arvutikasutaja erikatse tuli täita lünktekst arvutite ajaloost ja arengust. Ühes klassiruumis ootas meeskondi 46 sedelit kuupäevade ning teist sama palju tähtpäevade nimedega. Ülesandeks oli tähtpäevad võimalikult kiiresti õigete kuupäevadega paari panna.

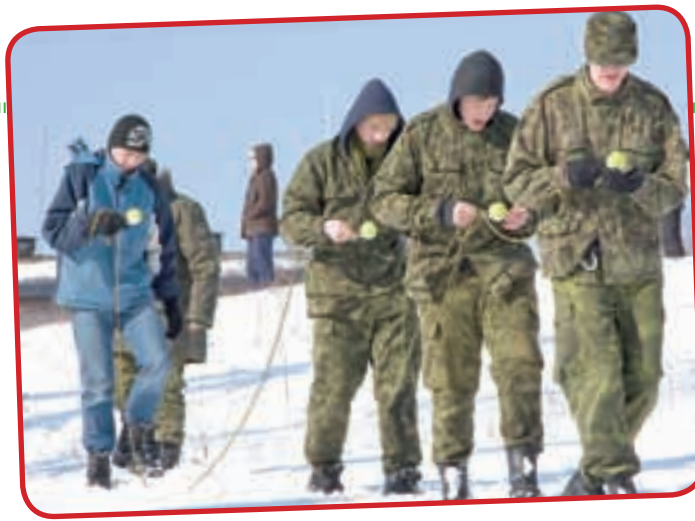
TÕRVIKUD ÕHTUPIMEDUSES

Ujuja erikatse teooriaosas said poisid lugeda nelja jutukest, kus tegelastega juhtub veeõnnetus ohu-

Fotod: Lea Tammik

tuseeskirjade eiramise või mittetundmise tõttu. Võistkonna ülesandeks oli analüüsida tegelaste tegevust ja kirja panna, milliseid ohutuseeskirju rikuti. Lõpuks kontrolliti, kas kõik teavad, millal Noorte Kotkaste organisatsioon loodi ja mis on kotkaste sümboliks ning mida see sümbol tähistab.

PÄEV JÄTKUS ÕUES

Maja taga asuvas tegevuspunktis ootas tuletõrjeauto ja ülesandeks tuletõrjevoolikute ühendamine – mida kiiremini, seda parem. Sealt kümme-kond meetrit eemal oli lavastatud auto-avarii, kus tuli katanatanutele esmaabi

Kell pool üksteist õhtupimeduses võeti ette tõrvikutega jalutuskäik Karula Vabadussõja mälestussamba juurde. See esmakordselt 1936. aastal püstitatud sammas on tulnud mitu korda taastada.

UUS PÄEV ANDIS LIHASTELE VATTI

Vastukaaluks reedeõhtusele ajutööle tuli laupäeval proovile panna iga lihas oma kehas. Päeva esimene ja ilmselt ka vaatamängulisim punkt asus tervisekeskuse duširuumis – see ujuja erikatse ehk “kaussi” sukeldumine. Kahte põlvekõrguselt veega täidetud kaussi oli uputatud hulk võtmehoidjaid,

mis tuli käsi kasutamata veest välja tuua. Sama hoone fuajees tuli tõestada, et tuntakse kodumaad: kontuurkaardile kanti Eesti linnu, valdu ja maakondi ning jõgede ja järvede nimetusi.

Sööklas lahendati kaks koka erikatse ülesannet. Esimeses tuli toiduaineid. Kausikestes olid kartulipudrujahu, neljaviljahelbed, tatranelbed, riisihelbed, kiirkaerahelbepuder, odrajahu, aroomisool, hakklihamaitseaine, kaneel ja vaniljesuhkur. Vaatamisest ei piisanud, enamiku toiduainetest tuli ka maitsta. Teine ülesanne oli kartulikoormine.

anda ja nende olukorda hinnata ning näitlikult kiirabi kutsuda.

Staadionil paiknes seitsmes punkt – lõkke tegemine. See ülesanne ei tohi puududa üheltki noorkotkaste võistluselt. Tuli teatava aja jooksul süüdata lõke ning aja peale põletada läbi lõkke kohale paigutatud nõör. Kõik said hakkama, kuid mõnel jäi ajast puudu. Risti üle staadioni oli paigutatud sidemehe ülesanne: tuli kontrollida, kas telefoniliin on terve, luua ühendus kahe punkti vahel ja edastada teade. Järgmises punktis oli ülesandeks püstitada telk, mõistagi mitte iseavanev kuppeltelk.

NOORKOTKAD HAKKAVAD KANDMA ERIALAMÄRKE

Tekst: TAIVE KUUSE

Märtsis valmis kümme Noorte Kotkaste erikatse märki. Organisatsiooni peavanema Silver Tamme sõnul valmisid esimesena kümne kohustusliku erikatse märgid. Kokku on noorkotkastes 79 eriala, neist kümme kohustuslikku, 50 valikulist ja 19 noorhaugaste eriala. Iga eriala õppimise järel tuleb sooritada erikatse. Kes selle edukalt läbib, saab õiguse kanda vastavat märki. Noorte Kotkaste järgu- ja erikatsete alusdokument ütleb, et märke kantakse vormisärgi paremal käisel üksuse märgi all kuni kolm märki reas.

Järgu- ja erikatseid sooritasid noorkotkad ka enne Teist maailmasõda. Paar aastat tagasi moodustati Noorte Kotkaste juhtidest tööriühm, kes endiseid erialade kirjeldusi eeskujuks võttes asus erikatseid täiendama ja ajakohastama. 2006. aastal ilmus vastav alusdokument. Ka erikatsete märgid olid sõja eel olemas, kuid uute katsete lisamisel tekkis vajadus kujundada lisamärke. Märgid kujundas Järva malleva kodutütar Liina Kuuse. Esimesed märgid anti kätte 28.–29. märtsil Valgamaal korraldatud Noorte Kotkaste oskuste võistlusel. *KK!*

Sidemees

Looduskaitseja

Ujuja

Pioneer

Rändur-teejuht

Meedik

Kokk

Arvutikasutaja

Kodumaatundja

Päästja

10. punktis tuli läbida orienteerumise rada, millele järgnes kaardil olevate punktide vahelise kauguse määramine kompassi ja joonlaua abi.

ELUS VAJALIKKE OSKUSI

Kooli spordisaalis kontrolliti sõlmede tegemise oskust, kusjuures neli sõlme tuli siduda kinniste silmadega. Jäätmete sorteerimine kõigile koduses majapidamises vajalik oskus. Võistlejad pidid jagama jäätmed vastavalt keskkonnakaitse seisukohale ja jäätmete taaskasutuse võimalustele seitsmesse prügikonteinerisse.

14. punktis ootas meediku erikatse situatsioonülesanne. Külmavärinaid tekitavalt realselt mängitud olukord, kus kannatanu õde oli muutunud hüsteeriliseks. Poisid pidid aitama kannatanut ja samal ajal rahustama ka tema õde.

Teise etapi viimases punktis pidid poisid istuma arvuti taha ja kirjutama vastavalt etteantud juhisele Wordis avalduse ning koostama Excelis tabeli. Erinevalt ootustele osutus see üsna paljudele raskeks.

VIIMANE PROOV: KOMPLEKSÜLESANNE

Viimaseks proovikiviks oli kompleksülesanne, mille sooritamiseks koguneti koolimaja vastas asuvalle künkale. Rajale lasti korraka viis meeskonda. Poisid näitasid, et saavad hakkama linnusöögimaja ehitamisega, kui käepärast on kanister, nuga, käärid ja nõör. Seejärel pandi tennisepallid lusikale ja liiguti allamäge, nii et pallid maha ei kukuks. All ootas hakklihamasina kokkupanek. Seejärel kiire kannatanu transport, kus üks meeskonnaliige mängis haavatut ja teised viisid ta kandraamiga üle nõlva. Saapaviskeplatsil viskas iga meeskonnaliige kummikut, mis pidi maanduma maas olevas ruudus. Seejärel tuli ojast lusikatega 200 g vett tuua ning see katelokis keema ajada. Ning siis jõuti takistusrajale ja sealt edasi prussi saagima. Järgnes loominguiline tegevus: tuli tuule käes paberlennukeid loopida ja kui lennuk soovitud kohas ei maandunud, joosta, joosta ja veel kord joosta, muidugi mitte tühjade kätega ja allamäge, vaid ülesmäge ja vedades kaasa radiojaama SEM-35. Mäe peal läks aeg kinni. Ja oligi kõik.

Lisatagu, et kompleksülesannet täites ei saanud võistlejad midagi üksi teha, vaid kogu rada tuli läbida kui üks mees: nimelt olid meeskonna liikmed nõoriga ühendatud. Näiteks lusikaga tennisepalli kandes mäest alla tulemisel tähendas see, et kui keegi oleks oma palli maha pillanud ja see oleks alla veerenud, pidanuks kogu meeskond sellel järel käima ja alustama mäest laskumist uuesti sealt, kus pall oli luskalt kukkunud.

AUHINNAD JA ERIKATSETE MÄRGID

Et enne kompleksvõistlust olid punktide vahed nii väikesed, võis esikolmikus viimase hetkeni muutusi tulla. See hoidis võistlejad ootusärevad tulemuste kuulutamiseni. Esikoha võitsid pealinna noorkotkad 337 punkti ehk 20-punktilise eduga teiseks tulnud Alutaguse poiste ees. Sisesejuhatuses mainitud erikatsete märgid anti välja 17 korral.

Suur tänu korraldajatele Valga malevast Jaana Ukkurile, Anu Lillipuu- le ja Kaimo Vahtrale ning kõigile vabatahtlikele abilistele. **KK!**

“VALGEL LAEVAL” SEIKLESID KA NOORED

Tekst: HELI ESKO, Lääne ringkonna Sajajalgsete rühma kodutütar

Kaitseliidu Lääne maleva 5. märtsil alanud patrullvõistlusel “Valge laev” oli kolm eri raskusega rada. Punane oli eliitrada pikkusega umbes 30 kilomeetrit (selle võitis Kaitseliidu Pärnu malev), kollase raja (võitja Kaitseliidu Tallinna maleva Lääne malevkond) pikkus oli 25 kilomeetrit ja roheline, kõige kergem oli mõeldud noortele. Sellel paarikümne kilomeetri pikkusel rajal konkureeris 15 noortevõistkonda, üks neist Läti esindus. Võistlejad läbisid viis kontrollpunkti, kus neid ootasid õhupüüsi laskmine, kauguse määramine, miinivälja läbimine, viktoriin ja lõkke tegemine. Võistlusele lisas raskust vastutegevus. Kogu päeva kestnud jõukatsumise võitis Lääne maleva noorkotkaste Piirivalve I rühm, kuhu kuulusid Sander Pukk, Kristo Priske, Andri Alasoo ja Jan Sošenko. Teiseks jäi Lääne maleva Zorro tiim koosseisus Andro Aavik, Roomet Sits, Sander Kruus, Romel Puda ja Karl-Jürgen Jürman. Osavaimateks kodutütardeks osutasid kolmandale kohale tulnud Tallinna I rühma 9s võistlenud Anette Ross, Kairi Antoniak, Meeri Lembinen ja Triinu Kiviloo. **KK!**

KODUTÜTARDE OSKUSTE VÕISTLUS

Kodutütarde oskuste võistlus oli tänavu Tallinna ringkonna korraldada ja peeti 18. ja 19. aprillil Kiilis. Võistlusest võttis osa neliteist ringkonda. Võistlus koosnes kahest osast: esimesel päeval lahendati üldteadmisi ja -oskusi puudutavaid ülesandeid, teisel päeval pandi proovile füüsilised võimed ja meeskonnatöö. Mõlemas blokis oli neliteist ülesannet. Muu hulgas tuli võistlusel ka suusatada (pildil). Kokkuvõttes olid parimad pealinna kodutütred, neile järgnesid Tartu, Saaremaa, Valga ja Võru tüdrukud. **KK!**

Raplamaa parimad selgusid tihedas konkurents

Tekst ja fotod: TAIVE KUUSE, nooremleitnant

Juuru rahvamaja saalis kõlas 22. märtsi õhtul laul: "Olen otsinud ja leida püüdnud sind, olen väsinud ja otsa lõpeb ind..." Plaadilt mängitud Tanel Padari laulu "Lootusetus" ajal marssis publiku huilgamise ja plaksutamise saatel lavale seitse Rapla maleva noorkotkast ja viis kodutütart, kelle seast kohale kutsutud žürii ja publik hakkasid otsima paremaid.

HÄSTI JUURDUNUD TAVA

Raplamaa Aasta 2008 Tütre ja Kotka valimine on Raplamaal juba 14 aasta vanune tava, mille algatas kunagine kodutütar Kaie, kellest tänaseks on saanud Kaitseliidu Rapla maleva instruktorkoostöökari Kaie Kensap-Kukk. Ta selgitas, et valimiste pidulikule finaali eelnes paar nädalat varem ettevalmistav laager, kus kandidaadid ja korraldav toimikond panid paika õhtu kava ja kandidaatidele määrati võistlusülesanded. Aasta parima tiitlile pürgijad olid kodus meisterdanud organisatsiooni tutvustava voldiku ja iseend reklaamiva plakati. Need oli tutvumiseks-vaatamiseks riputatud rahvamaja seintele.

Rahvamaja lavale pidid noored end kõigepealt publikule tutvustama. Oli neid, kes olid end kostümeerinud, ja neid, kes esitlesid end lauldes või tantsides. Triin Hermat oli valinud innovaatilise viisi, tutvustades end Power Pointi slaidiesitluse abil, Gustav Paluoja aga õhutas publikut käte abil rütmi plaksutama ja rääkis endast räppides.

Teises voorus jutustas iga kandidaat ühe legendi oma kodukohast. Mulle kui žürii liikmele meeldis väga Kert Kuke jutustus Vana-Vigala mõisast. Poiss oli rumala mõisniku tegemis-

test rääkides nii õhinas ja loomulik, et jäi mulje, nagu ta oleks ise kogu lugu pealt näinud.

OOTAMATUD LAHENDUSED

Paroodiavoorus käisid lavale Jürgen Veber, Kristiina Ojuland, Kreisiradio kivipallur, ilmatüdruk Niki jpt. Minu maksimumpunktid läksid Sigrid Hiisile, kes suurepäraselt matkis Maire Aunastet. Ka Allar Kuke kehastatud Georg Ots oli esitatud kirglikult.

Järgmine kord tulid kandidaadid ükshaaval lavale sügavas teadmatuses, mis järgneb – algas üllatusvoor. Õhtut juhtinud noorkotkas Taavi Fuchs ja kodutütar Maret Ojavee mängisid olukorda, kus Taavi kehastus rühmajuhiks, kes on hädas just äsja kodutütrest hakanud Maret Ojaveega. "Jumal tänatud, et sa siin oled, ütles, mis ma selle kodutütrega nüüd peale hakkan," kõlas küsimus lavale tulnud konkursi kandidaatidele. Silma paistis Mairon Peever, kes

Raplamaa 2008 Aasta Tütar

TRIIN HERMAT

II koht Sigrid Hiis

III koht Katriine-Maria Koplimeets

Raplamaa Aasta Kotkas 2008

GUSTAV PALUOJA

II koht Taavo Fuchs

III koht Allar Kukk

Võistlus on läbi, tiitlid jagatud. Ees keskel istub Raplamaa Aasta Tütar Triin Hermat, tema selja taga seisab Aasta Kotkas Gustav Paluoja.

Parodiavoorus kehastus Sigrid Hiis Maire Aunasteks.

kohe kiirelt teadis, et uuele liikmele tuleb selgitada, mis teda kodutütrena ees ootab ja mis see Kodutütarde organisatsioon üldse on. Eeskujuks uuele liikmele luges Mairon peast kodutütretööd.

Lustlikuma lahenduse pakkus aga välja Taavo Fuchs. Ta palus uuel kodutütrel ehk Maretil sirutada kõigepealt käed üles, siis astuda samm taha, seejärel kallutada end veidi ühele poole. Tüdruk oli segaduses ega näinud sellisel solgutamisel mingit mõtet ning küsis Taavolt, miks ta peab selliseid liigutusi tegema. Taavo vastas kiirelt: "Taavil pole sinuga midagi teha, ma teen siis ise."

Kaksteist julget võistlejat esitasid veel ühise tantsunumbri ja külvasid žürii üle kingitustega. Seejärel tuli hindajatel langetada otsus, kes neist noortest on parim.

Žürii tööd tegid Kodutütarde peavaanem Angelika Naris, Aasta Kotkas 2007 Ants Kensap, endised Rapla

Kodutütarde ringkonna vanemad Margit Kadak ja Katrin Talu, Kaitseliidu Juuru rühma pealik Eerik Nipper, Rapla maleva instruktorid vanemseersant Meelis Pormann ja veebel Ando Lavrits, maleva staabi referent Annika Puhkan, endine noorkotkas nooremseersant Tarmo Tammus, endine Noorte Kotkaste Rapla maleva pealik Aivo Rahuoja ning siinkirjutaja, ajakirja Kaitse Kodu! tegevtoimetaja Taive Kuuse.

TEGEVUST JAGUS KOLMEKS PÄEVAKS

Raplamaa Aasta 2008 Tütred ja Kotka valimine Juurus oli samal nädalavahetusel peetud Rapla-Tallinna ühislaagri üks osa. Seega olid kodutütred ja noorkotkad Juuru rahvamajas ja koolimajas tegutsenud juba 24 tundi enne pidulikku üritust ja jäid sinna järgmise päeva õhtuni. Kohal oli 64 noort ja juhendajat Raplast ja 28 noort koos juhendajatega Tallinnast. Laagris mängisid noored seltskonnamänge, sportisid, matkasid ja võrdlesid teadmisi viktoriinil, tegutsesid tegevuspesades.

Aasta Tütar ja Aasta Kotkas ei olnud ainsad tiitlid, mis laagris jagati. Kohe pärast eelkirjeldatud suurt valimist algas diskomaraton, kus nimetati diskobeibeks Kelly-Ly Kaur Alu Kodutütarde rühmast ja diskokutiks Nikolai Verbeštšuk Vigala Noorte Kotkaste rühmast.

Rapla Aasta Kotka tiitlile kandideeriv Allar Kukk enesetutvustusvooris. Julge esinemine tõi Allarile publiku lemmiku tiitli.

Laagri korraldamise eest seisis head noortejuhid Riina Peterson, Leho Rohtla, Kaie Kensap-Kukk, Margus Oks, Jaan Kukk, Krislin Riisalu, Ülle Riisalu, Maret Ojavee, Taavi Fuchs, Ants Kukk ja Eli Tamme. **KK!**

Konkursi kandidaadid olid selgeks õppinud ühise tantsunumbri.

TEGUS NÄDALAVAHETUS VÖRUSOOL

Tekst: HELI MAASLIEB, Vörusoo rühma juht

Märtsi lõpul peeti Vörusoo koolimajas Võru ja Vastseliina piirkonna kodutütarde ja noorkotkaste laager. Esimesel päeval peeti loenguid teemadel "Igamehe õigus" ja "Abi andmine erinevates olukordades." Ka sai igaüks punuda endale käepaela. Saalihokiturniir lisas sportlikku pinget ning õhtu möödus seltskonnamänge mängides. Teisel päeval peeti rühmade vahel fotojahti ja teatevõistlusi, õpiti seljakotti pakkima ning päeva teisel poolel valmistati õues lumeskulptuure ja peeti maha vägev lumesõda. Iga laps sai tänukirja, kus olid kirjas laagris õpitud oskused ja läbitud tegevused. **KK!**

Kohe algab teatevõistlus võrulaste moodi.

PÕLVAMAA KODUTÜTRED JA NOORKOTKAD VÕISTLESID MOOSTES MATKAMISES

Tekst: AILE VALS, Kaitseliidu Põlva maleva noorteinstruktor

Vihmasajuse 10. aprilli õhtupimeduses kogunes poolsada Põlvamaa matkahuvilist last Mooste koolimaja õuele. Algamas oli nooremate kodutütarde ja noorkotkaste 5. maakondlik matkamäng. Ühiselt töötati matkarajal käituda ja toimida täpselt nii, nagu on kohane Kaitseliidu noorteorganisatsiooni liikmele. Õhtule lisas salapära viie Mooste kodutütre organisatsiooni vastuvõtmine.

Tihe vihmasedu rikkus kohalike kodutütarde plaani matkamängulistele mõisa hoovis ülalatusvõistlused korraldada. Võistlused siiski ära ei jäänud, vaid said ilma kiuste teoks hoopis koolimaja kaitsvate seinte vahel. Äratus oli varajane. Võistlejad olid jalul juba varastel hommikutundidel, et klassiruumid algavaks koolipäevaks korda teha ja loositud stardiajal teele asuda. Üksteist neljaliikmelist võistkonda alustasid viieminutiliste vahedega teekonda üheksakilomeetrilisel rajal, kus tuli läbida tuli kolm postkasti ja seitse kontrollpunkti.

Vaatamata tuulisele ja porisele ilmale olid matkajad tublid. Kogu teekond läbiti kolmenelja tunniga ja keegi ei eksinud rajalt. Korraldajatele pakkus võistluse ettevalmistamine parajat peamurdmist, sest igal aastal tuleb ju uued ja huvitavad ülesanded välja mõelda. Abikäe ulatas noor politseinik Maarja Punak, kes koostas põnevad poliitseiülesanded. **KK!**

Maas olevad klotsid tuleb nende külge kinnitatud konksude abil ühendada nõoride küljes rippuva klotsi küljes oleva konksuga. Ülesannet, mis nõuab väga head meeskonnatööd on pusimas Saverna rühma noorkotkaste võistkond. Foto: Aile Vals

MATKAMÄNGU TULEMUSED

KODUTÜTRED

1. Kanepi rühm
2. Orava rühm
3. Saverna rühm

NOORKOTKAD

1. Orava rühm
2. Saverna rühm
3. Põlva rühm

MÄNGUNURK

Eestlane on laulurahvas. Ka sõdurid armastavad laulda. Seekordne mäng eeldab lisaks äraarvamislus- tile ka võimalust viisijupp üles võtta. Eriti hästi aga tuleb peast teada laulusõnu. Need saavad mängu abil kindlasti ka paremini selgeks. Mäng on vahva meeleolulooja ja sobib lõõgastuseks pärast tõhusat õppusepäeva kaitseliitlaste või naiskodukaitsjate koolitusel või noortelaagris. Tegemist on laulumõtlemismänguga.

LAULUMÄNG

Ettevalmistus: Mängu saab mängida, kui seltskonda kuulub 10–15 inimest. Mängijad seavad end istuma, soovitatavalt ringis. Üks mängijatest saadetakse ukse taha.

Mängu käik: Toasolijad valivad mingi fraasi tuntud laulust. Istumise järjekorras jagatakse valitud laululõigu sõnad mängijatele. Ukse taha saadetu palutakse nüüd tuppa. Siseneja hakkab istujatelt küsima suvalisi küsimusi. Mängija peab vastama nii, et vastuses sisaldub talle laulukatkest määratud sõna. Näiteks laululõik: "...käime katuseid mööda, lähme kolame pöönin- gute peal ..." esimesel vastajal peab vastus sisaldama sõna "käime", teisel sõna "katuseid" jne. Ukse tagant tulija peab aru saama, milline sõna vastusest kuulub laululõiku. Kui ta seda esimese ringiga ära ei arva, esitab ta igapähele uue küsimuse. Üks sõna peab ju vastuses alati sama olema. Lõpuks arvab küsija laulu ära. Kui laul on arvatud, laulavad mängijaid selle ühiselt läbi. Seejärel saadetakse ukse taha saata uus mängija ja toasolijad valivad uue laulu. Nii tehakse seni kuni mängutuju kestab ja laule jagub.

Lõbusat mängimist!

Mäng on võetud Maria Tammingu noortemagistritöö kavandist "Õpime läbi mängu".

VIKTORIIN: VIIS KÜSIMUST

1. Pildil oleval postmargil kujutatud mees sündis 24. märtsil 1888 Saaremaal Kaarma-Suure vallas üsna jõukas perekonnas. Oli Kuressaare gümnaasiumis edukas õpilane, lemmikaineteks matemaatika ja keeled. Siirdus 1906. aastal Peterburi Ülikooli, kus puutus teiste hulgas kokku ka Jaan Poska ja Jüri Uluotsaga. Kuulus Venemaa Sotsiaaldemokraatliku Tööliste Partei Peterburi osakonda. Oli esimese Eesti spordiajakirja Jõu Ilm korrektor. Juhtis 1917. aasta oktoobriülestõusu Eestis. Eesti Vabariigi päevil sai tuntuks kui riigikukutaja – nimelt juhtis ta kuni 1922. aastani Eesti kommunistide pörandaalust liikumist. Hukati 3. mail 1922 välikohtu otsusega, kusjuures tema kinnivõtmise ja mahalaskmisega seotud üksikasjad on tänini segased. Kes oli see dramaatilise elukäiguga kurikuulus poliitik?

2. Pildil olev mees (1943–2000) on olnud osaline üheksa suve- ja kaheksa taliolümpiamängu vahendamisel. Ta pani 1974. aastal aluse Eesti Televisiooni otseülekannetele murdmaasuusatamise MM-võistlustelt. Vanem ja keskmine põlvkond mäletavad tema kaasakiskuvaid spordireportaaže ja mahlakaid ütlemissid. Ka pildil oleva isiku isa (1911–1972) oli tihedalt seotud Eesti spordiga – ta osales 1936. aasta Berliini olümpiamängudel 1500 meetri jooksus. Kes on need Eesti spordiajalukku kustumatu jälje jätnud isa ja poeg?

3. Juulis möödub 30 aastat ühe telelavastuse esilavastusest. See omaaegne kultuslavastus oli esimene väljaspool telestuudiot filmitud Eesti telelavastus. Lavastuse aluseks oli Julian Semjonovi jutustus "Ogarjovi tänav 6". Kuid tegemist ei olnud klassikalise kriminulliga, kus kurjategija selgub alles viimasel leheküljel, vaid seal heideti pilk tollase Nõukogude miilitsa töö telgitagustele ja toodi esile elu kitsaskohad. Ühtlasi mängiti selles lavastuses ilmekalt välja ka see, kui lihtsalt võis tollal saada kaks aastat huligaanitamise eest. Telelavastuses mängis tollane eesti näitlejate koorekiht, lavastaja oli Eino Baskin. Pildil on kaks osatäitjat, kellest üks mängis selles lavastuses negatiivset ja teine positiivset tegelast. Mis lavastusest on jutt ja kes on pildil?

4. Pildil on Soome legendaarse poliitiku (1867–1951) ausammas. Kõnealune mees õppis Peterburi ratsaväekoolis ja oli seejärel Vene tsaariarmee teenistuses, kust lahkus 1. jaanuaril 1918. Juhtis Soome kodusõjas valgete armeed punaste ja neid toetanud venelaste vastu. Teise maailmasõja päevil oli ta nii Soome kaitsejõudude ülemjuhataja kui ka rahvajuht. Oli aastatel 1944–1946 Soome president. Tema juhtimisel viidi Soome välja Teisest maailmasõjast. Rahva seas oli mees ülipopulaarne, kuid tema läbisaamine teiste poliitikutega polnud kuigi hea. Ta on maetud Helsingi Hietaniemi kalmistule. Kes oli see legendaarne Soome poliitik ja kus asub pildil kujutatud monument?

5. Pildilolev kala (ladina keeles *Abramis brama*) kuulub karpkala- lise seltsi. Suurus tavaliselt 30–50 cm (maksimaalselt 85 cm), kaal kuni 7 kg. Tun- tud kui hea magevee söögikala, kuigi ta on väga luine. Eestis leidub seda kala suuremates järvedes (Võrtsjär- ves ja Peipsis). Kudemisaeg aprillist juulini tempera- tuuril 14–15 kraadi. Loodukaitse alla see kala ei kuulu. Tema peamisteks vaenlasteks on suured röövkalad. Mis kala see on?

KÜSIMUSED KOOSTAS ÜLIÕPILASTE MÄLUMÄNGU KLUBI

VASTUSED

1. Viktor Kingissepp. 2. Poeg Toomas Uba ja isa Reginald Uba. 3. Telelavastus "Kõlm Ru-
bini". Pildil on Einari Koppel (mängis positiivset kangelat) ja Ago-Endrik Kerge (nega-
tiivne kangelane). 4. Carl Gustaf Emil Mannerheim, kelle ratsamonument asub Helsin-
gis. 5. Latikas.

	EW poliitik	Taskukell	Mitte nõgus	Ühesugused tähed	<i>Kuma</i>		Kliima									
Näitleja	↓	↓	↓	↓			○									
Avasulgevõi kaitsekate					Lennukimark Ilmanähtus	→	○									
Verine haav				Ärevus Kohaldama	→	↓	○									
<i>Kuma</i>		Naisenimi Suurejooneline	→	↓			○									
Kaardimäng	→	↓					○									
Sealhulgas	→		Krahvkond Inglismaal Ahviline	→			○									
Silmahaigus	→		↓		Titaan Seenior	→	○	SILLAMA	<i>Kuma</i>	Sine dato	Riik Euroopas	Korvpallur	<i>Kuma</i>	Rüggment		
Tagavaraväelane					↓		○	↓	Juhtimiskeskus Jögi Birmas	→	↓	↓	↓			
Ajakirjanik, eesn.	→						○		↓							
<i>Kuma</i>		Ilmakaar Laulja	→				○	Pakaa! Valus!	→						Tõmmis	
Silvi Väljal	→	↓	Lennukuur Siiski	→			○	↓		Endine näitleja Kaalulejad	→					
Teisend	→		↓		Hapupiimajook End. pinnamoot	→	○						Super Kuma Kusti öde	→		
Väike erk koer	→						○	Heebrea keel Tantsuõpetaja, eesn.	→							Vibuga laskeriist keskjal
Norra kahevõistleja	→			EVER Albaania rahaühik	→		○	↓	Väärikus Religioon	→		Arvuti-klahv Tehiskeel	→			
Vanaaja keeled Itaalias	→					Supilinna tänav	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
<i>Kuma</i>		Rahvatapp	→			↓							Peeter Lorents Naatrium	→		
Väike veekogu	→				Lumm	→			Hispaania tiitel Järgest. tähed	→				Transtsendentne arv Naisenimi	→	
						<i>Kuma</i>		Asesõna Linn Belgias	→	↓		Nurm Loom	→			
								↓				↓	Inglise k. asesõna Asesõna	→		
						Puunõu	→						↓			
						Eesti Pank	→		Kohtla-Järve linnaosa	→						
						Ajalooline maa-kaitsvägi	→									

Suurepärsed ristsõnad!

RAVIMTAIMED

REIN SANDER, bioloog, Kubja ürditalu peremees

ANGERVAKS

Kevade edenedes leiame metsa alt aina rohkem taimi, mida suhu või potti pista. Varakult alustab kasvu angervaks. Tema lehtedes ja õites on rohkesti salitsüülhappe derivaate – angervaks on meie looduslik aspiriin. Parema tee saame kuivatatud lehtedest, kuid häda korral aitab ka värskete lehtede tõmmis. Kuivatatud lehti võtame klaasi keeva vee kohta 1–2 teelusikatäit, värsked lehti kulub rohkem. Laseme teel umbes veerand tundi tõmmata.

Talvevaruks on lehti parem korjata kevadsuvel, kui angervaksapuhmad on veel madalad, lehed ise puhtad ja värsked. Suvel saame imehea tee angervaksa õitest. Võtame angervaksa õitsva ladva, raputame korralikult puhtaks või laseme natuke aega seista, et õitelt pageksid pisi-mutukad, kes seal nektariga maiustavad. Kuumas vees hoiame angervaksa õisi ainult mõnikümmend sekundit – tee peab saama helekollane ja meelõhnaline. Kui laseme kauem tõmmata, saame pruunika, mõru maitsega joogi, milles on lahustunud ka juba parkained. Seesugune, paar tundi ummuksis tõmmanud angervaksa lehe- ja õietee on aga hea kõhukinnisti.

NURMENUKK

Kõige enam C-vitamiini on nurmenuku lehtedes, palju rohkem kui kibuvitsa- või musta sõstra marjades. Paar noort nurmenukulehte looduslikest taimedest salatis või lihtsalt võileiva vahel tagavad päevase C-vitamiini vajaduse. Ravimina tarvitatakse enamasti nurmenuku juuri, kuid retkel saab hea tee ka õitest. Need korjatakse koos õietuuga. Värsked õisi võetakse kruusi kuuma vee kohta umbes pool peotäit, kuivatatuid kulub paar-kolm teelusikatäit. Lastakse kaetult 5–10 minutit tõmmata ja kurnatakse. Kurnamata seistes muutub ka nurmenukutee mõruks. Teele võib lisada suhkrut või mett – siis, kui jook enam tulikum pole.

Nurmenukk on hea rõgalahtisti. Põletikuvastase toime annavad talle flavonoidid ja eeterlik õli, mida on kõige enam just õites. Nurmenukutee on hea külmetuse, kõha, bronhiidi ja algava gripi puhul, ta paneb ka kergelt higistama. Vanarahvas on nurmenukust abi saanud peavalu ja migreeni korral. Kange nurmenukutee aitab paari päevaga üle saada lihaspõletikest. Õhtuseks joogiks võib keeta lahjema tee, see rahustab ja annab hea une. **KK!**

SUMMARY

SIMILAR AND STILL DIFFERENT

Jens Koefoed, Commander Senior Grade of Danish Home Guard Hjemmeværn compares the voluntary national defence organisations of Denmark and Estonia. The organisations Hjemmeværn and Kaitseliit are similar in the way of tasks because the basic idea of protecting the home region is the same. Both organisations are built up in a similar way, especially concerning the voluntary members. However, there are some important differences. In both countries the men have uniforms and weapons but the Danish can rarely be seen in public. Kaitseliit participates in several parades a year and in military training exercises. Pp. 18–19.

SIMULATION IN THE MILITARY TRAINING

Lemmit Kaplinski, specialist of Simulation Centre of Estonian National Defence College and member of Kaitseliit introduces the Simulation Centre of which the activity is focused on the use of the constructive simulation software. JCATS (Joint Conflict and Tactical Simulator) programs are used in the Simulation Centre. In the study program it is not important who wins the battle but how the existent resources are managed. Virtual simulation software VBS2 (Virtual Battlespace 2) is used at testing. Trainings for the commandos of Kaitseliit can also be organised in the Simulation Centre. For example, the Academic subunit of Tartu unit of Kaitseliit has participated in the testing of VBS2. Pp. 24–26.

MEMBERS OF “NOORED KOTKAD” STARTED THE COMPETITION ON SKILLS

The first national competition on skills of members of Estonian Defence League's boys' corps “Noored Kotkad” was organised on the 28th and 29th of March in Lüllemäe, Karula commune, Valga county. Skills and knowledge on 10 mandatory specialities were tested. There the tasks required the knowledge on nature's voices and flora and fauna, use of compass, choice of equipment, knowledge on food products and outdoor kitchen, first aid, making knots, history of computers, calendar dates, safety rules, making fire, organisation “Noored Kotkad”, etc. There were, of course, sporty activities included. In addition to the prizes, the best participants received also the brand new speciality stamps designed by Liina Kuusk, member of Estonian Defence League's girls' corps “Kodutütred”. The review about the competition is given by Teele Võime. Pp. 50–52.

EESTI KAITSEVÄE VÄRBAMISKESKUS

Kaitseväge värbamiskeskus otsib oma meeskonda

VÄRBAMISSPETSIALISTI

Tööülesanded

Kavakohaste värbamisprojektide ja ürituste planeerimine ning läbiviimine
Sobivate kandidaatide leidmine erinevate värbamiskanalite kaudu
Sooviavalduste analüüs, vastamine ja kandidaatide eelvalik
Tööintervjuude läbiviimine
Suhtlemine soovitajatega, esitatud dokumentide kontroll
Sobivate kandidaatide esitlemine tööandjale

Nõudmised kandidaadile

Teadmised personali värbamisest
Väga hea suhtlemisoskus
Korrektus
Stabiilsus ja pingetaluvus
Koostöövalmidus
Valmisolek viibida teenistuslähetestes

Kasuks tuleb

Eelnev töökogemus kaitseväes või Kaitseliidus, välismissioonidel osalemine
Autojuhilubade olemasolu

Omalt poolt pakume

Huvitavat ja vastutusrikast tööd
Eneseteostusvõimalusi
Täiendkoolitust
Konkurentsivõimelist töötasu

Asukoht: TALLINN, TARTU

Saada oma CV: Narva mnt 1, 10111, Tallinn

Kontaktisik: Lauri Kurvits, värbamiskeskuse juhataja

Lisateave telefonidel: 717 0821, 508 6355

Kodulehekülj: <http://www.kra.ee>

KAITSEVÄE ÜHENDATUD ÕPPEASUTUSED

ADDRESS:

RIIA 12, 51013 TARTU

KODULEHT:

WWW.KSK.EDU.EE

KANTSELEI TELEFON:

717 6110

E-POST:

EKV@KSK.EDU.EE

MAGISTRIÕPE SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL ÕPPEAEG 2 AASTAT

DOKUMENTIDE VASTUVÕTT 25. JUUNI - 04. JUULI 2008

SISSEASTUMISNÕUDED:

- EESTI KODAKONDSUS
- SÕJAVÄELISE KÕRGHARIDUSE I ASTE VÕI SELLEGA VÕRDSUSTATUD HARIDUS
- VÄHEMALT KOLMEAASTANE TEENISTUSKOGEVUS PÄRAST SÕJAVÄELISE KÕRGHARIDUSE I ASTME LÄBIMIST
- POSITIIVNE ATESTATSIOON
- JOOKSVAL AASTAL SOORITATUD KEHALISTE VÕIMETE TEST
- NATO STANAG 6001 TASE 2222 (INGLISE KEEL)
- KÕLBLIKUS TEGEVTEENISTUSEKS

PAKUMED:

- TÄNAPÄEVAST JA ARENEVAT ÕPIKESKKONDA
- SENISE TEENISTUSTASU SÄILITAMIST
- TEENISTUST KAITSEJÕUDUDES OHVITSERI AMETIKOHAL KÕIKIDELE LÕPETANUTELE

RAKENDUSKÕRGHARIDUS SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL ÕPPEAEG 3 AASTAT

SISSEASTUMISNÕUDED:

- EESTI KODAKONDSUS
- KESKHARIDUS
- LÄBITUD AJATEENISTUS
- KRIMINAALKORRAS KARISTAMATA
- VANUS MITTE ÜLE 25 AASTA
- KÕLBLIK TEGEVTEENISTUSEKS

PAKUMED:

- TÄNAPÄEVAST JA ARENEVAT ÕPIKESKKONDA
- KÕIKIDELE KADETTIDELE RIIKLIKKU STIPENDIUMI (VÄHEMALT 7900 KROONI KUUSI)
- TASUTA ELURUUMI JM
- TÖÖKOHTA KÕIGILE LÕPETANUTELE

